

OPĆI | UVJETI
ZA OSIGURANJE OD POŽARA I
DRUGA OSIGURANJA IMOVINE
| VRSTA OSIGURANJA ⑧ I ⑨ |

Adriatic osiguranje d.d.

S A D R Ź A J

A	POJAM UGOVORA O OSIGURANJU I POJAM I ZNAČENJE UVJETA OSIGURANJA	8
B	VRSTE OSIGURANJA KOJE SE REGULIRAJU OVIM UVJETIMA OSIGURANJA	9
C	KADA JE UGOVOR O OSIGURANJU SKLOPLJEN I ŠTO ČINI SASTAVNI DIO UGOVORA	9
D	KOJE SU OBVEZE UGOVARATELJA KOD SKLAPANJA UGOVORA	12
E	KOJE OSOBE IZJEDNAČAVAMO SA UGOVARATELJEM TIJEKOM PROVOĐENJA UGOVORA.....	13
F	PRIENOS UGOVORA O OSIGURANJU NA DRUGU OSOBU.....	13
G	PRESTANAK UGOVORA O OSIGURANJU	15
H	KADA NASTUPA NIŠTETNOST ILI SUSPENZIJA UGOVORA O OSIGURANJU	20
I	RIZIK KAO PRVI I. ELEMENT NAŠEG OSIGURAVATELJNOG ODNOSA.....	21
J	KOJA VRSTA VAŠE IMOVINE MOŽE BITI PREDMET OSIGURANJA II. ELEMENT NAŠEG O. O. 	22
	J1. GRAĐEVINA - NEPOKRETNE STVARI.....	22
	J2. POKRETNINE - POKRETNE STVARI.....	23
K	PREMIJA OSIGURANJA KAO BITAN SASTOJAK UGOVORA III. ELEMENT NAŠEG O.O. 	23
	K1. POJAM PREMIJE.....	23
	K2. TKO JE DUŽAN PLATITI PREMIJU.....	24
	K3. MODALITETI PLAĆANJA PREMIJE.....	24
	K.3.1. VRIJEME PLAĆANJA.....	24
	K4. NASTAVAK, DALJE VEZANO ZA PLAĆANJE PREMIJE	25
	K5. POGREŠNO ILI DJELOMIČNO UPLAĆENA PREMIJA.....	25
	K6. UPLATA PREMIJE - NAČELO PRIMANJA	25
	K7. NAŠI POSTUPCI NAKON VAŠEG ZAKAŠNJENJA SA PLAĆANJEM PREMIJE.....	25
	K8. POVEĆANJE PREMIJE OSIGURANJA.....	26
L	ŠTO JE OSIGURANI SLUČAJ IV. ELEMENT 	26
M	OSIGURANI SLUČAJEVI PREMA UZROKU - OSNOVNI RIZICI POJEDINAČNO	27
	M1. POŽAR	27
	M2. EKSPLOZIJA (I IMPLOZIJA)	28
	M3. OLUJA.....	30
	M4. ELEMENTARNE NEPOGODE (OSIM OLUJE).....	31
	M5. ATOMSKA ENERGIJA	33
	M6. POMICANJE TLA.....	33
N	OGRANIČENJA OSIGURANIH RIZIKA - TZV. ZAKONSKA I UGOVORENA ISKLJUČENJA I GUBITAK PRAVA IZ OSIGURANJA	34
O	ŠTO JE VRIJEDNOST OSIGURANOG INTERESA (OSIGURANE STVARI), A ŠTO SVOTA OSIGURANJA.....	37
	O1. VRIJEDNOST OSIGURANOG INTERESA OPĆENITO.....	37
	O2. KAKVA MOŽE BITI VRIJEDNOST OSIGURANOG INTERESA.....	37
	O3. KAKO SE UTVRĐUJE VRIJEDNOST OSIGURANOG INTERESA STVARI	38
	O4. MODELI ZA UTVRĐIVANJE VISINE VRIJEDNOSTI OSIGURANE STVARI	38
	O5. SVOTA OSIGURANJA	40
P	VAŠE POSTUPANJE I OBVEZE KOJA IMATE PRIJE I NAKON NASTANKA OSIGURANOG SLUČAJA.....	41
	P1. PREAMBULA	41
	P2. GUBITAK PRAVA IZ UGOVORA O OSIGURANJU	42
	P3. GLAVNE OSIGURANIKOVE OBVEZE.....	42
	P4. GLAVNA OBAVEZA OSIGURANIKA NAKON OSIGURANOG SLUČAJA.....	44
	P5. PROMJENA OSOBNIH ILI IDENTIFIKACIJSKIH PODATAKA - DUŽNOST OBAVJEŠĆIVANJA.....	46
Q	NAŠA GLAVNA OBVEZA - UTVRĐIVANJE I ISPLATA OSIGURNINE	46
	Q1. KOJE SU NAŠE OBAVEZE KAO OSIGURAVATELJA	46
	Q2. BITNA OBILJEŽJA (PRINCIPI) I NAČELA NAKNADE ZA ŠTETU	46
	Q3. OSIGURNINA.....	47
	Q4. DOSPJELOST ZAHTJEVA ZA ISPLATU OSIGURNINE	47
	Q5. DOKAZIVANJE OVLAŠTENE OSOBE I OSTALIH ČINJENICA NA KOJIM VI TEMELJITE SVOJ ZAHTEJ.....	48
	Q6. NAČIN OBRAČUNA OPSEGA ŠTETA I ISPLATE OSIGURNINE KOD MODELA I. (OSIGURANJE NA OSNOVU STVARNE VRIJEDNOSTI).....	48
	Q7. NAČIN OBRAČUNA OPSEGA ŠTETA I ISPLATE OSIGURNINE KOD MODELA II. (OSIGURANJE NA OSNOVU NOVE VRIJEDNOSTI).....	51

	Q8. NAČIN OBRAČUNA OPSEGA ŠTETA I ISPLATE OSIGURNINE KOD MODELA III. OSIGURANJE NA OSNOVU SPORAZUMA (UGOVORENA VRIJEDNOSTI)	52
	Q9. NAČELO PROPORCIONALNOSTI PODOSIGURANJE.....	52
	Q10. OSIGURANJE NA PRVI RIZIK	52
	Q11. FLOTANTNO OSIGURANJE	53
	Q12. OSIGURANJE VEĆEG BROJA STVARI.....	54
	Q13. OSTALI ELEMENTI ZA UTVRĐIVANJE OSIGURNINE.....	54
	Q14. PRAVO SUBROGACIJE.....	54
R	ŠTO JE FRANŠIZA I KAKO SE OBRAČUNAVA.....	55
	R1. PREAMBULA.....	55
	R2. KAKO SE VRŠI OBRAČUN FRANŠIZE.....	56
S	UZASTOPNE (SUKCESIVNE) ŠTETE.....	57
T	KOJE TROŠKOVE POVEZANE SA NASTANKOM OSIGURANOG SLUČAJA MI ISPLAĆUJEMO	57
U	PRONAĐENE NESTALE STVARI	58
V	MOŽE LI SE OSIGURANJE UGOVORITI U STRANOJ VALUTI	59
W	ZAŠTITA PRIVATNOSTI	59
X	KADA MOŽEMO IZMIJENITI NAŠE UVJETE OSIGURANJA	59
Y	MJESTO OSIGURANJA - GDJE SVE VAŽI OSIGURAVATELJNA ZAŠTITA	60
MM	ZA KOJE SE OPASNOSTI (RIZIKE) MOŽE PROŠIRITI OSIGURAVATELJNO POKRIĆE PO OVIM UVJETIMA	61
	MM1. IZLJEV VODE I DRUGIH TEKUĆINA	61
	MM2. P O T R E S	61
	MM3. SNJEŽNA ILI LEDENA MASA I MRAZ	62
	MM4. PAD ILI UDAR LETJELICE ILI STVARI IZ NJE	62
	MM5. ISTICANJE TEKUĆINA (LEKAŽA).....	62
	MM6. JAVNA PRIREDBA I JAVNI ULIČNI PROSVJED	63
	MM7. SAMOZAPALJENJE ZALIHA.....	63
	MM8. ŠTRAJK ILI ISKLJUČENJE SA RADA (LOCKOUT).....	63
Z	ŠTO POKRIVAJU »OSTALA OSIGURANJA IMOVINE«.....	64
	Z1. PROVALNA KRAĐA I RAZBOJSTVO	64
	Z2. LOM STAKLENIH, KERAMIČKIH, KAMENIH POVRŠINA I REKLAMA	69
	Z3. GRAĐEVNO I MONTAŽNO OSIGURANJE	70
	Z3.1. PREAMBULA	70
	Z3.2. GRAĐEVNO OSIGURANJE - OPSEG POKRIĆA.....	71
	Z3.3. GRAĐEVNO OSIGURANJE - PREDMET OSIGURANJA	71
	Z3.4. MONTAŽNO OSIGURANJE - OPSEG POKRIĆA	71
	Z3.5. MONTAŽNO OSIGURANJE - PREDMET OSIGURANJA	71
	Z3.6. POSEBNA ISKLJUČENJA IZ OSIGURANJA.....	71
	Z3.7. VRIJEME OSIGURAVATELJNOG POKRIĆA	71
	Z3.8. SVOTA OSIGURANJE - VRIJEDNOST PREDMETA OSIGURANJA	72
	Z3.9. OKOLNA IMOVINA I OKOLNI POSTOJEĆI OBJEKTI.....	72
	Z3.10. SERIJSKE I PONAVLJAJUĆE ŠTETE	72
	Z3.11. PROŠIRENJE POKRIĆA.....	72
	Z3.12. ODGOVORNOST - IZVOĐAČA (I/ILI NARUČITELJA) - ZA ŠTETE PREMA TREĆIM OSOBAMA	73
	Z3.13. ODGOVORNOST - IZVOĐAČA (POSLODAVACA) - ZA ŠTETE RADNIKA PREMA TREĆIM OSOBAMA.....	74
	Z3.14. ODGOVORNOST - IZVOĐAČA (POSLODAVACA) ZA ŠTETE UZROKOVANE RADNIKU	74
	Z3.15. POSEBNA ISKLJUČENJA ZA SEKCIJU ODGOVORNOSTI.....	74
	Z3.16. POKRIĆE UZAJAMNE ODGOVORNOSTI.....	75
	Z3.17. PROVALNA KRAĐA I OBIČNA KRAĐA	75
	Z3.18. POKRIĆE ODGOVORNOSTI ZA RAZDOBLJA ODRŽAVANJA TZV. JAMSTVENI ROK	76
	SMANJENJE OSNOVNOG POKRIĆA I DOPUNA OSNOVNOG I PROŠIRENOG POKRIĆA	76
	Z4. LOM POSTROJENJA, OPREME, STROJEVA I APARATA U NJIHOVOM POGONU	76
	Z5. OSTALA NENAVEDENA DOPUNSKA OSIGURANJA IMOVINE	80

PRILOG 1.

DODATNO PROŠIRENJE OSNOVNOG I PROŠIRENOG POKRIĆA.....	80
---	----

ADRIATIC osiguranje

U skladu sa odredbama Zakona o osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/17), a temeljem članka 129. Statuta ADRIATIC osiguranje d.d. broj: OPU-IP:525/2018 (notarska obrada prečišćenog teksta) od 26.04.2018. i Rješenja Agencije za nadzor osiguranja Federacije BiH broj: 01-05.2-2.-059-1901/18 od 05.10.2018. godine, na sjednici Uprave Društva održanoj dana 09.10.2018. godine doneseni su Opći Uvjeti za osiguranje od požara i druga osiguranja imovine, vrste osiguranja 8 i 9.

INFORMACIJA ZA KLIJENTA ILI UGOVARATELJA OSIGURANJA

UVODNE NAPOMENE

ZNAČENJE POJMOVA

U ovim Uvjetima znači:

- (1) **Osiguravatelj** - osiguravajuće društvo (u daljem tekstu „Mi“ sa pripadajućim jezičnim i gramatičkim promjenama
- (2) **Ugovaratelj osiguranja** - (u daljem tekstu „Vi“ sa pripadajućim jezičnim i gramatičkim promjenama)
- (3) **Osiguranik** - osoba čija je imovina osigurana i kojoj pripadaju prava iz osiguranja
- (4) **Korisnik** - osoba koja ima pravo na iznos osiguranja odnosno naknade temeljem ugovora o osiguranju
- (5) **Premija** - novčana naknada koju ugovaratelj osiguranja, po ugovoru o osiguranju, plaća osiguravatelju za preuzimanje rizika u osiguranje
- (6) **Iznos osiguranja** - najviši iznos koji je ugovaratelj dužan platiti osiguraniku prema ugovoru o osiguranju
- (7) **Osigurnina** - naknada za štetu koju je osiguravatelj obavezan isplatiti temeljem ugovora o osiguranju, a po nastanak osiguranog slučaja
- (8) **Polica** - isprava o zaključenom ugovoru o osiguranja. Polica mora sadržavati bitne elemente propisane Zakonom
- (9) **Osigurani slučaj** - događaj prouzročen osiguranim rizikom. Rizik koji je obuhvaćen osiguranjem (osigurani rizik) mora biti budući, neizvjestan i nezavisan od isključive volje ugovaratelja osiguranja ili osiguranika
- (10) **List pokrića/certifikat** - privremeni dokaz o zaključenom osiguranju koji sadrži bitne elemente ugovora o osiguranju
- (11) **Kogentna norma** - prisilno pravo, pravna pravila koja imaju prisilan značaj, tj. obavezuju pravne subjekte da ih se bezuvjetno pridržavaju, ne dopuštajući mogućnost odstupanja, za razliku od pravila dispozitivnog prava

- (12) **Stipulirani obrazac** (obrazac ponude, obrazac police), Stipulirati - ugovoriti, ugovarati, utvrditi, sklopiti ugovor, obvezati se
Aleatorni ugovor - pravni poslovi kod kojih u

- (13) trenutku njihova sklapanja nisu u svemu poznata prava i obveze stranaka, ponekad niti njihove stranačke uloge, već se to čini zavisnim od nekog neizvjesnog događaja (OKLADA, IGRA)

- (14) **Asignacija** - (upućivanje) vrsta je ugovora o obligacionom pravu kojim jedno lice, uputitelj (asignant) ovlašćuje drugo lice, upućenika (asignata) da za njegov račun izvrši nešto određenom trećem licu, primaocu upute (asignatar), a ovog ovlašćujem da to izvršenje primi u svoje ime

- (15) **Subrogacija** - je zamjena jedne osobe u pravnom odnosu drugom osobom, tako da ona stječe ista prava i dužnosti koje je imala osoba u čiju je pravnu poziciju stupila. Pojmom subrogacija označava se pravo osiguravatelja da isplatom naknade za štetu stupi u osiguranikovu pravnu poziciju u vezi sa štetom za koju je isplaćena osigurnina.

NAŠ IDENTITET KAO OSIGURAVATELJA, GLAVNA POSLOVNA DJELATNOST I ADRESA ZA KONTAKT

- (16) Naziv tvrtke –ADRIATIC osiguranje d.d.
- dioničko društvo za osiguranje imovine i osoba i druge poslove osiguranja.
- (17) Upisani smo u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS): 065-O-Reg-18-000052, naš ID je: 4200213140004.
- (18) Sjedište naše tvrtke: Trg međunarodnog prijateljstva 20, Sarajevo, 71 000, Bosna i Hercegovina.

OSNOVE UGOVORA

- (19) Osnove Vašeg ugovora o osiguranju su ponuda, odnosno polica osiguranja, uz ugovor priloženi Uvjeti osiguranja i ostale možebitne pripadajuće ugovorne odredbe (klauzule) koje se navode u polici osiguranja kao sastavnice ugovora.

PREMIJA OSIGURANJA

- (20) Visinu premije i ukupnog iznosa plaćanja možete vidjeti iz našeg izračuna premije ili ponude. Ako se promijene podaci mjerodavni za izračun premije do trenutka sklapanja ugovora o osiguranju ili dođe do promjene porezne zakonske regulative, može doći i do promjene iznosa premije ili ukupnog iznosa plaćanja.
- (21) Na ovo osiguranje se prema trenutno važećim propisima ne obračunava porez na osiguranje niti porez na dodanu vrijednost (PDV).
- (22) Premiju za Vaše osiguranje dužni ste plaćati u skladu sa ugovorenim rokovima plaćanja. Ako se premija plaća jednokratno (odjednom) istu ste dužni platiti prilikom sklapanja ugovora.
- (23) U slučaju neplaćanja dospjele premije Mi možemo temeljem police osiguranja zatražiti određivanje ovrhe protiv Vas u cilju naplate dospjele premije. Pravo na naplatu premije osiguranja možemo ostvarivati i sudskim putem od Vas.

TRAJANJE I ZAVRŠETAK UGOVORA

- (24) Ugovor o osiguranju sklapa se i ugovorne strane obvezuje za vremensko trajanje ugovoreno i navedeno u polici.

PRAVO KOJE SE NA UGOVOR PRIMJENJUJE

- (25) Na sklapanje, postojanje, provedbu, ispunjavanje, važenje i na bilo koji drugi aspekt ovog ugovora primjenjuje se pravo Bosne i Hercegovine.

JEZIK I PISMO UGOVORA

- (26) Jezik ugovora i naše međusobne komunikacije jest jedan od službenih jezika u Bosni i Hercegovini, a pismo latinično ili ćirilično.

RAZILAŽENJA U MIŠLJENJU

- (27) Ako kao osiguranik odnosno potrošač, za vrijeme trajanja ugovora o osiguranju, niste zadovoljni našim odlukama ili ako neko pregovaranje sa nama nije dovelo do željenog rezultata, možete se obratiti ombudsmanu u osiguranju: nadležnoj Agencija za nadzor osiguranja, Ombudsmen u osiguranju.

- (28) Ombudsmen u osiguranju je neovisno i samostalno tijelo mirenja koje radi besplatno za potrošače. No, preduvjet za postupak mirenja pred ombudsmanom je da nam najprije pružite mogućnost da preispitamo svoju odluku.

NAČIN RJEŠAVANJA SPOROVA I UPUTA O PODNOŠENJU PRITUŽBE

- (29) Sve eventualne sporove sa nama koji proizlaze ili su u vezi sa predmetnim ugovorom o osiguranju odnosno izvršenja obveza iz ugovora o osiguranju, nastojat ćemo prvenstveno riješiti sa Vama sporazumno u mirnom postupku u okviru postupka izvan sudskog rješavanja sporova koji smo uspostavili sukladno odredbama Zakona o osiguranju.
- (30) Ako ste nezadovoljni našim postupanjem ili našom odlukom kao osiguravatelja imate pravo podnošenja pritužbe kao izjave nezadovoljstva upućene nama, a koja se odnosi na pružanje usluga osiguranja odnosno izvršenja obveza iz ugovora o osiguranju.
- (31) Podnositelj pritužbe može biti osiguranik, ugovaratelj ili korisnik iz ugovora o osiguranju.
- (32) Pritužbu možete podnijeti bez obzira na to gdje živite i podnošenje pritužbe je besplatno. Ne trebate odvjetnika da biste podnijeli pritužbu.
- (33) Pritužba može biti podnesena zbog:
 - (a) našeg postupanja kao osiguravatelja odnosno osobe koja za nas kao osiguravatelja obavlja poslove zastupanja u osiguranju
 - (b) naše odluke u vezi sa ugovorom o osiguranju ili izvršenjem ugovora o osiguranju
 - (c) našeg postupanja u vezi sa rješavanjem odštetnog zahtjeva iz ugovora o osiguranju.
- (34) Pritužba se može usmeno izjaviti na zapisnik kod nas na adresi za kontakt ili na adresu našeg najbližeg prodajnog mjesta ili podnijeti putem pošte, telefaksa ili elektroničke pošte, prema dolje navedenim podacima, u roku od 15 dana od dana kada ste kao podnositelj pritužbe primili odluku na koju podnosite pritužbu odnosno od dana kada ste saznali za razlog pritužbe.
- (35) Faks za pritužbe: 033 755 500, e-pošta: pritužbe@adriatic.ba

(36) Vaša pritužba obvezno treba sadržavati:

- (a) ime i prezime i adresu podnositelja pritužbe koji je fizička osoba ili njegovog zakonskog zastupnika odnosno tvrtku, sjedište i ime i prezime odgovorne osobe podnositelja pritužbe koji je pravna osoba
- (b) razloge pritužbe i zahtjeve podnositelja pritužbe
- (c) dokaze kojima se potvrđuju navodi iz pritužbe kada ih je moguće priložiti, a može sadržavati isprave koje nisu bile razmatrane u postupku u kojem je donesena odluka zbog koje se pritužba podnosi kao i prijedloge za izvođenje dokaza
- (d) datum podnošenja pritužbe i potpis podnositelja pritužbe odnosno osobe koja ga zastupa
- (e) punomoć za zastupanje, kada je pritužba podnesena po punomoćniku.

(37) Obrazac pritužbe možete preuzeti i na našoj internetskoj stranici: www.adriatic.ba.

NAČIN POSTUPANJA PO PRITUŽBI I PRAVO NA INFORMIRANOST

- (38) Stupit ćemo u kontakt sa Vama da bismo razgovarali o Vašoj pritužbi, a možda ćemo od Vas zatražiti i dodatne informacije. Ako Mi ne možemo riješiti Vašu pritužbu objasniti ćemo Vam zašto.
- (39) Rok za naš pisani odgovor na Vašu pritužbu je 15 (petnaest) dana od dana primitka pritužbe, a iznimno, kada se odgovor ne može dati unutar roka, Mi ćemo Vas obavijestiti o razlozima kašnjenja i naznačiti kada će naša istraga vjerojatno biti dovršena i kada će biti odgovoreno na pritužbu. Odgovor na pritužbu ćemo detaljno obrazložiti i potpisati.
- (40) Na Vaš zahtjev, obavijestit ćemo Vas o zaprimljenoj pritužbi i tijeku postupka odlučivanja po pritužbi.
- (41) Ako se Vaša pritužba ne riješi ili bude prekinuta iz nekog drugog razloga, svoj predmet možete iznijeti na sudu. Ako drugačije nije ugovoreno, nadležni sud je sud u mjestu izdavanja police osiguranja.
- (42) Ako spor ne uspijemo riješiti u mirnom izvan sudskom postupku kod nas, imate pravo izabrati daljnji pravni put.

NAPOMENA VEZANA UZ PRITUŽBE

- (43) Rješavanje pritužbi je odvojeno od rješavanja odštetnih zahtjeva kao i pojedinačnih zahtjeva za postupanje po ugovoru o osiguranju odnosno zahtjeva za davanje informacija ili pojašnjenja.

ODREDBA O ZAKONSKOJ SUBROGACIJI

- (44) Ovi Uvjeti sadrže odredbu koja proizlazi iz zakonske osnove o prijelazu svih Vaših prava na nas prema osobi koja je po bilo kojoj osnovi odgovorna za Vašu štetu (zakonska subrogacija).
- (45) Međutim, ako prijelaz prava na nas onemogućite svojom krivnjom (na *primjer*, sa štetnikom sklopite nagodbu bez našeg odobrenja, štetniku oprostite dug i sl.) Mi imamo pravo od osigurnine odbiti iznos u visini naknade štete koju bismo zbog Vašeg ponašanja pretrpjeli, odnosno imamo pravo potraživati u cijelosti ili djelomično da nam vratite ono što smo Vam na ime osigurnine platili.

NADZORO TIJELO

- (46) Kao osiguravatelj podliježemo nadzoru Agencije za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine i za rad na teritoriji Republike Srpske Agenciji za osiguranje Republike Srpske.

OPĆI UVJETI

ZA »OSIGURANJE OD POŽARA I DRUGA OSIGURANJA IMOVINE« | VRSTA OSIGURANJA (8) I (9) |

POJAM UGOVORA O OSIGURANJU I POJAM I ZNAČENJE UVJETA OSIGURANJA

A.1. Ugovor o osiguranju

A.1.1. Ugovor o osiguranju je dvostrano-obvezni ugovor. Prema ovom ugovoru Mi kao osiguravatelj se obvezujemo (izjavljujemo) da ćemo isplatiti osigurninu ako se ostvari osigurani slučaj, a Vi kao ugovaratelj se obvezujete na plaćanje premije osiguranja. Bitni elementi zakonske definicije su: *osigurani rizik* (u smislu budućeg neizvjesnog događaja, nezavisnog od isključive volje ugovaratelja ili osiguranika), *predmet osiguranja* (osigurana stvar, objekt osiguranja), *premija osiguranja* (naknada u novcu za preuzimanje rizika u pokriće koja se plaća pri sklapanju ugovora), *novčana naknada* iz osiguranja (osigurnina) ako se ostvari *osigurani slučaj*.

A.2.2. Ugovor o osiguranju uz uporabu Uvjeta osiguranja ima značajke ugovora po pristupanju pa sklapanjem ugovora o osiguranju, uz ispunjenje potrebnih pretpostavki, Uvjeti osiguranja postaju dijelom njegova sadržaja.

A.2. Uvjeti osiguranja - Opći i/ili Posebni

A.2.1. Poslovanje u osiguranju obavlja se na temelju osiguravateljevih Uvjeta osiguranja. Pod tim pojmom u poslu osiguranja treba *podrazumijevati svaki od strane osiguravatelja unilateralno stipulirani obrazac odnosno popis (zbirku) ugovornih odredbi (klauzula) radi uporabe u redovitom poslovanju pri sklapanju ugovora o osiguranju, a kojima je obuhvaćen osnovni sadržaj iz tog ugovora*.

A.2.2. Uvjetima osiguranja uređuju se, u pravilu, pitanja koja nisu zakonski uređena, to se posebice odnosi na prisilne zakonske norme. Prisilne (kogentne) zakonske norme radi njihove primjene *nepotrebno je unositi u Uvjete osiguranja*. One će se uvijek primijeniti neovisno o tome jesu li sadržane u Uvjetima osiguranja ili nisu.

A.3. Načelo naknade štete - Osigurljiv interes

A.3.1. Najvažnije načelo suvremenog osiguranja jest naknada štete. Osiguranje može sklopiti samo onaj koji dokaže da može nastupom određenog događaja pretrpjeti izvjesnu štetu. To je tzv. osigurljiv interes, tj. interes koji se može osigurati. Riječ »Interes« znači zainteresiranost jedne osobe za to da ne nastupi neki događaj jer bi njegovim nastankom ona pretrpjela štetu. »Osigurljiv« interes je onaj interes čije osiguranje dozvoljava pravni poredak.

A.3.2. Načelom osigurljivog interesa želi se spriječiti da osiguranje bude ugovor na sreću koji bi, kada nastupi osigurani slučaj, za osiguranika koji nije pretrpio nikakvu štetu, predstavljao čisti dobitak.

A.3.3. Osigurljiv interes nije bitan element ugovora o osiguranju, već preduvjet za njegovu valjanost. Iz bitnih elemenata ugovora slijedi postojanje osigurljivog interesa. Osiguravatelji ne osiguravaju interese koji nemaju ekonomsku vrijednost. Odatle se izvodi zaključak da bi se takvo osiguranje protivilo prirodi osiguravateljnog posla.

A.4. Ostala bitna načela kao značajke ugovora o osiguranju

A.4.1. *Načelo dobre vjere (lat. bona fides)* - Odnosno načelo savjesnosti i poštenja jedno je od temeljnih načela ugovora o osiguranju. To je načelo etičko pravilo o savjesnom i poštenom postupanju. Ono je izvanpravni kriterij za ocjenu ponašanja u međusobnim odnosima sudionika obveznog odnosa iz osiguranja i to izvan onoga što je izrijekom ugovoreno ili propisano. U pravnom poslu osiguranja to podrazumijeva otvorenost, iskrenost i pouzdanost u međusobnim odnosima ugovornih strana u vrijeme sklapanja ugovora i poslije, sve do njegova ispunjenja. Ta dužnost tereti sve sudionike u obveznopravnom odnosu. Specifične okolnosti koje prate sklapanje ugovora i ispunjavanje ugovornih obveza u ovom poslu nalažu da u obostranom interesu ugovornih strana mora postojati viši stupanj njihova međusobnog povjerenja. Primjena načela dobre vjere posebno dolazi do izražaja kod sklapanja ugovora o osiguranju jer se od ugovaratelja zahtijeva da osiguravatelja obavijesti o svim okolnostima koje su relevantne za ocjenu rizika i dr.

Na pitanje sa kojim intenzitetom pažnje ugovaratelj mora nastojati doznati te činjenice važne za ocjenu rizika i drugo, odgovor je da se radi o »običnoj pažnji«, znanju koje mora imati svaki punoljetan građanin, a koje se od njega danas može zahtijevati. (Tako na *primjer*, za osiguranje svaka punoljetna osoba mora znati da je benzin zapaljiv, bez obzira na svoje zvanje).

A.4.2. Načelo aleatornosti (*lat. alea - kocka*) - Ugovor o osiguranju ne može biti ugovor na sreću pa u pravu osiguranja postoji zabrana okladnih polica.

B VRSTE OSIGURANJA KOJE SE REGULIRAJU OVIM UVJETIMA OSIGURANJA

B.1. Osiguranje od požara i elementarnih šteta - Vrsta osiguranja 8.

Pokriva sva oštećenja ili gubitak imovine - osim imovine uključene u vrste osiguranja 3., 4., 5., 6. i 7. - kao posljedice događaja: *požara, eksplozije, oluje, elementarnih nepogoda osim oluje, atomske energije, pomicanja tla i ostalih dopunskih opasnosti*.

B.2. Ostala osiguranja imovine - Vrsta osiguranja 9.

Pokriva sva oštećenja ili gubitak imovine - osim imovine uključene u vrste osiguranja 3., 4., 5., 6. i 7. - kao posljedice svakog drugog događaja kao što je na *primjer* krađa, osim onih iz vrste osiguranja 8.

C KADA JE UGOVOR O OSIGURANJU SKLOPLJEN I ŠTO ČINI SASTAVNI DIO UGOVORA

C.1. Kada je ugovor sklopljen

C.1.1. Ugovor o osiguranju sklapa se prihvatom ponude za sklapanje ugovora o osiguranju uz istovremeno prihvaćanje - sa Vaše strane - naših Uvjeta osiguranja koji se primjenjuju uz ugovor o osiguranju.

C.1.2. Kako ne postoji zakonska obveza za sklapanje ugovora o osiguranju imovine, Mi imamo pravo ne prihvatiti (odbiti) Vašu ponudu za sklapanje ugovora koja nije u skladu sa našim Uvjetima osiguranja i cjenikom premija.

C.2. Na koje vrijeme trajanja se može sklopiti ugovor o osiguranju

C.2.1. *Ugovor na određeno vrijeme* - kod ovog ugovor Mi preuzimamo obvezu naknade štete za vrijeme točno određeno u ugovoru ili na neki drugi način. Ako među nama nije ništa posebno ugovoreno to vrijeme je određeni vremenski period koji se računa od trenutka sklapanja ugovora.

Prema ovim Uvjetima ugovor se sklapa kao jednogodišnje ili višegodišnje osiguranje, a izuzetno i kao osiguranje na rok kraći od godine dana. Ugovori na određeno vrijeme sklapaju se kada su okolnosti relevantne za utvrđivanje rizika poznate ne samo sadržajno nego i vremenski.

Ako u pogledu vremena trajanja ugovora nije ništa posebno ugovoreno, smatra se da ugovor traje za ono vrijeme za koje je plaćena premija. To proizlazi iz prirode posla osiguranja.

C.2.2. *Ugovor na neodređeno vrijeme* - je onaj kod kojeg vrijeme naše (osiguravateljeve) obveze nije unaprijed određeno. Trajanje ugovora određuje se objektivnim činjenicama za koje unaprijed nije poznato kada će prestati. Kod ovih ugovora naša (osiguravateljeva) obveza prestaje prestankom rizika koji smo na sebe preuzeli, na *primjer*, završetkom građevine u izgradnji.

C.3. Što je Polica osiguranja, koji su njeni bitni elementi i funkcija

C.3.1. Redovita, a i najvažnija isprava o sklopljenom ugovoru o osiguranju je polica. To je isprava koja se ispostavlja u određenoj formi prilikom sklapanja osiguranja ili neposredno poslije toga, a sadrži sve bitne odredbe osiguranja kao takvog.

C.3.2. U polici moraju biti navedeni: ugovorne strane, osigurana stvar odnosno osigurana roba (predmet osiguranja), mjesto osiguranja, rizik obuhvaćen osiguranjem, trajanje osiguranja i vrijeme pokrića, svota osiguranja ili je li osiguranje neograničeno, premija osiguranja i njezin način plaćanja, datum izdavanja police i potpisi ugovornih strana, odnosno potpis nas kao osiguravatelja.

Pored toga u polici smo Vas (ugovaratelja) dužni upozoriti da su Opći (i Posebni) uvjeti osiguranja sastavni dio ugovora i predati Vam njihov tekst, ako ti Uvjeti nisu tiskani na samoj polici.

C.3.3. Na svakoj polici naznačen je datum kada je sastavljena. Datum na polici može imati trostruko značenje:

- (a) kao dan sastavljanja isprave
- (b) kao dan sklapanja ugovora
- (c) kao dan početka nošenja rizika od strane osiguravatelja.

U polici može biti naveden samo jedan datum, ili može za pojedine od navedenih značenja biti naveden poseban datum. Ako iz police ili propisa odnosno pravila ne proizlazi nešto drugo, smatra se da u njoj navedeni datum ima sva tri navedena značenja.

C.3.4. *List (pismo) pokrića ili certifikat osiguranja* - U praksi se može dogoditi situacija da Vam ne možemo odmah po sklapanju ugovora o osiguranju izdati policu (ne raspolažemo sa svim potrebnim podacima) ili Vam ona nije potrebna pa u takvoj situaciji - kada Vam nije dovoljna samo potvrda o sklopljenom osiguranju - izdajemo list pokrića kao posebnu ispravu.

To je pismena izjava nas kao osiguravatelja kojom se obvezujemo da ćemo naknaditi štetu koja nastane iz određenih rizika i ujedno navodimo sumarne uvjete ugovora o osiguranju. List pokrića mora kao minimum sadržavati podatke iz kojih se mogu ustanoviti bitni elementi ugovora o osiguranju.

C.3.5. Polica *osiguranja* ima tri glavne funkcije:

- (a) Polica je isprava o ugovoru o osiguranju - To proizlazi prvenstveno iz kogentne zakonske odredbe, prema kojoj smo u obvezi bez odgađanja predati Vam uredno sastavljenu i potpisanu policu osiguranja kao potvrdu o sklopljenom ugovoru o osiguranju.
- (b) Polica može biti prenosivi papir - Putem police se može prenositi pravna pozicija osiguranika. Ima i polica koje se ne mogu prenositi pa se u tom slučaju govori o neprenosivim policama.
- (c) Polica služi kao legitimacija Vas kao osiguranika prema nama kao osiguravatelju - Ovi Uvjeti koriste u praksi uglavnom prihvaćeno načelo da osiguravatelj koji je izdao policu ne mora platiti osigurninu osobi koja mu se ne legitimira policom odnosno

koja u slučaju njenog gubitka ne pruži odgovarajuće jamstvo da će osiguravatelju biti naknađena šteta koju pretrpi što je platio osigurninu bez prezentiranja police. Prezentacija police kao osiguranikove legitimacije odgovara pravnoj sigurnosti nas kao osiguravatelja i Vas kao osiguranika.

C.3.6. Potpisom police osiguranja ili lista pokrića izražava se suglasnost na *sadržaj* istih, što znači i na sadržaj ugovora o osiguranju općenito. Suglasnost se osim potpisom može izraziti i uplatom premije osiguranja čime se ispunjava jedna od bitnih ugovornih obveza iz ugovora.

C.3.7. Ako se sadržaj police osiguranja razlikuje od onog što smo međusobno ugovorili, takve razlike će se smatrati kao da su ugovorene od trenutka izdavanja police osiguranja, pod uvjetom da nam Vi niste uputili pisani prigovor na sadržaj police u od roku 14 (četrnaest) dana od dana primitka police.

C.4. Što je Svota osiguranja, a što Vrijednost osiguranog interesa

C.4.1. *Svota osiguranja* - je najveći novčani iznos koji se osiguravatelj obvezuje isplatiti osiguraniku kad nastupi osigurani slučaj. Taj iznos kod ovih vrsta osiguranja strane ugovaraju. Ona, iz navedenih razloga, kod ovih vrsta imovinskih osiguranja ne smije prijeći vrijednost osiguranog interesa.

C.4.2. *Vrijednost osiguranog interesa* - je novčana vrijednost koju predmet osiguranja predstavlja za osiguranika. Podatke o ovom elementu osiguravatelju može dati ugovaratelj. Mi kao osiguravatelj prilikom izdavanja police nismo dužni kontrolirati točnost tih podataka. Prema tome, sadrže li ovaj element, police se dijele na dvije grupe:

- (a) nevalutirane (netaksirane) police i
- (b) valutirane (taksirane) police.

Valutirana polica je ona u kojoj je označena vrijednost osiguranog interesa. Obratno od toga, kod *nevalutiranih polica* ta vrijednost nije naznačena.

C.4.3. Inače između vrijednosti osiguranog interesa i svote osiguranja mogu postojati teoretski tri moguća odnosa:

- (a) Obadvije svote su jednake (*puno osiguranje*)
- (b) Vrijednost osiguranog interesa veći je od svote osiguranja (*podosiguranje*) i

- (c) Svota osiguranja veća je od vrijednosti osiguranog interesa (*nadosiguranje*).

Kod podosiguranja obveza osiguravatelja na naknadu štete smanjuje se razmjerno (proporcionalno) odnosu vrijednosti osiguranog interesa i svote osiguranja, a kod nadosiguranja osiguravatelj nije dužan isplatiti iznos veći od vrijednosti osiguranog interesa.

C.5. Neovlašteno sklapanje ugovora u ime drugog

C.5.1. Ako je ugovor sklopljen od strane neovlaštene osobe odnosno prekoračenjem granica ovlaštenja, isti nas obvezuje samo ako ga Mi naknadno odobrimo odnosno odobrimo učinjeno prekoračenje ovlasti.

C.5.2. Odobrenje za sklopljeni ugovor može se dati i nakon štosedogodioosiguranislučaj-događajprouzročen osiguranim rizikom. Naše prihvaćanje odnosno pozitivno rješavanje podnesenog odštetnog zahtjeva smatrat će se našim pristankom na tako sklopljen ugovor o osiguranju.

C.5.3. No ako Vi niste znali niti ste morali znati za prekoračenje ovlaštenja našeg zastupnika u osiguranju Mi ostajemo u obvezi po sklopljenom ugovoru i smatra se da ograničenja ovlaštenja našeg zastupnika nisu niti postojala.

C.5.4. Naš zastupnik u osiguranju nije ovlašten u naše ime i za naš račun davati izjave ili obvezna tumačenja koja bi nas obvezivala po ugovoru o osiguranju. Zastupnikom u osiguranju ne smatra se osoba koja obavlja poslove zastupanja u osiguranju na temelju zaposlenja kod nas.

C.6. Sklapanje osiguranja za tuđi račun

Vi kao ugovaratelj preuzimate na sebe obvezu plaćanja premija kao i sve ostale obveze iz ugovora, čak i onda kada prava iz osiguranja ne možete ostvariti - čak ni kada ste fizički u posjedu izdane police osiguranja - bez pristanka osobe čiji je interes osiguran i kojoj prava iz osiguranja pripadaju.

C.7. Što čini sastavni dio ugovora o osiguranju

C.7.1. Vaš ugovor o osiguranju se sastoji od:

- (a) ovih Uvjeta osiguranja o čijem sadržaju ste upoznati prije sklapanja ugovora i koje smo Vam predali prilikom sklapanja ugovora, a koji definiraju okvir i opća načela odnosa iz ugovora. Oni opisuju osiguravateljnu zaštitu koju Vam nudimo,

navode pravila funkcioniranja Vašeg ugovora o osiguranju te podsjećaju na naša uzajamna prava i obveze

- (b) police osiguranja kao pisane isprave koja dokazuje sklapanje ugovora o osiguranju
(c) ostalih možebitnih pripadajućih Posebnih uvjeta i drugih ugovornih odredbi ili klauzula koje se primjenjuju i navode u polici ili ovim Uvjetima.

C.8. Mjerodavan jezik i pismo ugovora

C.8.1. Ponuda i polica osiguranja kao i naša međusobna komunikacija vezana uz ugovor bit će na jednom od službenih jezika u Bosni i Hercegovini i latiničnim pismom ili ćirilničnim pismom.

C.8.2. Neke dijelove ugovora Vam možemo dostaviti i na engleskom jeziku, posebno ako se radi o riziku na koji se primjenjuju originalni Uvjeti inozemnog reosiguravatelja.

C.9. Neslaganja između odredbi Vašeg ugovora

Ako postoji bilo kakvo neslaganje između odredbi Posebnih (Dodatnih) uvjeta i Općih uvjeta, odredbe Posebnih (Dodatnih) uvjeta imaju prednost. Pri neslaganju bilo kojih Uvjeta i odredbe police odredbe police imaju prednost. U slučaju neslaganja neke tiskane i strojem pisane odredbe primijenit će se pisana odredba, a u slučaju neslaganja ovih sa rukopisnom odredbom, primijenit će se rukopisna odredba.

C.10. Duplikati dijela ugovora

Ako polica osiguranja bude izgubljena ili uništena nakon sklapanja ugovora, možete zatražiti da Vam izdamo duplikat police što neće za Vas predstavljati novi trošak. U svakom trenutku nas možete i pozvati na dostavljanje pripadajućih Uvjeta osiguranja koji se odnose na Vaš ugovor, pri čemu troškove prvog dostavljanja snosimo Mi.

C.11. Oblici obavješćivanja - komunikacije

C.11.1. Naša međusobna komunikacija može se odvijati: usmeno, elektroničkim putem (e-pošta, web-portal/e-oglasna ploča, osobni korisnički pretinci sl.), ne posrednim uručenjem pismena, poštanskom pošiljkom (običnom ili preporučenom), faksimili na drugi prikladan način.

C.11.2. Kao mjerodavna i pravno relevantna smatrat će se isključivo naša međusobna komunikacija u pisanom obliku, a ovo podrazumijeva i onu

koja se može reproducirati pismeno (npr. e-mail ili obavijest na web stranici koju je moguće otisnuti na papir).

C.11.3. U pravilu, obavješćivanje - komunikacija elektroničkim putem smatra se obavljenim/om, kod:

- (a) e-pošte - u trenutku kad je zabilježena na poslužitelju za primanje takvih poruka
- (b) web-portala (e-oglasne ploče i/ili osobnog korisničkog pretinca) - u trenutku kada smo pismeno oglasili, učinili dostupnim te primatelj istom može pristupiti.

C.11.4. Ako je, u konkretnom slučaju, potrebna potvrda o primitku (na *primjer*, zakonska osobna dostava, Mi ili Vi kao pošiljatelj to tražimo), primatelj je dužan bez odgode, pošiljatelju potvrditi primitak pismena prema C.11.2.

C.11.5. U slučaju Vašeg možebitnog izbjegavanja dostave, uručjenja (izbjegavate potvrdu primitka pismena) smatra se da je ista izvršena putem e-oglasne ploče, ako smo nakon dva neuspjela pokušaja dostave na posljednje poznatu adresu, pismeno e-oglasili na našoj internetskoj stranici www.adriatic.ba.

C.11.6. U smislu ovih Uvjeta elektronička isprava predstavlja jednoznačno povezan cjelovit skup podatakakojisuelektroničkioblikovani(izrađeni pomoću računala i drugih elektroničkih uređaja), poslani, primljeni i sačuvani na elektroničkom, magnetnom, optičkom ili drugom mediju i koji sadrži svojstva kojima se utvrđuje izvor (stvaratelj), utvrđuje vjerodostojnost sadržaja te dokazuje postojanost sadržaja u vremenu. Sadržaj elektroničke isprave uključuje sve oblike pisanog teksta, podatke, slike i crteže, karte, zvuk, glazbu i govor. Elektronička isprava ne mora nužno imati elektronički potpis.

Alati i uređaji koji se koriste za komunikaciju elektroničkim sredstvima i njihova tehnička obilježja moraju biti nediskriminirajuća, opće dostupna i interoperabilna sa proizvodima komunikacijske tehnologije u općoj uporabi, u trenutku komunikacije.

C.11.7. U svrhu uporabe i prometa elektroničkih isprava, Vi kao ugovaratelj, sklapanjem ovog ugovora o osiguranju prema C.1.1. - prihvaćate uporabu i promet elektroničkih isprava za svoje potrebe kao i za potrebe poslovnih i drugih odnosa sa nama kao Vašim osiguravateljem.

D

KOJE SU OBVEZE UGOVARATELJA KOD SKLAPANJA UGOVORA

D.1. Plaćanje Premije

Jedna je od glavnih obveza ugovaratelja da plati premiju. Modaliteti plaćanja određeni su ovim Uvjetima ili sa posebno ugovorenim klauzulama.

D.2. Obavješćivanje osiguravatelja o činjenicama relevantnim za ocjenu rizika

D.2.1. Kako je ugovor o osiguranju ugovor dobre vjere a to, drugim riječima, znači da se Mi koji preuzimamo obvezu čiji je nastanak uvjetovan nama još nepoznatim okolnostima, moramo pouzdati u Vas odnosno ugovaratelja da nas, prilikom sklapanja ugovora o osiguranju, niste doveli u zabludu u pogledu činjenica koje su odlučne za našu ocjenu težine rizika.

D.2.2. Dovođenje osiguravatelja u zabludu može nastati na dva načina:

- (a) ugovaratelj prešuti iznijeti okolnosti koje su odlučne za ocjenu rizika (na *primjer*, kod osiguranja skladišta lakozapaljivog materijala ugovaratelj ne navede da u skladištu nema protupožarnih instalacija)
- (b) ugovaratelj osiguravatelju tvrdi da postoje okolnosti koje stvarno ne postoje, a koje bi okolnosti, da postoje, utjecale na procjenu rizika (na *primjer*, kod osiguranja skladišta lakozapaljivog materijala ugovaratelj netočno izvijesti osiguravatelja da skladište ima protupožarne instalacije. Izjava odnosno prešućivanje ugovaratelja može se odnositi na postojeće ili buduće stanje.)

Pravne posljedice - na ugovor o osiguranju - zbog ovakvoga ponašanja ugovaratelja uređene su u točki G. ovih Uvjeta.

E KOJE OSOBE IZJEDNAČAVAMO SA UGOVARATELJEM TIJEKOM PROVOĐENJA UGOVORA

E.1. Popis osoba

E.1.1. Tijekom provođenja ugovora o osiguranju sa ugovarateljem navedenim u polici izjednačene su u svojim obvezama i sljedeće osobe:

- (a) osiguranik naveden u polici
- (b) korisnik osiguranja
- (c) osoba koja ima zakonom dopuštenu faktičnu vlast glede osigurane stvari - posjednik
- (d) osoba koja osiguranu stvar upotrebljava uz znanje i volju njenog vlasnika ili zakonskog posjednika
- (e) osobe koje rade za ili su angažirane od strane Vas kao ugovaratelja, osobe kojima ste Vi predali izvršavanje svojih poslovnih aktivnosti i/ili svojih prava.

E.1.2. Vi ste kao naveden ugovaratelj dužni gore navedene osobe upoznati i objasniti im dužnosti i obveze koje imaju tijekom provođenja ugovora o osiguranju.

E.1.3. Neispunjenje ili neuredno ispunjenje bilo koje dužnosti ili obveze, koja je prema ovim Uvjetima na strani ugovaratelja, od bilo koje gore navedene osobe izjednačava se sa neispunjenjem ili neurednim ispunjenjem od strane Vas.

F PRIJENOS UGOVORA O OSIGURANJU NA DRUGU OSOBU

F.1. Preambula

Kada na osiguranoj stvari za vrijeme trajanja ugovora o osiguranju dođe do promjene vlasništva ili nekog drugog stvarnog prava na stvari ili do promjene obvezno pravnog ovlaštenja glede stvari, prava iz ugovora o osiguranju prelaze na pribavitelja stvari.

Mi kao osiguravatelj i pribavitelj osigurane stvari možemo odustati od ugovora o osiguranju uz otkazni rok od petnaest (15) dana ako u roku od trideset (30) dana od dana saznanja za otuđenje, podnesemo pismeni otkaz ugovora.

F.2. Kada se ne može obaviti prijenos ugovora o osiguranju

Za prijenos prava i obveza iz ugovora o osiguranju karakteristična je okolnost da se prijenos vrši dok nije nastupio osigurani slučaj, tj. dok se načelna osiguravateljna obveza za naknadu štete nije pretvorila u konkretnu. Kada je jednom osigurani slučaj nastupio i kada je nastala obveza osiguravatelja da naknadi konkretnu štetu određenoj osobi i ta osobajesteklaodštetnizahtjevpremaosiguravatelju, prijenos njezina zahtjeva regulira se po načelima građanskog prava o prijenosu tražbina.

F.3. Prijenos Naših (osiguravateljevih) prava i obveza.

F.3.1. Prijenos naših prava iz ugovora o osiguranju (cesija), znači konkretno prijenos naše tražbine za naplatu premije. Za prijenos tražbine nije potreban pristanak dužnika (ugovaratelja).

F.3.2. Prijenos naših obveza iz tog ugovora, tj. dužnosti plaćanja osigurnine, nema posebnih propisa prava osiguranja pa se primjenjuju načela građanskog prava. Za razliku od prijenosa tražbine, kod prijenosa obveza (upute, asignacije) potreban je pristanak vjerovnika.

F.3.3. Prijenos prava koja nam pripadaju iz subrogacije osiguranika - Mi imamo pravo prenijeti svoja prava iz regresnog zahtjeva koja nama pripadaju iz činjenice da smo osiguraniku isplatili osigurninu. Kada, naime, Mi kao osiguravatelj osiguraniku isplatimo osigurninu, Mi stupamo u osiguranikovu pravnu poziciju prema osobi odgovornoj za štetu na koju se isplaćena osigurnina odnosi. Budući da smo Mi kao osiguravatelj na taj način stekli samostalno pravo prema štetniku, to pravo možemo i prenositi po načelima građanskog prava.

F.4. Prijenos obveze ugovaratelja

Ugovaratelj, ima samo jednu osnovnu prenosivu obvezu - plaćanje premije pa samo nju može prenijeti na drugoga. I na to se primjenjuju načela građanskog prava o uputi (asignaciji) pa sve ono što je u tom pogledu rečeno za prijenos osiguravateljeve obveze, vrijedi i za prijenos ugovarateljeve dužnosti na plaćanje premije. Shvatljivo je samo po sebi da u pogledu osobe koja može biti upućena, nema onih ograničenja kao kod osiguravateljeve upute, jer se za plaćanje premije ne traži nikakva posebna kvalifikacija osobe koja se upućuje (asignata).

Za valjanost prijenosa obveze za plaćanje premije potreban je i naš pristanak kao vjerovnika.

F.5. Prijenos prava na isplatu osigurnine

F.5.1. Preambula

Kod prijenosa prava na isplatu osigurnine treba razlikovati dva slična instituta: (i) prijenos prava na drugu osobu i (ii) utvrđivanje do tada neodređenog osiguranika.

Dok je u prvom slučaju osiguranik poznat pa on svoje pravo prenosi na drugoga, dotle u drugom osiguranik nije bio poznat pa se ne radi o prijenosu prava, već o utvrđivanju osobe kojoj pravo pripada. To biva kod ugovora koji su zaključeni za račun onoga koga se tiču. Prema tome, nije potreban čin prijenosa prava od jedne osobe na drugu, već se osiguranik i bez toga legitimira prezentacijom police ili na neki drugi način, a njegovo je pravo originalno jer ga ne izvodi kao kod prijenosa iz prava prijašnjeg osiguranika.

F.5.2. *Na koga se to pravo može prenijeti* - Pravo na isplatu osigurnine može se prenijeti samo na onu osobu koja u vrijeme prijenosa ima ili će u vrijeme osiguranog slučaja moći imati osigurljiv interes na predmetu osiguranja, drugim riječima - na osobu koja može biti osiguranik. Nije, međutim, relevantno da je odnosno pravo prešlo na stjecatelja naplatno. Osigurljiv interes, naime, ovisi o objektivnoj činjenici da odnosno pravo određena osoba ima, a ne i o okolnosti je li do tog prava došlo besplatno ili naplatno. Osiguranik može prenijeti i dio svojih prava. To će biti u slučaju kad je na osiguranoj stvari djelomično prenio osigurani interes na drugoga (na *primjer* djelomičan prijenos vlasništva osigurane stvari). Međutim, kada je osigurani slučaj već nastupio pa se, prema tome, do tada apstraktna mogućnost nastanka tražbine pretvorila u konkretnu osiguravateljevu obvezu, tražbina se može prenijeti i na osobu koja nema kvalifikaciju osiguranika.

F.5.3. *Vinkulacija police* - Pod tim se razumijeva izjava osiguranika da će nakon nastupa osiguranog slučaja osiguravatelj osigurninu u cijelosti ili djelomično isplatiti određenoj osobi, odnosno da se bez pristanka te osobe osigurnina osiguraniku ne smije platiti. Vinkulacijom se ne prenosi svojstvo osiguranika. Radi se, ustvari, o unaprijed danoj osiguranikovo izjavi o prijenosu svoje dospjele tražbine na drugu osobu. Unatoč tome što se vinkulacijom

ne prenosi svojstvo osiguranika, polica se ne može vinkulirati na bilo koju osobu. Osoba na koju se polica vinkulira mora na predmetu osiguranja imati materijalni interes (na *primjer*, vjerovnik koji kreditira nabavu osigurane stvari, naručitelj gradnje koji plaća unaprijed, ali ne postaje vlasnik objekta u izgradnji). Inače bez ovog zahtjeva mogao bi se izbjeći princip osiguranja kao institut naknade štete.

F.5.4. *Tko je ovlašten prenijeti pravo na osigurninu* - Tražbinu po načelima građanskog prava, može prenijeti ona osoba koja je ima, jer nitko ne može na drugoga prenijeti pravo koje ni sam nema. U odnosu iz osiguranja to je osiguranik.

F.5.5. Od načelne legitimacije jedne osobe na mogućnost *prijenosa* svog prava iz ugovora o osiguranju (točka F.5.3.) treba razlikovati pitanje konkretnog ovlaštenja da se to pravo prenese. Ovo se ovlaštenje može temeljiti na ugovoru ili propisu.

F.5.6. Na temelju ovih Uvjeta ugovorom o osiguranju može se *ugovoriti* mogućnost prijenosa osiguranikovih prava na druge osobe. Kod toga vrijedi načelo da osiguravatelj promjenom osiguranika ne smije doći u gori položaj. Od tog načela mogu postojati izuzeci koji proizlaze iz odnosa ugovornih strana baziranih na polici. Načelnu mogućnost prijenosa prava, ili njegovu zabranu zaključuje ugovaratelj sa osiguravateljem. Međutim, kada je takva mogućnost ugovorena, o prijenosu odlučuje osiguranik.

F.5.7. U pogledu zakonskog prijenosa prava, tj. prijenosa na osnovi nastupa određene činjenice, i bez odredbe ugovornih strana, treba prvenstveno navesti univerzalnu sukcesiju u prvom redu putem nasljednog prava. Nasljednik, naime, stupa u čitavu imovinskopравnu poziciju ostavitelja, koja nije njegove osobne prirode. Budući da odnosi iz imovinskog osiguranja nisu osobne prirode, oni prelaze na nasljednika. To isto vrijedi i za singularne sukcesore nasljednog prava. Na *primjer*, ostavitelj nasljedniku ostavi samo jednu kuću koja je osigurana. Nasljednik za tu kuću postaje osiguranik. Što vrijedi za nasljedno pravo, primjenjuje se i na druge oblike univerzalne sukcesije, na *primjer* kod spajanja poduzeća, njihova odvajanja itd.

U slučaju prijelaza prava na temelju univerzalne sukcesije - što često biva kod nasljeđivanja - pravo prijeđe na više osoba, sve one, razmjerno svojim udjelima u pravu, sudjeluju u pravima i obvezama iz ugovora o osiguranju.

No, ako u trenutku isplate osigurnine Mi nismo znali niti mogli znati za ta prava, naša izvršena isplata osigurnine osiguraniku ostaje pravovaljana.

F.6. Dodatne obveze nakon promjene vlasništva

- F.6.1.** Ako za vrijeme trajanja osiguranja dođe do promjene vlasništva na osiguranoj stvari, sva prava i obveze iz ugovora prelaze na novog vlasnika danom prijenosa vlasništva, ali isključivo uz uvjet da smo Mi o tome uredno obaviješteni i da smo se usuglasili sa tom izmjenom.
- F.6.2.** Smatra se da je obavijest o promjeni vlasništva uredna ako nam je u pisanom obliku od strane Vas ili novog vlasnika dostavljena u roku osam (8) dana, računajući od dana promjene (na *primjer*, izdavanja računa za osiguranu stvar, ovjere kupoprodajnog, darovnog ili drugog ugovora kojim je došlo do promjene prava vlasništva ili dana pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju).
- F.6.3.** Uz obavijest dužni ste nam dostaviti i kopiju dokumenata/isprava kojima se dokazuje promjena vlasništva (na *primjer*, kopija računa, kupoprodajnog, darovnog ugovora, pravomoćno rješenje o nasljeđivanju).
- F.6.4.** Ako nas o promjeni vlasništva ne obavijestite odmah, Vi ostajete u obvezi plaćanja premija koje dospijevaju i poslije dana promjene vlasništva.
- F.6.5.** Pravne posljedice Vaše neuredne obavijesti o promjeni vlasništva ravna se prema G.2.7.

G

PRESTANAK UGOVORA O OSIGURANJU

G.1. Prestanak ugovora o osiguranju na temelju načela građanskog prava

- G.1.1. Izvršenje obveze** - Kod građanskopravnih dvostrano-obveznih poslova, ugovor o osiguranju prestaje kad ugovaratelj ili netko drugi za njega, osiguravatelju plati premiju, a osiguravatelj, nakon nastupa osiguranog slučaja, osiguraniku isplati osigurninu. To kod

osiguranja biva samo onda kada ugovorne strane pravovaljano ugovore da će osiguravateljeva dužnost na plaćanje osigurnine prestati kada isplati osigurninu samo za prvi osigurani slučaj. Inače, ako je osiguravatelj dužan naknaditi i uzastopne (sukcesivne) štete koje mogu nastati za vrijeme trajanja ugovora o osiguranju, ugovor isplatom osigurnine ne prestaje.

- G.1.2. Protek vremena** - Istekom vremena za koje je ugovor o osiguranju bio sklopljen, on sam po sebi prestaje. Protek tog vremena, međutim, ne oduzima pravo ugovornim stranama da zahtijevaju ispunjenje obveze koja je nastala za vrijeme trajanja ugovora, a koja nije ispunjena.
- G.1.3. Sporazumni odustanak** - To je odustanak koji nastaje sporazumom ugovornih strana i redovito prije nastanka osiguranog slučaja. Na pitanje tko kod ovoga načina prestanka ugovora može biti strana sporazuma, odgovor ovisi o tome je li osiguranik u vrijeme odustanka stekao prema osiguravatelju samostalni pravni zahtjev ili njegovo pravo ovisi o ugovarateljevoj volji. U prvom slučaju odustati može osiguranik, a u drugom ugovaratelj.
- G.1.4. Jednostrani odustanak** - To je način prestanka ugovora izjavom volje jedne od ugovornih strana. Osobe ovlaštene za jednostrani odustanak kod ugovora o osiguranju jesu one iste koje imaju pravo i zaključiti sporazumni odustanak. Prema građanskom pravu, jednostrani odustanak može biti:

- (a) **samovoljni odustanak** - To je odustanak bez navođenja ikakvih ili bez navođenja opravdanih razloga. I za ugovor o osiguranju vrijedi načelo građanskog prava da takav način odustanka nije dopušten. Prema građanskom pravu jedna strana koja od ugovora sama odustane mora drugu dovesti u onu imovinskopravnu poziciju u kojoj bi se nalazila da je ugovor u redu izvršen. Za ugovor o osiguranju to znači da u slučaju odustanka ugovaratelja osiguravatelj ima pravo zahtijevati naplatu premije, ali je dužan platiti i osigurninu ako je takav zahtjev postavljen. Ako odustaje osiguravatelj osiguranik ima pravo zahtijevati plaćanje osigurnine uz istodobnu obvezu da plati premiju

(b) *opravdani odustanak* - To je odustanak uz navođenje opravdanih razloga. Taj je način prestanka ugovora prema načelu građanskog prava dopušten. U općem - zakonskom - principu odustanka (»raskida«) ugovora zbog neispunjenja obveze navodi se: »U dvostranim ugovorima kad jedna strana ne ispuni svoju obvezu druga strana može, ako nije što drugo određeno, zahtijevati ispunjenje obveze i, pod uvjetom predviđenim u idućim članovima, raskinuti ugovor prostom izjavom ako raskid ugovora ne nastupa po samom zakonu, a u svakom slučaju ima pravo na naknadu štete«.

Za pravo valjanost odustanka potrebno je da odustanik ostavi drugoj strani primjeren naknadni rok za ispunjenje svoje obveze i to pod uvjetom da ispunjenje u roku nije bitni sastojak ugovora.

G.1.5. *Sjedinjenje prava i obveza* - to je više teoretska mogućnost prestanka ugovora o osiguranju, a teoretski se može zamisliti samo onda kada osiguravatelj na predmetu osiguranja stekne interes koji je sam osigurao, na *primjer*, kupi osiguranu stvar.

G.1.6. *Prestanak postojanja ugovornih strana* -osiguravatelja, osiguranika i ugovaratelja. Kad prestane postojati osiguravatelj, jasno je da ugovor prestaje jer ga nema tko ispuniti. Isto će tako ugovor prestati kad nestane osiguranik, jer se nema kome izvršiti ugovorna obveza. Prestanak postojanja ugovaratelja sam po sebi ne utječe na postojanje ugovora. Prestanak postojanja navedenih osoba neće utjecati na postojanje ugovora o osiguranju ako su prava i obveze osobe koja je prestala postojati prešle na drugoga.

G.1.7. *Stečaj*-stečajjeposebanslučajprestankapostojanja jedne od ugovornih strana. U slučaju stečaja ugovaratelja osiguranje se nastavlja, ali svaka strana ima pravo raskinuti ugovor o osiguranju u roku od tri (3) mjeseca od otvaranja stečaja, u kojem slučaju stečajnoj masi ugovaratelja pripada dio plaćene premije koji odgovara preostalom neiskorištenom vremenu osiguranja.

U slučaju stečaja osiguravatelja ugovor o osiguranju prestaje nakon isteka trideset (30) dana od otvaranja stečaja dok stečaj osiguranika ne utječe na valjanost ugovora o osiguranju.

G.2. Prestanak ugovora o osiguranju na temelju odredbi prava osiguranja

Kao i svaki ugovor tako i ugovor o osiguranju prestaje kada se za to ostvare određene pretpostavke. Sve razloge prestanka ugovora o osiguranju možemo podijeliti na sljedeće načine:

G.2.1. *Sklapanje ugovora bez punomoći*, a pod uvjetom da je odobrenje ugovaratelja izostalo - Ako je ugovor sklopljen putem punomoćnika koji je za to imao valjanu punomoć, tada između njega kao zastupnika i osiguravatelja ne nastaje nikakav direktan odnos. Ugovorni odnos nastaje između osiguravatelja i zastupanog koji postaje ugovaratelj. Inače ako je punomoćnik nastupao bez ovlaštenja, direktni ugovorni odnos nastaje između osiguravatelja i tobožnjeg zastupnika koji postaje ugovaratelj

G.2.2. *Netočnost prijave i prešućivanje činjenica* koje su važne za ocjenu rizika sa strane osigurava telja. Ove slučajeve dijelimo na dvije grupe, ovisno je li do netočnih podataka došlo namjerno:

(a) *namjerna netočna prijava i prešućivanje* - Mi moramo dokazati namjerno navođenje netočnih činjenica odnosno prešućivanje. Morat će se ustvari dokazati da su ugovaratelju, sa obzirom na sve konkretne relevantne okolnosti slučaja, osnovne činjenice bile stvarno poznate. U tu svrhu morat ćemo dokazati što nam je sve ugovaratelj naveo kod sklapanja ugovora.

Budući da Mi imamo pravo odustati od ugovora, po ovim Uvjetima, možemo ugovaratelju predložiti da će ugovor ostati na snazi pod uvjetom da se premija poveća proporcionalno stvarnom riziku u odnosu na ugovoreni rizik, u rokovima i na način opisan u b) iz ove točke

(b) *nenamjerna netočna prijava i prešućivanje* - Za nenamjerno izjavljivanje netočnih ili nepotpunih podataka, prema načelima građanskog prava, smatra se da nije postojala namjera dok Mi ne dokažemo suprotno. Ako dokažemo da je ugovaratelj učinio netočnu prijavu ili je propustio dati obavijest, a to nije učinio namjerno, osiguravatelj može, po svom izboru, u roku od mjeseca dana izjaviti da raskida ugovor ili predložiti povećanje premije razmjerno većem riziku

Za ovaj način prestanka ugovora bitno je i sljedeće:

- (i) ako smo odustali od ugovora, ugovor prestaje nakon isteka četrnaest (14) dana od dana kada smo svoju izjavu o raskidu priopćili ugovaratelju, a u slučaju našeg prijedloga da se premija poveća, raskid nastupa po samom zakonu ako ugovaratelj ne prihvati prijedlog u roku od četrnaest (14) dana od kada ga je primio
- (ii) u ovim slučajevima, kada je došlo do prestanka ugovora Mi smo dužni vratiti dio premije koji otpada na vrijeme do kraja razdoblja osiguranja. Pod navedenim razdobljem podrazumijeva se vrijeme za koje je sklopljen ugovor. Ako premija nije plaćena Mi imamo pravo zahtijevati da nam se plati dio premije za razdoblje za koje je ugovor bio na snazi
- (iii) ako se osigurani slučaj dogodio prije nego što je utvrđena netočnost ili nepotpunost prijave ili nakon toga, ali prije raskida ugovora odnosno prije postizanja sporazuma o povećanju premije, naknada se smanjuje u razmjeru stope plaćenih premija i stope premije koje bi trebalo platiti prema stvarnom riziku
- (iv) naprijed navedene odredbe o netočnim izjavama odnosno prešućivanjima činjenica relevantnih za ocjenu rizika, primjenjuju se i u slučajevima osiguranja sklopljenih u ime i za račun drugoga ili u korist trećeg, ili za tuđi račun ili za račun koga se tiče, ako su te osobe znale za netočnost izjave ili prešućivanje okolnosti značajnih za ocjenu rizika
- (v) ova odredba dolazi do primjene kada je osiguranik osoba različita od ugovaratelja u trenutku sklapanja ugovora. Međutim, ako je u to vrijeme ugovaratelj bio ujedno i osiguranik, a kasnije je otuđenjem predmeta osiguranja osiguranik postao treća osoba, Mi ćemo imati navedena prava bez obzira je li novi osiguranik znao za

netočnost izjave odnosno prešućivanje. To je iz razloga što se u ovim slučajevima pravo prenosi cesijom, a to među ostalim znači da svi prigovori koje smo Mi imali prema ugovaratelju - osiguraniku, imamo i prema novom osiguraniku stjecatelju. Drugim riječima mora se raditi o polici na ime.

G.2.3. Neplaćene premije - Budući da je ugovor o osiguranju dvostrani pravni posao neizvršavanje obveze sa strane jedne od ugovornih strana (plaćanje premije) drugoj, daje pravo na odustanak (raskid) od ugovora. Budući da je neplaćanje premije negativna činjenica, ona se, logički, ne može direktno dokazivati. Prema tome, ne može se od nas kao osiguravatelja zahtijevati da dokažemo da nam premija nije plaćena. Treba, na naš zahtjev, pretpostavljati da nije plaćena dok Vi kao druga strana ne dokažete suprotno. Međutim, sama okolnost da smo kao osiguravatelj izdali policu te da je u polici naveden iznos premije - ne znači da je ona i plaćena.

Mi kao osiguravatelj imamo pravo na »raskid« ugovora (kao pravna posljedica neplaćanja premije) u sljedećim slučajevima:

- (a) ako ugovaratelj premiju koja je dospjela nakon sklapanja ugovora ne plati o dospelosti - niti to učini koja druga zainteresirana osoba - ugovor o osiguranju prestaje po samom zakonu nakon isteka roka od trideset (30) dana od dana od kada je ugovaratelju uručeno naše preporučeno pismo sa obaviješću o dospelosti premije, ali sa tim da taj rok ne može isteći prije nego što protekne trideset dana od dospelosti premije.

Iz navedenog slijedi da se ova obavijest o dospelosti premije može poslati i prije nego što dospije (na *primjer* premija dopijeva 15. travnja, a obavijest o njenoj dospelosti ugovaratelju je uručena 10. travnja. Ugovor prestaje po samom zakonu ako premija ne bude plaćena 15. svibnja, a ne 10. travnja.)

- (b) ako ugovaratelj premiju koja je dospjela nakon sklapanja ugovora i uplate prve rate (obroka) - za ugovor u kojem smo ugovorili plaćanje premije u uzastopnim mjesečnim ratama i to najmanje četiri (4), a najviše deset (10) - ne plati po dospelosti tri (3)

rate - niti to učini koja druga zainteresirana osoba - ugovor o osiguranju prestaje po ovim Uvjetima sa danom dospelosti neplaćene premije pa naša obveza u smislu osiguravateljnog pokrića prestaje u 24 sata dana kojega je plaćanje premije dospjelo.

Za prestanak ugovora nije potrebna nikakva obavijest jer smo suglasno ugovorili - za ovaj model plaćanja premije - da je ispunjenje Vaše obveze na uplatu premije po dospijeću odnosno u određenim rokovima bitan sastojak ugovora o osiguranju

- (c) ako ugovaratelj premiju koja je dospjela nakon sklapanja ugovora o osiguranju - za ugovore u kojima smo ugovorili plaćanje premije u ratama i to najmanje u dvije (2), a najviše u šest (6) rata za vrijeme trajanja važenja ugovora uz uvjet uplate (dospijeća) prve rate u roku ne dužem od šezdeset (60) dana od dana sklapanja ugovora - ne uplati po dospelosti - niti to učini koja druga zainteresirana osoba - ugovor o osiguranju prestaje po ovim Uvjetima sa danom dospelosti neplaćene premije pa naša obveza u smislu osiguravateljnog pokrića prestaje u 24 sata dana kojega je plaćanje premije dospjelo.

Za prestanak ugovora nije potrebna nikakva obavijest jer smo suglasno ugovorili - za ovaj model plaćanja premije - da je ispunjenje Vaše obveze na uplatu premije po dospijeću odnosno u određenim rokovima bitan sastojak ugovora o osiguranju

- (d) ako premija ne bude plaćena - kod višegodišnjih ugovora ili ugovora na neodređeno vrijeme - u roku od godine dana od dana dospelosti. Pod ovom pretpostavkom za prestanak ugovora nije potrebna nikakva obavijest jer ugovor prestaje po samom zakonu.

G.2.4. Povećani rizik (neplaćanje dodatne premije) - o povećanju rizika radi se kada za vrijeme trajanja ugovora o osiguranju nastane okolnost koja pojačava osigurani rizik i koja bi, da je postojala u trenutku sklapanja ugovora, prouzročila da se on uopće ne sklopi ili da se sklopi pod drugim uvjetima. Iz navedene definicije proizlaze ovi bitni elementi:

- (a) povećanje rizika, naime, kao promjene elementa ugovora o osiguranju ide na našu štetu kao osiguravatelja
- (b) *mora se raditi o naknadno nastaloj okolnosti*, tj. okolnosti koja je nastupila nakon sklapanja ugovora. Nije relevantan uzrok njenog postanka, već isključivo posljedica. Od naknadno nastalih okolnosti treba razlikovati slučaj prešućivanja postojećih relevantnih činjenica od strane ugovaratelja
- (c) *posljedica se mora sastojati u pojačanju rizika* - o pojačanju rizika radit će se kada se nastup činjenice koja pojačava rizik nije mogao očekivati na temelju situacije koja je postojala u vrijeme sklapanja ugovora. Mora se dakle, raditi o jednoj budućoj činjenici. Za pojam povećanja rizika pojmovno je potrebno da novonastale okolnosti stvore povećanu opasnost. Ta se opasnost može odnositi na:
 - (i) mogućnost nastupanja osiguranog slučaja (na *primjer* kada se u osigurano skladište pšenice unesu bačve benzina)
 - (ii) intenzitet štete ako osigurani slučaj nastupi (na *primjer*, uklanjanje iz osiguranog skladišta protupožarnih naprava).
- (d) *pojačati se mora osigurani rizik* - U ovome je razlika između nepokrivenog i povećanog rizika. Na *primjer*, ratno stanje nesumnjivo povećava opasnost rušenja osigurane zgrade, ali se ono ne ubraja u povećani rizik, ako taj rizik osiguravatelj uopće nije pokrio. Okolnost koja pojačava opasnost nastupa osiguranog slučaja, mora se kretati u okviru pokrivenih rizika (na *primjer*, kod osiguranja protiv udara munje, od osigurane zgrade ukloniti gromobran. U ovom primjeru nije rizik pojačan neosiguranom okolnošću, već unutar pokrivenog rizika - udarom munje
- (e) *okolnost mora biti takva da bitno utječe na povećanje rizika* - To će biti u slučaju kada se može opravdano pretpostavljati da osiguravatelj, da je znao što će naknadno nastupiti, ne bi bio uopće sklopio ugovor ili ga ne bi sklopio prema uvjetima kako ga je sklopio.

Pravne posljedice povećanja rizika ovise o tome je li povećanje takvo da je unaprijed izvjesno da se to povećanje neće moći otkloniti do predvidivog prestanka ugovora o osiguranju ili to nije slučaj. Na temelju ovih Uvjeta ugovorne strane mogu ugovoriti koje će pravne posljedice nastupiti ovakvim povećanjem rizika pa tako ugovaraju:

- (f) *prestanak ugovora* - Za slučaj da nastala okolnost pojačava rizik u tolikoj mjeri da bi u praksi bilo nemoguće utvrditi je li osigurani slučaj nastupio iz pojačanog ili predvidivog rizika ili
- (g) *plaćanje dodatne premije* - Kada Mi kao (osiguravatelj) preuzimamo povećani rizik - i ugovor ostaje na snazi - pod uvjetom da nas Vi kao osiguranik ili netko drugi u Vaše ime, najkasnije u roku od četrnaest (14) dana od povećanja rizika o tome obavijestite i uz naše pravo da Vas u narednih trideset (30) dana izvijestimo o prihvaćanju povećanog rizika i predložimo povećanje. Ako ste suglasni sa iznosom obračunate dodatne (povećane) premije, dužni ste nas o istome obavijestiti u roku od četrnaest (14) dana od primitka našeg prijedloga, jer u protivnome ugovor prestaje po samom zakonu

G.2.5. OTKAZ je izjava jedne od ugovorenih strana da odustaje od ugovora. Tako:

- (a) ako rok trajanja osiguranja nije određen ugovorom, svaka strana može odustati od ugovora sa danom dospijeca premije obavješćujući pismenim putem drugu stranu tri (3) mjeseca prije dospelosti premije odnosno da otkazni rok ne može biti kraći od tri (3) mjeseca od dana dospelosti premije
- (b) Ako je ugovor sklopljen na dulji rok od pet (5) godina svaka strana ugovora može nakon isteka ovog roka, uz otkazni rok od šest (6) mjeseci pismeno izjaviti da raskida ugovor
- (c) na temelju ovih Uvjeta kod ugovora koji traju određeno vrijeme, ali čiji je rok trajanja duži od jedne (1) godine, a kraći od pet (5) godina, ugovara se otkazni rok od dva (2) mjeseca prije isteka svake tekuće osiguravateljne godine. Ako ni jedna strana ugovora nije otkazala, ugovor prestaje protekom vremena ako se sporazumno ne produži.

G.2.6. *Propast predmeta osiguranja* - Ako osigurana stvar propadne za razdoblja osiguranja uslijed nekog događaja koji nije predviđen u polici, ugovor prestaje važiti dalje, a osiguravatelj je dužan po pisanom zahtjevu vratiti ugovaratelju dio premije razmjerno preostalom vremenu (na *primjer* premija za osiguranje jednog predmeta iznosi 1.000 KM, a predmet osiguranja iz razloga koji osiguravatelj nije pokrio propadne nakon isteka tri četvrtine vremena za koje je ugovoreno osiguranje, osiguravatelj je dužan vratiti iznos od 250 KM) ili kad jedna od više stvari obuhvaćenih jednim ugovorom propadne uslijed nekog događaja koji nije predviđen u polici, osiguranje ostaje na snazi i dalje u pogledu ostalih stvari uz potrebne izmjene zbog smanjenja predmeta osiguranja (na *primjer* osigurane su dvije stvari, istorodne stvari, ali je stvar A dva puta vrjednija od stvari B. Za jednu i drugu stvar premijska stopa je jednaka pa je za stvar A premija 1.000 KM, a za stvar B 500 KM. Nakon isteka polovice razdoblja osiguranja propadne stvar A. U ovom slučaju osiguravatelj vraća iznos od 500 KM i to od premije primljene za stvar A)

G.2.7. *Neuredna obavijest o promjeni vlasnika* - Ako Vaša obavijest o promjeni vlasnika na osiguranoj stvari prema nama nije uredna (tj. nije u skladu sa točkom F.6.2.), osiguranje prestaje važiti istekom 24. sata dana u kojem je došlo do promjene vlasništva (na *primjer*, to može biti dan izdavanja računa, dan ovjere kupoprodajnog ili darovnog ugovora, dan pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju i sl.)

G.2.8. *Isplatom osigurnine kod tzv. totalne štete* - Nastupom osiguranog slučaja uništenjem (propašću) ili gubitkom/krađom osigurane stvari (za koju Vam isplatimo osigurninu) prestaje i ugovor o osiguranju jer za postojanje osiguravateljnog odnosa više nema bitnog elementa odnosno predmeta osiguranja

G.2.9. *Nepopravljanje oštećene stvari* - Naša obveza kao osiguravatelja po ovim Uvjetima prema bilo kojem predmetu (stvari) koji pretrpi oštećenje će prestati ako se isti ne popravi na ispravan način i bez odlaganja odnosno u razumno potrebnom vremenu za popravak.

G.3. Vaše pravo na povrat dijela premije

U slučajevima iz G.2.2., G.2.4., G.2.6. i G.2.7. Vi imate pravo pisanim putem zatražiti od nas povrat 90% iznosa plaćene premije sa pripadajućim porezom koji odgovara preostalom vremenu trajanja osiguranja (neiskorišten dio premije), računajući od trenutka podnošenja zahtjeva za povrat.

G.4. Pravne posljedice prijevremenog raskida višegodišnjeg ugovora

Vaš jednostrani otkaz (raskid) ugovora, koji ste sa nama sklopili kao višegodišnji ugovor prije predviđenog isteka, prema G.2.5. (b) i (c) obvezuje Vas na vraćanje ukupnog iznos popusta koji smo Vam odobrili na ime višegodišnjeg trajanja ugovora i vidljivo iskazali na polici osiguranja, uvećano za eventualnu korist (kamatu).

H KADA NASTUPA NIŠTETNOST ILI SUSPENZIJA UGOVORA O OSIGURANJU

H.1. Kada se ugovor može utvrditi ništetnim

Ugovor će biti ništetan ako se ne ostvare sve bitne pretpostavke za valjanost ovog posla. Ovamo spadaju sljedeći razlozi:

- (a) *nemogućnost postojanja osigurljivog interesa na strani osiguranika* - Kada uopće nema mogućnosti da bilo koji osiguranik ima osigurljiv interes. Pod tom pretpostavkom ugovor o osiguranju ne može postojati jer je upravo postojanje osiguranikovog interesa jedan od bitnih preduvjeta ovog ugovora. Ugovorne strane ne mogu ugovorom odustati od tog zahtjeva, jer bi se takav ugovor protivio temeljnim kogentnim načelima prava osiguranja. Inače, da bi to bilo moguće, moglo bi se veoma lako izbjeći načelo osiguranja kao institut naknade štete. Neki zakoni izričito navode pomanjkanje osigurljivog interesa kao razlog ništavosti. Međutim, i bez izričitog propisa ugovor je zbog tog razloga ništetan, jer to proizlazi iz prirode osiguranja
- (b) *mogućnost postojanja osigurljivog interesa na strani osiguranika, ali ga nema u vrijeme nastupa osiguranog slučaja* - U ovom slučaju ugovor postoji, samo osiguravatelj nije dužan isplatiti osigurninu osiguraniku koji

u vrijeme nastupa osiguranog slučaja nije imao na predmetu osiguranja osigurljiv interes

- (c) *nemogućnost izlaganja predmeta osiguranja osiguranom riziku* - Ako je naime, ugovoru o osiguranju svrha da osiguravatelj naknadi štetu koju pretrpi predmet osiguranja, prouzročen u preuzetim rizikom, nepostojanje takvog rizika čini ipso facto odmah od početka izvršenje ugovora nemogućim pa prema tome i ništetnim
- (d) *nastupanje osiguranog slučaja u trenutku sklapanja ugovora* - Razlog ništetnosti ovdje je isti kao i kod slučaja koji je u vrijeme sklapanja ugovora već nastupio
- (e) *izvjesnost nastupanja osiguranog slučaja* - Pod ovom pretpostavkom ugovor je ništetan jer ne postoji jedan od bitnih elemenata valjanosti ugovora o osiguranju, naime rizik.

H.2. Suspenzija ugovora (karenca police).

Od ništetnosti, odnosno prestanka ugovora treba razlikovati njegovu suspenziju. Postoje naime razlozi koji ne utječu na postojanje ugovora, ali ako je osigurani slučaj nastao za vrijeme dok odnosni razlog postoji, oslobađa osiguravatelja dužnosti plaćanja osigurnine. Suspenzija ugovora može nastati:

- H.2.1. *Podvrgavanjem osigurane stvari većem riziku od ugovorenog* - Suspenzija podvrgavanjem osigurane stvari većem riziku od ugovorenog proizlazi iz prirode osigurateljnog posla. Osiguravatelj se, naime, obvezao da će naknaditi štetu koja proizlazi iz točno utvrđenih rizika. Logično je prema tome da izlaganje predmeta osiguranja većem riziku od ugovorenog oslobađa osiguravatelja dužnosti naknade štete koja bude prouzročena nepreuzetim rizikom. Suspenzija se odnosi samo na osiguravateljevu obvezu (na primjer kod osiguranja skladišta protiv krađe i požara, u skladištu se naknadno, protivno njegovoj namjeni, uskladišti tekuće gorivo pa nastaje požar prouzročen upravo tim materijalom).
- H.2.2. *Izlaskom stvari iz mjesta osiguranja* (prostora gdje se stvar nalazi) u kojem osiguravatelj preuzima na sebe rizik - u pogledu suspenzije ugovora kod izlaska stvari iz mjesta (prostora) koji je osiguravatelj pokrio osiguranjem, situacija je, načelno, ista kao situacija navedena kod točke H.2.1.

H.2.3. Vremenska karenca - do najviše trideset (30) dana - Kako bi se izbjeglo osiguranje nadolazećih opasnosti odnos rizika u nastajanju i/ili pokriće određenih šteta koje su nastale prije sklapanja ugovora o osiguranju, a čije bi se posljedice mogle pojaviti u vremenu nakon sklapanja ugovor o osiguranju, Mi kao osiguravatelj možemo odrediti razdoblje na početku ugovorenog trajanja osiguranja za vrijeme kojeg nismo u obvezi ako nastupi osigurani slučaj - vrijeme karence (na *primjer* kod već nadolazećeg plimnog vala i/ili povećanja vodostaja strana želi osiguranje od rizika poplave za predmet osiguranja, a koji se nalazi na plavnom području).

I RIZIK - | 1. ELEMENT | NAŠEG OSIGURAVATELJNOG ODNOSA

Elementi našeg osiguravateljnog odnosa jesu oni koji su svojstveni svakom osiguravateljnom odnosu, a koji proizlaze iz njegove specifične prirode. Ovamo spadaju rizik i predmet osiguranja, premija i svota osiguranja. Uz svako osiguranje dolazi i vrijednost osiguranog interesa. Napokon, ovamo spada i osigurani slučaj. Odnos iz osiguranja može nastati samo onda ako postoji osigurljiv interes pa je taj element pretpostavka za sve ostale.

I.1. Općenito o riziku osiguranja

Jedan od bitnih elemenata osiguravateljnog odnosa je rizik. Bez tog elementa ugovor o osiguranju ne postoji. U okviru pojma rizika pojavljuju se sa stajališta osiguravateljnog odnosa ovi glavni problemi: (i) pojam rizika, (ii) vrste rizika i (iii) odnos osiguravateljeve obveze da naknadi štetu od rizika. Neka od tih pitanja mi kao strane možemo urediti ugovorom, a na druga svojim ugovornim klauzulama ne možemo utjecati i to zato što se radi o pojmovima koji su izvan pravnog karaktera, ili zato što bi se ugovaranje protivilo pravnoj prirodi posla osiguranja pa su u tim granicama odnosni propisi kogentnog karaktera.

I.2. Pojam rizika u širem smislu

U najširem smislu rizik označava svaki budući neizvjestan događaj, bez obzira na to je li taj događaj ako nastupi štetan ili koristan za osobu koje se tiče. Štetni je rizik, na *primjer*, mogućnost propasti stvari, a koristan je, na *primjer*, mogućnost dobitka na lutriji. Za pojam rizika nije relevantno iz kojih

je razloga događaj nastao - prirodnim uzrocima ili ljudskim djelovanjem. Razlog nastanka događaja može biti odlučan za pravne posljedice koje su sa tim događajem povezane. U pravnom značenju pod rizikom se podrazumijeva i događaj više sile koji čini nemogućim ispunjenje ugovorne obveze.

I.3. Vrste rizika

Sa stajališta pokrivanja od strane nas kao osiguravatelja, postoje dvije glavne grupe rizika:

- (a) *Osnovni (redoviti) rizici* - u ovu grupu spadaju svi oni rizici koji mogu prouzročiti osigurani događaj, a koji nisu ni zakonom ni ugovorom isključeni iz osiguranja. Oni se u polici odnosno Uvjetima osiguranja ili taksativno navode ili se određuju metodom isključivanja. U ovom drugom slučaju pokriveni su svi oni rizici koji nisu isključeni, odnosno za koje se ne traži da budu posebno prihvaćeni
- (b) *Dopunski (izvanredni) rizici* - to su rizici koji se redovito ne pokrivaju osiguranjem, već samo u posebnim slučajevima pa se zbog toga i zovu dopunski (izvanredni). Neobuhvaćanje ovih rizika može, pravno-tehnički, uslijediti na dva načina:
 - (i) u zakonu se navodi da osiguravatelj ne pokriva određene rizike, osim ako ih nije izričito preuzeo. Ovo preuzimanje može biti navedeno u samoj polici ili u Uvjetima osiguranja koji vrijede za policu
 - (ii) u zakonu se o pokrivanju rizika ne kaže ništa, ali ih osiguravatelji u uvjetima isključuju klauzulom da će biti pokriveni samo ako su izričito prihvaćeni. To su izvanredni rizici u užem smislu.

I.4. Rizik sa stajališta prava i obveza nas i Vas kao ugovornih strana

Za sve vrste osiguranja rizik je budući neizvjesni događaj. Iz te definicije proizlazi da su bitni ovi elementi rizika:

I.4.1. Događaj - u okviru osiguranja pojam događaj sastoji se od dvije komponente:

- (a) *uzrok* koji prouzroči određenu posljedicu može biti najrazličitiji. On se može sastojati kako od ljudskog djelovanja (na *primjer*, nanošenje šteta) tako i od prirodnih događaja (kao što su elementarne nepogode,

oluja, potres itd.). Jedna posljedica može biti prouzročena ne samo od jednog nego od više uzroka. Na *primjer* osigurana stvar može na putovanju propasti uslijed požara, razbijanja itd. Pa i samo jedna vrsta štete može imati više uzroka (na *primjer*, požar može biti izazvan munjom, električnim kratkim spojem, ljudskim djelovanjem itd.)

- (b) *posljedica ili događaj u užem smislu*. Ovaj pojam obuhvaća promjenu prouzročenu nečijom radnjom, propustom, ili zbivanjem, ili produženjem postojećeg stanja, bez ikakve promjene.

I.4.2. Događaj mora biti budući - to znači da se mora zbiti nakon sklapanja ugovora o osiguranju ili nakon ugovorom predviđenog vremena. Ta je pretpostavka u vezi sa zahtjevom da događaj mora biti neizvjestan. Nije dovoljno da događaj bude neizvjestan samo za ugovorne strane, naime da one ne znaju da je događaj već nastupio. Traži se da događaj nije uopće nastupio.

I.4.3. Događaj, nadalje, mora biti neizvjestan. Neizvjesnost znači nemogućnost utvrđivanja hoće li se, odnosno kada će se jedan događaj dogoditi pod redovnim slijedom okolnosti. Drugim riječima, neizvjesnost događaja znači da događaj mora biti izvanredan. Neizvjesnost se u prvom redu odnosi na nemogućnost predviđanja hoće li se događaj uopće zbiti (na *primjer*, hoće li se dogoditi požar osigurane stvari).

I.5. Štetne posljedice događaja kao element rizika

I.5.1. Kod elemenata rizika - u ovim Uvjetima - se posebno opisuju štetne posljedice događaja. U okviru tog problema postavljaju se *dva glavna pitanja*:

- (a) U Uvjetima se polazi od stajališta da događaj, da bi stvorio obvezu osiguravatelja na isplatu osigurnine, mora za osiguranika biti štetan. To stajalište posljedica je načela da ugovor o osiguranju ne smije biti aleatornog karaktera, već ugovor o naknadi štete. Konkretno, ako ugovor o osiguranju mora biti ugovor o naknadi štete, znači da osiguranik mora štetu pretrpjeti, a on će je pretrpjeti samo ako je događaj pokriven osiguranjem za njega štetan, jer bi se inače ugovor o osiguranju pretvorio u hazardni posao.

- (b) za drugo pitanje, naime, o kakvoj se štetnosti mora raditi, problem je u odgovoru mora li događaj stvarno biti ekonomski štetan za osiguranika ili je dovoljno, a i potrebno da se ta štetnost samo pravno pretpostavlja, drugim riječima, mora li se raditi o ekonomskoj ili pravnoj štetnosti. Problem se u tom pogledu neće ni postaviti kada događaj prouzroči i pravnu i ekonomsku štetu. Ali, ako je šteta samo pravna, osiguravatelj će biti dužan platiti osigurninu i bez obzira na eventualnu činjenicu da elemenata ekonomske štete odnosnim događajem nije ni bilo (na *primjer*, iako ste osiguranu stvar dobili na poklon i Vi je niste platili, Vi kao njen stvarni vlasnik ostvarujete pravo na štetu na njoj).

J

KOJA VRSTA VAŠE IMOVINE MOŽE BITI PREDMET OSIGURANJA - | II. ELEMENT |

Predmet osiguranja spada među bitne elemente osiguravateljnog odnosa. Ako nije poznato na što se osiguranje odnosi, tada se o osiguranju uopće ne može niti govoriti jer nije određena osiguravateljeva obveza.

Kod predmeta osiguranja pojavljuju se ova glavna pitanja općenite prirode:

- (i) što je po svom pojmu predmet osiguravateljnog odnosa
- (ii) što sve može biti predmet osiguranja (iii) koji je predmet u konkretnom slučaju osiguran. Kada govorimo o »predmetu« osiguranja, mislimo na ono na što se osiguranje odnosi - dakle na njegov objekt, a ne na predmet u smislu materijalne stvari, koja je različita od osoba i prava.

J.1. GRAĐEVINA- NEPOKRETNE STVARI

Građevina - građenjem nastao i sa tlom trajno povezan sklop, izveden od svrhovito povezanih građevnih proizvoda sa ili bez instalacija, sklop sa ugrađenim postrojenjem, samostalno postrojenje povezano sa tlom ili sklop nastao građenjem - se osigurava kao zgrada ili kao ostale građevine.

- J.1.1. ZGRADA (stambena/nestambena) - je stalna zatvorena i/ili natkrivena građevina (ili njezin dio na *primjer*, stan kao etažno vlasništvo) namijenjena stanovanju, obavljanju neke djelatnosti ili smještaju i čuvanju životinja,

robe, opreme za različite proizvodne i uslužne djelatnosti itd., sa OPREMOM (a to su pojedinačni uređaji, strojevi, procesne instalacije i drugi proizvodi od kojih se sastoji postrojenje ili su samostalno ugrađeni u građevinu radi tehnološkog ili drugog procesa kojemu je namijenjena građevina).

Uvjetima se dalje uređuju i sljedeća pitanja:

- (a) ZGRADOM se smatra i građevina koja ima krov, ali nema (sve) zidove (na *primjer*, nadstrešnice) i građevina koja je pretežno ili potpuno smještena ispod površine zemlje (na *primjer*, skloništa, podzemne garaže)
- (b) ZGRADOM se NE smatra pojedinačna građevina unutar sustava infrastrukturne građevine (na *primjer*, trafostanica)
- (c) osigurava se i GRAĐENJE - građevina u građenju - kao izvedba građevinskih i drugih radova (pripremni, zemljani, konstruktorski, instalaterski, završni, kao i ugradnja građevnih proizvoda, opreme ili postrojenja) kojima se gradi nova građevina, rekonstruira, održava ili uklanja postojeća građevina
- (d) kod osiguranja »građevine u građenju« - smatra se da je osiguran i građevinski materijal na gradilištu namijenjen za ugradnju u tu građevinu. Pod gradilištem se podrazumijeva svaka građevina (nova ili stara) na kojoj se izvode radovi, bez obzira na obujam i vrijednost radova.

J.1.2. OSTALE GRAĐEVINE - susvegrađevine koje nisu zgrade, na *primjer*:

- (a) prometna infrastruktura (na *primjer*, ceste, pločnici, piste u zračnim lukama, željezničke pruge, mostovi, vijadukti, tuneli, luke, lukobrani i propusti, nasipi - obloženi ili obzidani čvrstim materijalom, brane - masivno građene i nasute zemljom sa nepropusnom jezgrom i obložene čvrstim materijalom sa unutarnje strane, izgrađene obale, šetališta uz obalu, sustavi odvodnjavanja i navodnjavanja)
- (b) cjevovodi, komunikacijski i energetske vodovi (na *primjer*, naftovodi, plinovodi, vodovodi, kanalizacijska mreža, električni i komunikacijski vodovi) te njihovi prateći objekti (transformatorske stanice i stupovi),

osim mreže koja je sastavni dio zgrade kao i mreže na području industrijskog poduzeća odnosno dvorišta osiguranika

- (c) industrijska postrojenja na otvorenom i ostale ne spomenute građevine (na *primjer*, građevine za sport i rekreaciju na otvorenom, parkovi i vrtovi, dječja igrališta, bazeni ili otvorena kupališta i klizališta, fontane, deponiji otpada, ograde, potporni zidovi, popločena dvorišta, terase, staklenici, plastenici, žičane mreže sa stupovima u vinogradima i voćnjacima i sl.).

J.2. POKRETNINE - POKRETNE STVARI

- J.2.1. Kako su pokretne stvari koje se mogu premjestiti sa jednog mjesta na drugo, a da im se ne povrijedi bit (supstanca), u polici osiguranja navode se pojedinačno ili po skupinama namjene za uporabu - kada je osiguranik fizička osoba ili prema evidenciji u poslovnim knjigama - kada je osiguranik pravna osoba ili obrtnik.
- J.2.2. Kod osiguranja pokretnih stvari smatra se da su osigurane sve stvari koje se nalaze na mjestu osiguranja u trenutku sklapanja ugovora kao i one koje su za vrijeme trajanja ugovora unesene kao zamjena za ranije evidentirane stvari, a čija vrijednost značajnije ne odstupa od ranije ugovorene. Smatra se da vrijednost značajnije ne odstupa od ranije ugovorene ako odstupanje nije više od 20%.
- J.2.3. Stvari koje su po svojoj naravi pokretne smatraju se u smislu ovih Uvjeta nepokretnima ako su *pripadak* nepokretne stvari ili ih zakon izjednačuje sa nekretninama odnosno ako za pojedini rizik u ovim Uvjetima nije navedeno drugačije.

**PREMIJA OSIGURANJA KAO BITAN SASTOJAK
UGOVORA - | III. ELEMENT |**

K.1. Pojam Premije

Premija je po svojoj pravnoj prirodi iznos na koji osiguravatelj ima pravo kao ugovorna strana osiguravateljnog odnosa. Drugim riječima, ona je naknada koju osiguravatelj prima od ugovaratelja u zamjenu za obećanu činidbu, osigurninu ili osiguranu svotu - ona je cijena uz koju osiguravatelj preuzima teret rizika.

Premija može biti osnovna i dodatna. Osnovna premija plaća se za pokriće redovitih rizika, a dodatna za izvanredne rizike ili za rizike koji se tijekom trajanja ugovora povećaju, odnosno za one redovite ili izvanredne rizike koji u vrijeme sklapanja ugovora nisu uopće bili pokriveni. Prema tome, dodatna premija može se platiti i tijekom trajanja osiguravateljnog odnosa kad nastupi slučaj za njeno plaćanje.

K.2. Tko je dužan platiti premiju

K.2.1. Premiju plaća osoba koja je sklopila ugovor o osiguranju, dakle ugovaratelj.

K.2.2. Osim od ugovaratelja navedenog u polici osiguranja Mi prihvaćamo uplatu premije i od svake osobe koja ima pravni interes da premija bude plaćena.

K.3. Modaliteti plaćanja premije

U pogledu modaliteta plaćanja premije strane u svim pravnim sistemima, sa eventualnim izuzecima koji se mogu odnositi na obvezna osiguranja, imaju najveću slobodu ugovaranja. Ta je sloboda, što nije potrebno posebno isticati, ograničena općenitim načelima prava i prirodom osiguravateljnog odnosa. Ako ugovorne strane u tom pogledu ništa ne ugovore, dolazi do primjene ili dispozitivnih propisa koji se direktno odnose na osiguranje ili supsidijarnih pravnih vrela.

Glavni problemi koji se, u vezi sa modalitetima plaćanja premije pojavljuju su vrijeme, mjesto, rok i valuta plaćanja.

K.3.1. Vrijeme plaćanja - Prema prirodi ugovora o osiguranju premiju se mora platiti unaprijed odnosno prilikom sklapanja ugovora (obveza osiguravatelja da isplati osigurninu određenu ugovorom počinje idućeg dana od dana uplate premije).

Ako se, naime, osiguravatelj obvezuje da će za određenu premiju snositi odgovarajući rizik, logički proizlazi da se premija mora platiti prije nego li je nastupio (možebitni) osigurani slučaj. Inače samo osiguranje gubi svoj pravni i ekonomski smisao.

Iz toga, nadalje, primjenom načela građanskog prava, proizlazi da plaćanje premije dospijeva čim je ugovor o osiguranju sklopljen. Za dospelost plaćanje premije nije potrebno da osiguravatelj ispostavi policu pa i kada dužnost

ispostavljanja te isprave slijedi iz ugovora ili osiguravateljevih prava.

Prema ovim Uvjetima Mi možemo ugovoriti i drugačije modalitete plaćanja premije i to na jedan od sljedećih načina:

(a) da se premija plaća u uzastopnim mjesečnim ratama (obrocima) - i to najmanje u četiri (4) i najviše u deset (10) rata - uz uvjet da se prva rata plati prilikom sklapanja ugovora o osiguranju. U ovom slučaju osiguravateljno pokriće počinje teći od isteka 24. sata onoga dana kada je sklopljen ugovor o osiguranju i plaćena premija za prvu ratu.

Na polici ili u zasebnom ugovoru odnosno obavijesti, sve rate (obroci) moraju biti raspisani uz naznaku načina plaćanja i dana (roka) dospijeća uz naznaku da je ispunjenje obveze (plaćanja premije) u točno određenom roku bitan sastojak ugovora o osiguranju

(b) da se premija plaća u ratama (obrocima) - i to najmanje u dvije (2) a najviše u šest (6) rata - za vrijeme trajanja važenja ugovora, a da dospelost prve rate premije ugovorimo (odredimo) na određeni budući datum nakon sklapanja ugovora koji ne može biti duži od šezdeset (60) dana od dana sklapanja ugovora. U ovom slučaju osiguravateljno pokriće počinje teći od isteka 24. sata onoga dana kada je sklopljen ugovor o osiguranju.

Na polici ili u zasebnom ugovoru odnosno obavijesti, sve rate (obroci) moraju biti raspisani uz naznaku načina plaćanja i dana (roka) dospijeća uz naznaku da je ispunjenje obveze (plaćanja premije) u točno određenom roku bitan sastojak ugovora o osiguranju

(c) da će premija biti plaćena poslije sklapanja ugovora o osiguranju (početak pokrića iz osiguranja nije vezan za plaćanje premije). U ovom slučaju osiguravajuće pokriće, počinje od dana određenog u ugovoru odnosno dana kada je ugovor sklopljen. To znači da u takvim slučajevima kad je plaćanje premije odgođeno osiguravateljno pokriće počinje teći od isteka 24. sata onoga dana kada je sklopljen ugovor

o osiguranju. U ovom slučaju premija dopijeva u cijelosti sa danom na koji je odgođeno plaćanje premije (to znači da nismo dužni primiti premiju u ratama)

- (d) da Mi nismo dužni izdati policu - uz već izdanu ponudu za osiguranje sa obračunom premije i ostalim elementima osiguravateljnog odnosa - sve dok nam premija ne bude plaćena, a najduže četrnaest (14) dana - računajući od dana dostavljene ponude (i predračuna za uplatu premije) - a to je razdoblje u kojem ne pokrivamo rizik jer smo na ponudi izričito naveli da postoji vremensko razgraničenje između dana izdavanja ponude i dana od kojeg kao osiguravatelj snosimo rizik, čiji početak vezemo za trenutak uplate premije (na ponudi točno navodimo dan početka i završetka nošenja rizika tzv. klauzula »oba dana uključena«).

Ako Vi kao ugovaratelj ne uplatite premiju u roku od četrnaest (14) dana smatra se kao da nije nastupio ugovoreni osiguravateljni odnos.

K.3.2. Mjesto plaćanja - Mjesto plaćanja premije je mjesto u kojem ugovaratelj ima svoje sjedište odnosno prebivalište, ako ugovorom nije određeno neko drugo mjesto.

K.4. Nastavak, dalje vezano za plaćanje premije

K.4.1. Ugovorenu premiju osiguranja dužni ste nam platiti u ugovorenim rokovima navedenim u polici osiguranja, a ako osiguranje traje duže od godine dana plaća se u godišnjim rokovima, budući da je premija bitan sastojak ugovora o osiguranju.

K.4.2. Ako se drugačije ne ugovori i ne navede na polici osiguranja, smatra se da je ugovoreno plaćanje premije *odjednom* i to prilikom sklapanja ugovora o osiguranju.

K.4.3. Eventualni porez na osiguranje koji plaćate po ugovoru iskazat ćemo na polici, ako je isti predviđen zakonskim propisima.

K.4.4. Naše izdavanje i predaja police osiguranja ne znači da je premija plaćena, osim ako je uplata premije od strane nas zabilježena na polici.

K.4.5. Za plaćanje premije koja se plaća nakon sklapanja ugovora u ugovorenim rokovima nije uvjet plaćanja naše slanje ili Vaše primanje obavijesti o dopijecu premije.

K.5. Pogrešno ili djelomično uplaćena premija

K.5.1. Ako je premija osiguranja plaćena prema pogrešnim podacima od onih koje smo Vam naveli za uplatu premije (na *primjer* pogrešan poziv na broj plaćanja) i Mi nismo u mogućnosti sa sigurnošću utvrditi na koji se ugovor o osiguranju odnosi Vaša uplata premije, pismeno ćemo (na jedan od načina obavješćivanja i komunikacije prema točki C.11. ovih Uvjeta) pozvati Vas da nam u roku od 15 (petnaest) dana definirate na koji točno ugovor se Vaša uplata odnosi. Ako istekom tog roka Mi i dalje ne možemo točno utvrditi na koji ugovor se ona odnosi, smatrat će se da premija nije plaćena (sa svim pravnim posljedicama koje proizlaze po ovim Uvjetima iz neplaćanja dospjele premije).

K.5.2. Ako nam prilikom plaćanja premije uplatite djelomični umjesto cjelokupnog iznosa premije ili rate premije, o tome ćemo Vas nastojati primjereno obavijestiti (na jedan od načina obavješćivanja i komunikacije iz točke C.11. ovih Uvjeta) i zatražiti Vas uplatu preostalog neuplaćenog dijela premije.

K.5.3. Smatrat će se da je premija plaćena isključivo u onom trenutku kada Mi zaprimimo cjelokupni iznos premije - za ugovor ili za pojedinu ratu - kako je to navedeno u Vašoj polici.

K.6. Uplata premije - načelo primanja

K.6.1. Kod plaćanja premije vrijedi »načelo primanja« što znači da se trenutkom uplate smatra dan:

- (a) primitka premije (novčanih sredstava) na naš bankovni račun koji smo Vam naveli kao važeći za plaćanje premije (jednokratne ili obročne)
- (b) gotovinske uplate u našu blagajnu ili u blagajnu našeg zastupnika o čemu će Vam se izdati potvrda o izvršenoj uplati.

K.6.2. Za uplate premije na bankovni račun koje nose datum koji nije radni dan, trenutkom uplate smatrat će se prvi sljedeći radni dan. Radnim danom smatraju se svi dani osim subote, nedjelje i praznika.

K.7. Naši postupci nakon Vašeg ZAKAŠNJENJA sa plaćanjem premije

K.7.1. Prema propisima i ovim Uvjetima, u slučaju kad ste kao ugovaratelj pali u zakašnjenje sa plaćanjem premije, Mi kao osiguravatelj - po vlastitom izboru - možemo:

- (a) obavijestiti Vas da »raskidamo« ugovor po točki G.2.3. (a)
- (b) raskinuti ugovor bez obavijesti - za ugovore u kojima je ugovoreno obročno plaćanje po točki G.2.3. (b) i (c) ovih Uvjeta ili (alternativno)
- (c) zahtijevati od Vas da izvršite svoju ugovornu obvezu
- (d) izvršiti prijeboj dužne premije iz osigurnine.

K.7.2. U slučaju neplaćanja i kašnjenja uplate/a rate/a premije koja dospijeva nakon sklapanja ugovora, vrijede pravila iz točke G.2.3. ovih Uvjeta.

K.7.3. Mi kao osiguravatelj zadržavamo pravo da ne pokrećemo postupak za prestanak ugovora »raskidom« iako su ispunjeni uvjeti po propisima i ovim Uvjetima, u kojem slučaju možemo od Vas zahtijevati da ispunite svoju obvezu na uplatu zakašnjele, odnosno dospjele premije i pravnim putem.

Prije pokretanja pravnog puta za naplatu dospjele premije Mi ćemo Vam pisanim putem (na jedan od načina obavješćivanja i komunikacije prema točki C.11. ovih Uvjeta) ostaviti novi primjereni naknadni rok za ispunjenje Vaše ugovorne obveze, a koji ne može biti kraći od 14 dana.

K.7.4. Kod zakašnjenja sa plaćanjem jedne ili više premija (rate premije), Vašom uplatom premije red uračunavanja ispunjenja obveze vrši se sukladno zakonskom propisu (prvo se namiruju troškovi, zatim kamate i napokon glavnica premije, bez obzira na to što ste Vi prilikom uplate naznačili da time želite podmiriti glavnice premije, a ne kamatu).

K.7.5. Posao naplate zakašnjele premije osiguranja možemo povjeriti i agenciji za naplatu potraživanja, kojoj imamo pravo proslijediti Vaše podatke u svrhu naplate zakašnjele premije.

K.7.6. U pogledu prijeboja osigurnine i premije, i dospijeća premije nakon štete, prema ovim Uvjetima:

- (a) ovlašteni smo jednostranom izjavom obaviti prijeboj uzajamnih potraživanja - iznosa osigurnine koju smo dužni isplatiti po ugovoru sa iznosom zakašnjele premije osiguranja (dospjele neplaćene), bilo prema Vama i bilo kojoj drugoj osobi - osiguraniku po polici ili drugoj osobi koja se za pravo iz ugovora poziva

- (b) u slučaju plaćanja premije u više rata, kod isplate štete cjelokupno ugovorena premija po ugovoru dospijeva na naplatu (uključivo i nedospjele rate).

K.8. Povećanje premije osiguranja

K.8.1. Zakonski smo ovlašteni tražiti Vas povećanje premije po ugovoru, razmjerno stvarnom riziku, ako tijekom trajanja ugovora:

- (a) saznamo za Vašu netočnost ili nepotpunost prijave okolnosti i činjenica
- (b) dođe do povećanja osiguranog rizika, pri čemu time smatramo povećanje vjerojatnosti nastanka štete, neovisno je li do toga došlo Vašim postupkom ili ne.

K.8.2. Ako se odlučimo koristiti ovim zakonskim ovlaštenjima zahtjev za povećanjem premije ćemo Vam pismeno uputiti unutar zakonski određenih rokova, a pravne posljedice Vašeg neprihvatanja povećanja premije ili ostvarenja osiguranog slučaja u međuvremenu ravnaju se prema zakonskim odredbama.

L

ŠTO JE OSIGURANI SLUČAJ - | IV. ELEMENT |

L.1. . Pojam osiguranog slučaja

L.1.1. Osigurani slučaj je ostvareni rizik. Dok rizik znači mogućnost nastupa određenog događaja, dotle osigurani slučaj predstavlja realizirani događaj. To je glavni preduvjet za osiguravateljevu obvezu na plaćanje osigurnine, jer je on obavezan isplatiti osigurninu samo ako osigurani slučaj nastupi.

L.1.2. Kod osiguranog slučaja koji u sebi sadrži promjenu postojećeg stanja ta promjena, kao posljedica, nužno mora imati i svoj uzrok. O preuzetom riziku ovisi je li, sa stajališta osiguranja, relevantno da posljedica nastupi iz točno predviđenog rizika ili se osiguravatelj obvezao da će osiguranjem pokriti određenu posljedicu bez obzira na njezine uzroke.

L.1.3. Osigurani slučaj treba razlikovati i od predmeta osiguranja. Dok je predmet osiguranja objekt na koji se osiguranje odnosi dotle osigurani slučaj predstavlja promjenu ili produženje stanja predmeta osiguranja (na *primjer*, predmet osiguranja je zgrada, a osigurani slučaj oštećenje te zgrade, dakle promjena postojećeg stanja).

L.2. Pojedini osigurani slučajevi prema POSLJEDICAMA

L.2.1. Uništenje (propast) stvari - je takva promjena na stvari na temelju koje stvar ili potpuno nestane ili izgubi svoj identitet, a ne postoji mogućnost da se dovede u prijašnje stanje (na *primjer*, kad vatra uništi knjigu, radi se o nestanku stvari, a ako knjiga bude poderana na sitne dijelove, ona je izgubila svoj identitet).

Dok postoji mogućnost popravka, ne radi se o gubitku nego o oštećenju. Stvar, nadalje, mora biti u takvom stanju da je nemoguća njena upotreba prema njenoj konstruktivnoj ili prirodnoj namjeni. Nemogućnost upotrebe za specifičnu namjenu u okviru mogućih prirodnih ili konstruktivnih namjena ne znači uništenje već oštećenje stvari (na *primjer*, potres poruši čitavu unutrašnjost kuće tako da samo zidovi i krov ostanu neoštećeni pa se zgrada umjesto za stanovanje može upotrijebiti kao skladište. Ne radi se o uništenju, već o oštećenju zgrade jer se zgrada može upotrijebiti za svrhu za koju zgrade mogu biti namijenjene).

L.2.2. Gubitak/krađa stvari - gubitak stvari znači nemogućnost osiguranika da njome raspolaže jer je nema u držanju (tj. nemogućnost faktičnog raspolaganja tom stvari), a nije sigurno hoće li je i kada opet u držanje dobiti. Ne radi se o gubitku ako neka druga osoba drži stvar u ime osiguranika ili je drži osoba kojoj je vlasnik stvar predao. Redovito osiguranik ne zna gdje se i kod koga izgubljena stvar nalazi, ali to nije bitan preduvjet za pojam gubitka. Tako će se, na *primjer*, raditi o gubitku premda vlasnik stvari zna da ju je ukrala određena osoba.

L.2.3. Oštećenje stvari - oštećenje je umanjenje vrijednosti stvari zbog pogoršanja njenog stanja, a ne radi se o propasti stvari. I kod propasti stvari radi se o umanjenju njene vrijednosti, ali odnosna promjena kod oštećenja ne prouzroči nestanak stvari ni gubitak njenog identiteta. Dok je za pojam propasti stvari bitno da ne postoji mogućnost popravka, dotle se o oštećenju može raditi kod mogućih i nemogućih popravaka. (na *primjer* za nemogućnost popravka: umjetnička slika djelomično zahvaćena požarom).

L.3. . Osigurani slučajevi prema UZROKU - općenito

L.3.1. Osigurani slučaj, kako je navedeno, može biti individualiziran ne samo posljedicom nego i uzrokom. Koji će pojedini uzroci biti za osiguranje

relevantni, ovisi ili o pozitivnim propisima ili o ugovoru ugovornih strana. Premda svaka vrsta osiguranja ima svoje specifičnosti u pogledu uzroka koji dovode do štetne posljedice, ipak postoji nekoliko tipičnih koji se, u jednoj ili drugoj formi, javljaju kod većeg broja osiguranja.

L.3.2. U ovim Uvjetima osiguranja nalaze se definicije pojedinih uzroka osiguranog slučaja kao osnovni i dopunski rizici te posebni rizici za ostala osiguranja imovine iz vrste osiguranja 9.

M

OSIGURANI SLUČAJEVI PREMA UZROKU - OSNOVNI RIZICI POJEDINAČNO

M.1. POŽAR

M.1.1. Požarom se, u smislu ovih Uvjeta, smatra vatra nastala izvan određenog vatrišta ili vatra koja je ovo mjesto napustila i sposobna je dalje širiti se svojom vlastitom snagom.

M.1.2. Za pojam požara su, sa stajališta ovih Uvjeta, karakteristična dva elementa:

- (a) *šteta mora nastati izgaranjem* - Pod izgaranjem se razumijeva kemijski proces izazvan vatrom. Gdje nema vatre nema ni požara, pa makar šteta nastala djelovanjem visoke temperature (na *primjer* jedna tavanska greda smještena je blizu dimnjaka, što prouzroči njenu karbonizaciju, koja dovede do rušenja krova). To, međutim, ne znači da osiguravatelj odgovara samo za štetu koju je vatra direktno prouzročila. Vatrom, sa stajališta ovih Uvjeta, može biti prouzročeno više vrsta šteta: izgaranje, bilo potpuno ili samo karboniziranje, šteta od temperatura (na *primjer*, deformacija nesagorivog materijala), razaranje (na *primjer*, rušenje zgrade u požaru). Požarom može biti prouzročena i eksplozija (na *primjer*, u zapaljenoj kući eksplozira boca benzina)
- (b) *vatra mora biti stihijska* - To znači da se mora razvijati nekontrolirano, tj. da je nastala ili daseširiizvanprostorakojijojjenamijenjen. Među prostore koji su namijenjeni vatri spadaju naročito: otvoreno ili zatvoreno ognjište, peći, kotlovi itd. Šteta nastala u tim prostorima redovito se ne smatra da je, u smislu osiguranja, prouzročena

požarom pa makar bila prouzročena namjerno, na *primjer*, slučajnim padom jednog osiguranog predmeta u štednjak. Vatra će postati stihijaska kada se proširi iz navedenih prostora.

Za pojam nekontroliranosti vatre dovoljna je samo objektivna činjenica da vatra gori izvan odnosnih prostora bez obzira na razlog zbog kojega je do toga došlo. Tako požar može biti podmetnut, nastati slučajno ili *višom silom*. Drugo je pitanje, nezavisno od ovoga, koji će uzroci požara biti pokriveni osiguranjem.

M.1.3. Požar u okviru osiguravateljskih odnosa, kao uzrok koji je prouzročio štetnu posljedicu, može imati dvostruko značenje.

Može biti sam inicijalni uzrok štete, a može biti posljedica nekog drugog inicijalnog uzroka. Požar će biti inicijalni uzrok kada je osiguravatelj izričito preuzeo taj rizik. Inače je posljedica nekog drugog uzroka. To će, na *primjer*, biti slučaj kada osiguravatelj pokrije rizik elementarne nepogode pa požar bude tom nepogodom prouzročen. Ovo razlikovanje može biti relevantno za prosuđivanje je li osiguravatelj dužan naknaditi štetu prouzročenu požarom (na *primjer*, kada osiguravatelj pokrije rizik elementarnih nepogoda, može isključiti rizik požara).

M.1.4. Za Našu obvezu na naknadu štete nije relevantna okolnost je li požar nastao na osiguranoj stvari, odnosno je li vatra tu stvar zahvatila.

Osim toga mogu nastati i štete direktno i indirektno prouzročene gašenjem. Na *primjer*, za direktnu štetu: šteta prouzročena vodom, parom, kemikalijama. Na *primjer*, za indirektnu štetu: šteta prouzročena bacanjem stvari kroz prozor, krađa stvari za vrijeme požara.

M.1.5. Osiguravatelj je, načelno, obavezan naknaditi svu onu štetu koja je direktno požarom prouzročena, uključivši i štetu prouzročenu gašenjem požara.

Što se posebno tiče štete prouzročene gašenjem požara, treba primijeniti opća načela o odgovornosti osiguravatelja za štete nastale povodom poduzimanja mjera da bi se štetne posljedice nastupa osiguranog slučaja smanjile.

Za štete koje prouzroče vatrogasci osiguranik neće biti odgovaran jer je on, na temelju osiguravateljskog odnosa, bio dužan pozvati vatrogasce u pomoć, a nema apsolutno nikakve mogućnosti da na bilo koji način utječe na njihov rad.

M.1.6. ISKLJUČENJA - Ne smatra se da je nastupio osigurani rizik požara i Mi kao osiguravatelj nismo u obvezi isplatiti osigurninu ako je osigurani predmet uništen ili oštećen iz drugih razloga (izvan ovdje navedenih primjera isključenja), a koji se - uvažavajući tekst police i/ili ovdje navedenog za ovaj rizik te uz primjenu načela pravičnosti - objektivno i opravdano ne mogu smatrati osiguranim rizikom požara.

Navodimo neke od primjera štete:

- (a) *Palež* - predstavlja izravnom ljudskom namjerom podmetnut (izazvan) požar sa ciljem da uništi ili ošteti osiguranu stvar, dakle napad zapaljivom napravom ili sredstvom (na *primjer* osoba benzinom polije osiguranu stvar ili njezin dio i potpali vatru)
No ovo isključenje se ne odnosi na podmetnut šumski požar ili požar koji je izazvan običnom nepažnjom (krivnjom) na način koji ne upućuje na to da je požar podmetnut, na *primjer*, dječja igra vatrom, čin neubrojive osobe, svijeća koju ste zaboravili ugasiti, zaspali ste sa upaljenom cigaretom
- (b) zbog izlaganja vatri ili toplini radi obrade ili u druge svrhe (na *primjer*, u industrijskoj preradi, zbog vrenja, zagrijavanja, glačanja, sušenja, kuhanja, pečenja i sl.), zbog pada ili bacanja u ognjište (peć, štednjak i sl.)
- (c) osmuđenjem, nagorenjem, progorijevanjem od cigarete, cigare, svjetiljke, žeravice, svijeće i sl.
- (d) nastale na dimnjacima u svezi sa njihovom namjenom.

M.2. Eksplozija (i implozija)

M.2.1. Eksplozijom se, u smislu ovih Uvjeta, smatra izuzetno brza kemijska reakcija praćena praskom, oslobađanjem velike količine topline i naglim povećanjem volumena zbog stvaranja plinovitih proizvoda, tj. iznenadno djelovanje sile temeljeno na težnji pare ili plinova da se prošire.

M.2.2. Međutim, za odnose iz našeg osiguravateljnog odnosa, za pojam eksplozije kao osiguranog slučaja potrebno je da se ostvare i sljedeće pretpostavke:

(a) *da eksplozija (implozija) prouzroči štetu* - taj se zahtjev, načelno, nameće sam po sebi, jer gdje ne postoji šteta, ne postoji ni dužnost osiguravatelja da je naknadi. Inače se, teoretski, dađu zamisliti slučajevi eksplozije i bez ikakve štete, (na *primjer*, eksplozija plinova u kanalima koja prođe bez posljedica). Štete direktno prouzročene od eksplozije možemo grupirati u tri glavne skupine: i) uništenje materije koja eksplodira (na *primjer* eksploziva), ii) uništenje ili oštećenje posuda u kojima se ta materija nalazi (na *primjer* uništenje stvari u kojima se nalazio eksplodirani eksploziv) i iii) šteta eksplozijom prouzročena na stvarima. Štete prouzročene eksplozijom mogu biti raznolike, kao što su: daljnja eksplozija, požarsasvimsvojimposljedicama, razaranje itd. Osim tih direktnih šteta eksplozijom mogu biti prouzročene i indirektno. Ovamo spadaju sve one štete koje su prouzročene umanjnjem ili uklanjanjem štetnih posljedica eksplozije

(b) *da eksplozija (implozija) nastane nepredviđeno* - postoje, naime, eksplozije koje su namjerno izazvane (na *primjer*, miniranje zemljišta). Međutim, vjerojatnost nastanka eksplozije, pa makar bila i veoma velika, ne čini eksploziju u tom smislu predvidivom, na *primjer* mogućnost eksplozije u tvornici ili skladištu eksploziva.

M.2.3. Eksplozija posuda pod pritiskom (na *primjer* kotlova, cijevi i sl.) postoji samo kada su stijenke posuda u tolikoj mjeri oštećene da nastaje trenutačno izjednačenje unutrašnjeg i vanjskog tlaka.

M.2.4. Ako je u unutrašnjosti posude nastala eksplozija zbog kemijskog pretvaranja, šteta koja od toga nastane na posudi pokrivena je osiguranjem i onda kad stijenke posude nisu rastrgane.

M.2.5. Implozijom se, u smislu ovih Uvjeta, smatra uvlačenje stijenka posude sa plinom prema unutra kao posljedica nastanka vakuuma ili nagloga pada tlaka u posudi.

M.2.6. ISKLJUČENJA - Osiguranjem Nisu obuhvaćene štete:

- (a) od eksplozije na posudama pod pritiskom - zbog dotrajalosti, istrošenosti ili prekomjerne naslage hrđe, kamenca, taloga, mulja, ali se naknađuje šteta na drugim stvarima u svezi sa tako nastalom eksplozijom
- (b) ako je predmet uništen ili oštećen iz razloga koji se - uvažavajući tekst police i/ili ovdje navedeno za ovaj rizik te uz primjenu načela pravičnosti - objektivno i opravdano ne mogu smatrati osiguranim rizikom eksplozije, na *primjer* štete:
 - (i) prouzročene miniranjem odnosno detonacijom eksplozivne naprave namjerno postavljene u cilju nanošenja štete na osiguranom predmetu osiguranja, neovisno o motivu (na *primjer*, ako je na Vašu kuću postavljena detonirajuća eksplozivna naprava šteta na Vašoj kući nije pokrivena, no ako je šteta nastala detonacijom eksploziva postavljenog na kuću Vašeg susjeda štetu na Vašoj kući ćemo naknaditi)
 - (ii) gospodarskim miniranjem tla ili građevina koje se na taj način ruše ili uklanjaju
 - (iii) eksplozijom u prostoru za unutarnje sagorijevanje stroja (na *primjer*, cilindar motora)
 - (iv) eksplozijom koja su normalna pojava u proizvodnom procesu
 - (v) od eksplozivnog ispuhivanja iz peći i sličnih naprava
 - (vi) nuklearnom (atomsom) eksplozijom ili eksplozijom biološkog karaktera (na *primjer*, eksplozija uslijed biološke razgradnje)
 - (vii) zbog probijanja zvučnog zida pri čemu nastaje prasak koji se doima kao eksplozija
 - (viii) štetu nastalu kao posljedica vodnog (hidrauličnog) udara u tlačnim postrojenjima i/ili cjevovodima koji se manifestira kao eksplozija.

M.3. OLUJA

M.3.1. U meteorološkoj praksi brzina vjetera često se određuje pomoću njegova vizualnog učinka i izražava se u boforima (Beaufortovom skalom). *Olujom*, u smislu ovih Uvjeta, smatra se vjetar minimalne jačine 8 bofora (označava vjetar minimalne brzine 17,2 metra u sekundi) kao i tornado (vrtložni vjetar manjeg razmjera i kratkog trajanja koji se stvara pri izrazito nestabilnoj atmosferi) minimalne jačine T0 po Torro ljestvici (označava ekvivalent 8 bofora). No, vjetar ili tornado ove jačine po svojim učincima ne znači i jednak utjecaj na sve građevine (na *primjer* oluja osrednje jačine poruši trošnu zgradu, a ta ista oluja za jednu normalnu konstruiranu i održavanu zgradu ne predstavlja nikakvu opasnost).

M.3.2. Smatrat će se da je puhao vjetar ove brzine u mjestu gdje se nalazi osigurana stvar, ako je vjetar lomio grane i stabla ili oštetiо redovno održavane građevine. U slučaju sumnje, osiguranik mora dokazati brzinu vjetera ili nastanak tornada izvještajem hidrometeorološke službe. Eventualan trošak pribavljanja dokaza priznajemo kao dio naknade iz osiguranja ako se potvrdom dokaže ostvarenje osiguranog slučaja oluje.

M.3.3. Osiguranjem je obuhvaćena šteta direktnog mehaničkog učinka vjetera, šteta nastala udarom stvari oborene ili nošene olujom kao i šteta nastala prodiranjem vremenskih oborina kroz otvor koji je uzrokovala oluja.

M.3.4. Za postojanje osiguranog slučaja nije uopće relevantno predstavlja li nepogoda odnosne jačine u konkretnom slučaju višu silu. Mi kao osiguravatelj ćemo se u svoju korist moći pozivati na okolnosti da olujom oštećena ili uništena građevina (a) nije bila u ugovorenom stanju ili, u nedostatku toga, (b) stanju primjerenom konkretnim okolnostima.

M.3.5. ISKLJUČENJA - Osiguranjem Nisu obuhvaćene štete:

- (a) na stvarima smještenim na otvorenom prostoru u otvorenim ili poluotvorenim zgradama ili dijelovima zgrada (na *primjer* stvari pod nadstrešnicom, na balkonu, terasi ili lođi)
- (b) na staklima, pokrivnim plastičnim i sličnim folijama od drugog umjetnog materijala na staklenicima i plastenicima, a koji služe za biljnu proizvodnju
- (c) na građevini koja nije izgrađena sukladno projektu ili pravilima struke ili načinu gradnje uobičajenom za svoje podneblje, tj. klimatske prilike mjesta gdje je izgrađena, koja je slabo održavana ili dotrajala (na *primjer*, nije pokrivena šteta nastala na fasadi građevine sa koje već prethodno žbuka otpada)
- (d) ako je predmet uništen ili oštećen iz razloga koji se - uvažavajući tekst police i/ili ovdje navedeno za ovaj rizik te uz primjenu načela pravičnosti - objektivno i opravdano ne mogu smatrati osiguranim rizikom oluje. Navodimo neke od primjera štete:
 - (i) šteta od prodiranja vremenskih oborina ili nanosa kroz bilo koji otvor koji nije nastao izravno olujom ili udarom stvari oborene ili nošene olujom (na *primjer*, kroz ostavljen otvoren ili pritvoren prozor, zbog loše konstrukcije, lošeg materijala ili loše izvedbe građevinske stolarije)
 - (ii) šteta od gibanja ili pritiska snježne ili ledene mase.

M.3.6. POSEBNE KLAUZULE: uz navođenje u polici i naplatu dodatne premije, osiguranje se može proširiti prema sljedećoj klauzuli:

(1) KLAUZULA 89-01 | POKRIĆA RIZIKA OLUJE I/ILI TUČE ZA STAKLA I FOLIJE STAKLENIKA I PLASTENIKA - ovom klauzulom ugovara se rizik oluje i/ili tuče za štete nastale na staklima, plastičnim i sličnim folijama od drugog umjetnog materijala čiji je vijek trajanja po jamstvu proizvođača ili isporučioća duži od jedne godine.

M.4. ELEMENTARNE NEPOGODE (OSIM OLUJE)

Nepogoda koja prouzroči štetu redovito ima značaj više sile, ali to uvijek ne mora biti slučaj.

Pojam elementarne nepogode, u smislu ovih Uvjeta, obuhvaća isključivo iznenadne događaje navedene o ovoj točki M.4. te on nije istovjetan zakonskom pojmu elementarne nepogode koji podrazumijeva i događaje poput požara, potresa, olujnog i orkansnog vjetera, suše, jakog mraza, izvanredno velike visine snijega, snježnih nanosa i lavina, nagomilavanja leda i drugih sličnih pojava takvog opsega koje uzrokuju prekide normalnog odvijanja života ljudi na određenom području.

Premda ti događaji nastaju redovito bez ljudskog djelovanja, ipak nisu isključeni slučajevi da oni budu prouzročeni i tim uzrokom (na *primjer*, snježnu lavinu može izazvati osoba koja hoda po snijegu. Isto tako poplava može biti prouzročena oštećenjem brane itd.).

Kada je jedna elementarna nepogoda prouzročena, pa makar i namjerno, ona može imati, a redovito i ima, za osiguranika karakteristike više sile (na *primjer*, ljudskim djelovanjem izazvana snježna lavina ne može se više spriječiti dok se sama po sebi ne zaustavi).

M.4.1. Udar munje - Osiguranje od udara munje (direktan), u smislu ovih Uvjeta, obuhvaća štetu koje munja svojim direktnim udarom (direktno električno atmosfersko udarno pražnjenje) uzrokuje uz vizualno razorni učinak svoje snage ili topline na predmet osiguranja, kao i štete koje nastanu od udara druge stvari koja je oborena udarom munje.

Obuhvaćena je i šteta na osiguranim stvarima koje su uključene u električnu mrežu unutar građevine, a koja je na njima nastala zbog prenapona električne mreže izazvanog direktnim vizualno prepoznatljivim udarom munje u građevinu unutar koje se nalaze.

ISKLJUČENJA - Osiguranjem nisu obuhvaćene štete:

- (a) na gromobranskoj instalaciji, odvodnicima struje munje ili prenapona, osiguračima ili drugim uređajima ili sklopovima za prenaponsku zaštitu ili drugu zaštitu od udara munje, a koje su nastale u obavljanju njihovih funkcije

- (b) na osiguranoj stvari koja je uključena u električnu mrežu zbog poremećaja napona ili smetnji u električnoj mreži (na *primjer*, oscilacija napona u električnoj mreži), a koja se ne može dovesti u izravnu vezu sa udarom munje u građevinu unutar koje se osigurana stvar nalazi

- (c) ako je predmet uništen ili oštećen iz razloga koji se - uvažavajući tekst police i/ili ovdje navedeno za ovaj rizik te uz primjenu načela pravičnosti - objektivno i opravdano ne mogu smatrati osiguranim rizikom direktnog udara munje - na *primjer*, štete:

- (i) nastale indirektnim udarom munje bez povezivanja oblaka i tla (na *primjer*, zbog magnetskog i električnog polja nastalo djelovanjem munje između dva oblaka)
- (ii) kontaktnim prenošenjem udara munje (na *primjer*, zbog prenapona kao posljedice djelovanja ili direktnog udara munje u stup energetske mreže u koju je predmet osiguranja uključen).

M.4.2. Tučom(grad)sesmatranajakrupnijavremenska oborina, kao smrznute ili pothlađene kapi vode. Osiguranjem su obuhvaćene štete od uništenja odnosno oštećenja osiguranih stvari koje prouzroči tuča svojim udarom kao i štete direktno prouzročene prodiranjem oborina kroz otvore nastale padanjem tuče.

Kod rizika tuče analogno se primjenjuju ISKLJUČENJA iz točki M.3.5., a pokriće se može ekvivalentno proširiti kao i Klauzulom: (1) 89-01.

M.4.3. Poplava - Kao jedna vrsta elementarne nepogode u osiguranju se redovito definira - u širem smislu - kao stihijsko plavljenje terena uslijed bujica, visokih voda (izljeva rijeka iz korita i provale obrambenih nasipa ili brana), izlivanje u slučajevima izvanredne plime i druge opasnosti koje su opisane u ovoj točki.

Šteta karakteristična za poplavu je ona koja je prouzročena prodorom vode na ili u predmet osiguranja ili preciznije:

- (a) osiguranjemod poplavaobuhvaćenesu samo štete prouzročene na osiguranom predmetu za cijelo vrijeme dok poplava, vodena bujica ili visoka voda traje i neposredno nakon povlačenja (otjecanja) vode

- (b) obveza osiguravatelja za štete od visoke vode i podzemne vode kao njene posljedice počinje sa porastom visoke vode iznad već registriranih mjesečnih kvota vodostaja ili protoka izmjerenih prema najbliže postavljenom pokazivaču vodostaja. Za svaki pojedini mjesec normalan je onaj najviši mjesečni vodostaj za posljednjih 20 godina koji pokazuje pokazivač vodostaja najbliži osiguranoj stvari, uz isključenje iznimno visokih vodostaja.

U smislu ovih Uvjeta pojedini pojmovi i - kao posebne opasnosti koji imaju zajednički izravnu posljedicu povratnog toka - imaju sljedeće značenje:

- (a) *Poplavom* se smatra stihijsko neočekivano plavljenje terena od stalnih tekućih ili stajaćih voda (na *primjer*, mora, jezera, rijeka, potoka i dr.) zbog izljeva vode iz svog korita ili probijanja obrambenog nasipa ili popuštanja brane, zbog izlivanja vode zbog izvanrednog povećanja razine mora (plime) ili valova na moru i jezerima neobične snage, zbog nadolaska vode iz umjetnih jezera, zbog naglog otapanja snježnih ili ledenih masa
- (b) *Jakom kišom* se, u smislu ovih Uvjeta, smatra vremenska oborina koja stvara neočekivano plavljenje terena zbog naglog stvaranja velike količine vodene mase u kratkom vremenu: ako je palo više od 17 mm u 60 minuta. Kao jačina kiše mjeri se u dvije mjere: u milimetrima »mm« ili »litrama po četvornom metru« (ove dvije jedinice mjere su identične), 1 mm znači da bi na tlo pala 1 litra vode po kvadratnom metru kad voda ne bi otjecala
- (c) *Vodenom bujicom* se, u smislu ovih Uvjeta, smatra stihijsko djelovanje prirodnog povremenog padinskog vodotoka sa nestalnim koritom i jakim prenošenjem i odlaganjem nanosa (mješavine tla i vode) zbog u kratkom vremenu obilnih vremenskih oborina ili naglim otapanjem snijega
- (d) *Visokom vodom* se, u smislu ovih Uvjeta, smatra izuzetna pojava neuobičajenog porasta vodostaja u neočekivano vrijeme, kao i podzemna voda kao posljedica visoke vode. Osiguranjem su obuhvaćene štete od visokih voda na hidro građevinskim objektima
- (e) *Blatnim tokom* smatraju se viskozni tokovi mješavine debriša (tla) i vode koji se kreću niz padine, nastali obično nakon obilnih oborina u kratkom vremenu.
- U slučaju sumnje osiguranik mora dokazati ostvarenje bilo koje od gore navedenih pojava izvješćem od strane nadležnog tijela (na *primjer*, Državni hidrometeorološki zavod). Eventualni trošak pribavljanja dokaza priznajemo kao dio naknade iz osiguranja ako se potvrdom dokaže ostvarenje osiguranog slučaja.
- ISKLUČENJA - Osiguranjem nisu obuhvaćene štete:
- (i) nastale sa unutarnje strane cjevovoda, kanala i tunela prouzročene mehaničkim djelovanjem vode
 - (ii) na zalihi robe koja nije uskladištena uz minimalno 10 cm povišenje iznad razine poda podrumskog ili suterenskog prostora u kojem su smještene, ako uz to povišenje do štete ne bi niti došlo
 - (iii) na stvarima smještenim u inundacijskom području
 - (iv) od podzemnih voda - u podzemnim rudničkim prostorijama, ili ako kod izgradnje objekta u neposrednoj blizini stalnih voda nisu prethodno provedene odgovarajuće tehničke mjere za zaštitu od podzemnih voda ili ako kod izvođenja zemljanih radova nema na gradilištu dovoljan broj pripremljenih ispravnih vodenih pumpi za crpljenje podzemne vode koji se prema podacima iz prethodnog hidrogeološkog ispitivanja terena odnosno prema stručnim pretpostavkama u projektu smatra očekivanim
 - (v) prodorom vremenskih oborina kroz nezaštićen otvor građevine (na *primjer*, kroz ostavljen otvoren ili pritvoren prozor ili vrata, nezaštićena građevina u izgradnji), zbog loše konstrukcije, lošeg materijala ili loše izvedbe građevinske stolarije

- (vi) na zemljanim površinama, nasadima i travnim površinama
- (vii) ako je predmet uništen ili oštećen iz razloga koji se - uvažavajući tekst police i/ili ovdje navedeno za ovaj rizik te uz primjenu načela pravičnosti-objektivno opravdano ne mogu smatrati osiguranim rizikom poplave. Navodimo neke od primjera: štete od gljivica nastalih zbog vlage kao posljedice poplave, štete od slijeganja (ulegnuća) kao posljedice poplave, štete nastale povratnim tokom vode kroz kanalizacijske (odvodne) cijevi ili sanitarije unutar građevine koji nije nastao kao posljedica plavljenja terena poplavom.

KLAUZULA 72 SATA ZA RIZIK POPLAVE - osiguranjem su pokrivenne štete i nakon isteka osiguranja unutar uzastopna 72 sata od trenutka isteka osiguranja, ali isključivo ako je prva direktna šteta osiguranim rizikom prouzročena prije isteka osiguranja. Unutar navedenih 72 sata, sve štete od gore navedenih rizika smatrat će se jednim štetnim događajem. Kao mjerodavan podatak o početku ostvarenja navedenih osiguranih rizika priznaje se izvješće od strane za to nadležnog tijela (na primjer, Državni hidrometeorološki zavod).

M.5. ATOMSKA ENERGIJA

Šteta koja nastaje kao posljedica korištenja atomske (nuklearne) energije u mirnodopske svrhe isključena je iz pokrića po ovim Uvjetima. Odgovornost za ovu štetu uređuje Zakon o odgovornosti za nuklearnu štetu.

M.6. POMICANJA TLA

M.6.1. Osiguranjem su obuhvaćene štete direktno prouzročene na osiguranom predmetu pomicanjem tla kao: klizanje tla, odronjavanje tla, prevrtanje ili urušavanje tla.

M.6.2. U smislu ovih Uvjeta pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

- (a) *Klizanjem tla* smatra se kretanje mase tla ili stijenskog materijala niz padinu po kliznoj plohi pod utjecajem gravitacije, tj. iznenadni pokreti zemljine površine na kosim terenima sa jasnim lomovima na površini tla i srozavanja, koji sa pojavom jakih deformacija

i širokim pukotinama na građevinama nastaju u kratkom razdoblju. Bitna razlika između klizanja tla i potresa jest u tom što se kod potresa radi o osciliranju tla, dok klizanje predstavlja neoscilirajuće pomicanje tla u smjeru nagnutosti kosine. Karakteristične štete klizanja iste su kao i kod potresa

- (b) *Odronjavanjem tla* (erozijom) se smatra otkidanje i pad materijala (mase) kao geološke pojave sa strmih padina po površini gdje dolazi do slobodnog pada materijala, prevrtanja ili kotrljanja zbog gravitacije. Erozijska može biti uzrokovana vodom, otopljenim snijegom, snježnom lavinom ili vjetrom.

Smatra se da je osigurani slučaj odronjavanja na osiguranju stvari nastao samo ako je materijal koji se odronio udario predmet osiguranja i pritom ga uništio ili oštetio

- (c) *Prevrtanjem tla* se smatra rotacija odvojene mase oko osi koja se nalazi u njezinoj bazi ili u blizini baze, a može prethoditi ili slijediti nakon odronjavanja ili klizanja
- (d) *Urušavanjem tla* smatra se prirodno spuštanje zemlje preko prirodnih šupljina. Osiguranjem se naknađuje i urušavanje tla uslijed djelovanja podzemne vode.

M.6.3. ISKLJUČENJA-Nesmatra sedajenastupioosigurani rizik pomicanja tla i Mi kao osiguravatelj nismo u obvezi platiti osigurninu ako je predmet uništen ili oštećen iz razloga koji se - uvažavajući tekst police i/ili ovdje navedeno za ovaj rizik te uz primjenu načela pravičnosti - objektivno i opravdano ne mogu smatrati osiguranim rizikom pomicanja tla. Navodimo neke od primjera štete:

- (a) od geoloških klizanja tla, kad je tlo na kojemu se nalazi osigurana stvar već počelo geološki kliziti u trenutku sklapanja osiguranja, tj. već je bilo utvrđeno klizište
- (b) prouzročene ljudskom aktivnošću (na primjer, crpljenjem vode, zbog usijecanja tla, miniranja, bušenja unutrašnjosti tla, kopanja iskopa i sl.)
- (c) od slijeganja tla (ulegnuća)
- (d) od polaganog (postepenog) geološkog klizanja tla koje se očituje u manjim pukotinama na građevinama

- (e) na ljudskom aktivnošću oblikovanom reljefu (natrpavanjem cigle i sl. građevnog materijala ili deponija otpada)
- (f) od normalnih pritisaka zbog učinjenih propusta u proračunu ili izvođenju građevinskih odnosno montažnih radova
- (g) za saniranje tla uslijed nastanka štete na osiguranom predmetu.

N

OGRAĐENJA OSIGURANIH RIZIKA - Tzv. ZAKONSKA I UGOVORENA ISKLJUČENJA I GUBITAK PRAVA IZ OSIGURANJA

N.1. Preambula

Unutar ograničenja osiguranih rizika moramo razlikovati isključenje osiguranih rizika od gubitka prava iz osiguranja. Jedno i drugo ima za posljedicu neisplatu osigurane svote uslijed nastanka štete na osiguranoj stvari, samo su uzroci različiti.

Kod *isključenja iz osiguranja*, događaj koji je nastupio uopće nije obuhvaćen osiguranjem. Naime, ima rizika koji, premda imaju sve elemente tog pojma, ipak ne mogu biti pokriveni osiguranjem, jer bi takvo osiguranje bilo protivno postojećem pravnom poretku. Za ove se rizike kaže da su nezakoniti, odnosno uobičajen je naziv »ISKLUČENI RIZICI«. To su tzv. neosigurani rizici koji nisu obuhvaćeni ugovorom o osiguranju.

U slučaju *gubitka prava* iz osiguranja ostvaren je rizik koji je obuhvaćen osiguravateljnim pokrićem, premija je uredno plaćena (nju osiguravatelj i dalje zadržava) i osiguranik bi mogao normalno ostvariti pravo na naknadu iz osigurnine da nije povrijedio svoje obveze iz ugovora o osiguranju, na *primjer*, štetu prouzročio namjerno. Gubitak prava na osigurninu nije ni u kakvoj vezi sa rizikom koji je obuhvaćen osiguranjem, jer se u konkretnom slučaju rizik doista ostvario i prihvaćen je od osiguravatelja (na *primjer*, požar na nekretnini je redoviti osigurani rizik, međutim, ako požar namjerno podmetne osiguranik, gubi prava iz osiguranja jer je takvo ponašanje protupravno).

Gubitak prava iz osiguranja kako smo naveli treba razlikovati od isključenja iz osiguranja. U potonjem slučaju riječ je o tome da događaj koji se dogodio uopće

ne predstavlja osigurani slučaj, pa za osiguranika (ili korisnika osiguranja) nije niti nastalo nikakvo pravo iz ugovora o osiguranju, što znači da ako pravo nije ni nastalo, onda ga ne može ni izgubiti.

N.2. ISKLJUČENI RIZICI - Opća isključenja

Osiguranje rizika može biti zabranjeno iz jednog od sljedećih glavnih razloga:

N.2.1. Pozitivnim zakonskim propisom koji se neposredno odnos I na osiguranje – Postoje slučajevi da se izričito zabranjuje sklapanje osiguranja za određene rizike (kogentne odredbe) ili takva obveza mora biti izričekom isključena uvjetima (dispozitivne odredbe). Bez takve zapreke ne bi postojala zapreka da se osiguranje sklopi. Prema propisima i ovim Uvjetima isključeni rizici ili tzv. neosigurani rizici (ili rizici koji se pokrivaju samo izričitim prihvatom nas kao osiguravatelja, izuzev rizika pod (e) su sljedeći:

- (a) *Ratni rizici odnosno ratne operacije* - pod ratnim rizikom podrazumijevaju se samo štete koje su neposredna posljedica ratnih operacija, a ne i druge koje su ratom kao takvim prouzročene
- (b) *Politički rizici odnosno pobuna* - pobuna obuhvaća djelovanje masa koje ima svrhu oboriti postojeći poredak ili iznuditi određena prava koja predstavljaju bitnu promjenu postojećeg političkog stanja. Tako se nipošto ne može raditi o pobuni ako radnici, u svrhu povećanja plaća, obustave rad. Isto tako jedna demonstracija ne može ni u jednom slučaju biti kvalificirana kao pobuna (na *primjer*, revolt masa protiv odluka suca na jednoj nogometnoj utakmici)
- (c) *Nuklearna šteta* - kojanastaje iz radioaktivnih svojstava ili kombinacije tih svojstava sa otrovnim, eksplozivnim ili drugim opasnim svojstvima nuklearnog goriva ili radioaktivnih proizvoda ili otpada kao i šteta od magnetskog, elektromagnetskog ili ionizirajućeg zračenja, od laserskih ili drugih sličnih zraka
- (d) *Terorizam* - smišljena uporaba nezakonitog nasilja sa ciljem teškog narušavanja javnog reda zastrašivanja vlasti ili društva da bi se postigli ciljevi koji su općenito politički, vjerski ili ideološki

- (e) *Namjera ili prevara* - ako ugovaratelj, osiguranik ili korisnik osiguranja (zainteresirane osobe) izazovu osigurani slučaj odnosno prouzroče štetu namjerno ili prevaram.

Prema ovim Uvjetima navedeni pojmovi imaju sljedeće značenje: *Namjerno* je štetu prouzročila osoba koja je htjela prouzročiti tu vrstu štete ili određeno ponašanje znajući da će takva vrsta štete biti ili gotovo sigurno biti prouzročena. *Prevara* postoji ako jedna ugovorna strana izazove zabludu kod druge strane ili je održava u zabludi u namjeri da je time navede na sklapanje ugovora.

- (f) *Krajnja (gruba) nepažnja* - ako ugovaratelj, osiguranik ili korisnik osiguranja (zainteresirane osobe) izazovu osigurani slučaj odnosno prouzroče štetu krivnjom (ili krajnjom nepažnjom, kao osobnom voljnom radnjom).

Prema ovim Uvjetima navedeni pojam ima sljedeće značenje: *Krajnjom (grubom) nepažnjom* je štetu prouzročila osoba čije ponašanje, ili ne udovoljava posebnim standardima pažnje koje propisuju odredbe propisa čiji je cilj zaštita oštećenih osoba od pretrpljene štete ili na drugi način ne dostiže pažnju koja se može očekivati od razumno pažljive osobe u okolnostima slučaja

- (g) *Obična krađa* - događaj u kojem jedna osoba tuđu pokretnu stvar oduzme drugome sa ciljem da je protupravno prisvoji.

N.2.2. Propisom koji *zabranjuje djelatnost* čiji se rizici žele prikriti osiguranjem. Za nevaljanost osiguranja dovoljna je sama objektivna činjenica da se osigurani rizik kao takav protivi zakonu, bez obzira na to je li za takvu protupravnost osiguranik znao (na *primjer*, osiguranje vrlo opasnih kemikalija koje se prodaju na malo, osiguranje ugroženih vrsta životinja, osiguranje farmaceutskih proizvoda koji se povlače sa tržišta ili ukidaju i sl.)

N.2.3. Propisom koji *zabranjuje određenu djelatnost* kojoj je podvrgnuta osigurana stvar nakon sklapanja ugovora o osiguranju. U ovom slučaju

je osiguranje samo po sebi valjano, ali je stvar koja je predmet osiguranja naknadno, nezavisno od ugovora o osiguranju, bila umiješana, odnosno upotrebljavana za zabranjenu djelatnost (na *primjer*, osiguranik ima od rizika krađe osiguranu trgovinu u kojoj dozvoljeno prodaje kemikalije. Promjenom propisa za vrijeme trajanja ugovora o osiguranju dosadašnja kemikalija dolazi na listu vrlo opasnih kemikalija čija je prodaja na malo zakonom zabranjena).

N.3. ISKLJUČENI RIZICI - Prirodna svojstva i nedostatci (mane) stvari

Štete koje proizlaze iz samih svojstava stvari mogu se, sa stajališta osiguranja, podijeliti na tri glavne grupe i to na: prirodna svojstva stvari, mane stvari i dotrajalost stvari. Sve ove rizike Mi kao osiguravatelj - bilo na temelju zakonskih propisa bilo na osnovi ovih Uvjeta - pokrivamo samo onda kada se to izričito ugovori (tzv. izvanredni rizici).

N.3.1. Prirodna svojstva stvari - pod ovim se za odnose iz osiguranja razumijeva takva normalna osobina osigurane stvari koja je čini neotpornom protiv redovitih rizika kojima je ta stvar za vrijeme trajanja odnosa iz osiguranja podvrgnuta. Ovamo, na *primjer*, spada hlapljivost, lomljivost, pokvarljivost, rastur, hrđanje, samozapaljivost, eksplozivnost, higroskopnost, kvar uslijed djelovanja insekata i mikroorganizama itd. Vjerojatnost nastanka štete ne utječe na ovaj pojam. Tako je, na *primjer*, svježa riba kudikamo podložnija kvaru nego što je drvo crvotočini, ali jedno i drugo spada u prirodno svojstvo. Iz pojma prirodnog svojstva jedne stvari proizlazi logički da ta svojstva ne mogu biti nevidljiva u smislu da nisu bila poznata.

Da bi osiguravatelj na temelju ovog razloga bio oslobođen plaćanja osigurnine, potrebno je da šteta bude neposredna posljedica prirodnog svojstvastvari.Štetaćebitineposrednaposljedica prirodnog svojstva osigurane stvari ako ta stvar nije bila za vrijeme trajanja osiguravateljnog odnosa izložena izvanrednim rizicima. Ako je šteta, pa makar proizlazila iz prirodnog svojstva stvari, posljedica izvanrednog događaja, ne radi se o šteti prouzročenoj prirodnim svojstvom odnosne stvari, već kao mjerodavni uzrok treba smatrati događaj koji je tu štetu izazvao (na *primjer*, pucanj iz puške u prozorsko staklo.

Premda je pušćano zrno razbilo staklo zbog njegovih prirodnih svojstava, ipak se ta šteta ne može smatrati posljedicom prirodnog svojstva stakla - lomljivost - već pušćanog zrna, jer je pucanj iz puške sasvim nepredviđen događaj).

N.3.2. Pod nedostatkom (manom) jedne stvari - razumijeva se njezino negativno svojstvo koje može prouzročiti oštećenje, ali ta osobina nije, za razliku od prirodnog svojstva, normalno svojstvena toj stvari. Mana može prouzročiti štetu u obliku oštećenja same stvari (na *primjer*, lom osovine radnog stroja), nemogućnosti upotrebe odnosno otežane upotrebe (na *primjer*, kvar jednog stroja koji onemogućuje njegovo funkcioniranje), ili pak mogu biti oštećene druge stvari (na *primjer*, zbog mane stroj eksplodira i oštetiti stvar koja se nalazi u njegovoj blizini).

Faktori koji mogu utjecati na mane jedne stvari jesu:

- (a) *Tvar (materijal)* - mana na tvari nastaje vanjskim djelovanjem ljudskih ili prirodnih sila. I ovdje, kao i kod štete nastale prirodnim svojstvom, vanjski činioci moraju biti u uzročnoj vezi sa prirodnim svojstvom odnosne tvari, jer da te uzročne veze nema, vanjski faktori na dotičnu tvar ne bi mogli uopće djelovati (na *primjer*, da jedno stablo po svojim prirodnim svojstvima nije lomljivo ili zapaljivo, udarac groma ne bi ga mogao niti zapaliti niti slomiti). Međutim, za razliku od prirodnih svojstava, kod mana se radi o takvim vanjskim faktorima koji se ne mogu očekivati normalnim tokom stvari, i kao takvi predstavljaju neočekivanu pojavu
- (b) *Konstrukcija i proračun* - pod tim se pojmovima razumijeva zamisao vrste i oblika stvari i eventualno odnosa pojedinih dijelova stvari u svrhu namjene te stvari određenoj svrsi, na *primjer*, zamisao jednog stroja. Svaki konstruktivni element koji ometa zamišljenu upotrebu odnosne stvari predstavlja njezinu konstruktivnu manu. Stvar, osobito ako je sastavljena, može imati takvih konstruktivnih mana koje je čine potpuno ili djelomično neupotrebljivom u njezinu funkcioniranju ili čak dovode do njezina oštećenja

- (c) *Izvedba* - to je način izrade jedne stvari. Taj pojam ima dvostruko značenje. Prema jednom izvedba znači usklađenost izrade jedne stvari sa nacrtom odnosno zamišlju uopće. Sa tog stajališta jedna će stvar imati mane u izvedbi ako ta izvedba ne odgovara zamisli na koji je način stvar morala biti napravljena. U užem smislu, izvedbom se smatra izrada jedne stvari ili njenih pojedinih dijelova u skladu sa pravilima odnosne struke. Ovamo, na *primjer*, spada greška u odljevu, zavarivanju, nedovoljna finoća izrade, nepravilna montaža itd.

N.3.3. Dotrajalost stvari - znači istrošenost jedne stvari u tolikom stupnju da postoji velika vjerojatnost da će se ta stvar oštetiti ili da će biti onemogućena njezina upotreba uopće ili njezina pravilna upotreba. Za ovaj je pojam bitno da se radi o objektivnom stanju istrošenosti, bez obzira na uzroke koji su do toga doveli. Dotrajalost može biti posljedica kako normalne upotrebe odnosne stvari, tako i njezine nepravilne upotrebe (na *primjer*, nedozvoljeno opterećenje jednog stroja). U ovom drugom slučaju dotrajalost može, ali ne mora, biti posljedica krivnje. Dotrajalost jedne stvari također je jedan od rizika koje osiguravatelji redovito ne preuzimaju. Uzrok tog ne preuzimanja zapravo je isti i kod prirodnog svojstva stvari. Radi se, naime, o šteti koja može veoma lako nastupiti. Pravni razlog za osiguravateljevu neodgovornost za dotrajalost stvari treba tražiti u okolnosti da se štetne posljedice negativnih osobina vlastite stvari ne mogu prebaciti na drugoga. Dotrajalost međutim, može nastati i bez ikakve upotrebe stvari, isključivo protekom vremena. Na *primjer*, boje jedne slike ljušte se zbog starosti.

Nema uopće stvari koja nije podložna dotrajalosti, jer svaka stvar ima svoj vijek trajanja, samo je pitanje konkretnog slučaja kada će ona nastupiti. Sa tog stajališta, dotrajalost stvari znači prirodno svojstvo. Ova, nazovimo je prirodna dotrajalost, može biti ubrzana raznim vanjskim negativnim faktorima, kao što su njezina normalna ili nenormalna upotreba, a naročito mane itd. I obratno, mogu postojati činioci koji

produžuju vijek trajanja jedne stvari, kao što je poduzimanje raznih mjera konzerviranja.

Dotrajalošću mogu nastati štete koje može prouzročiti mana stvari. Za osiguranje je stupanj zastarjelosti važan i kod isplate osigurnine.

N.4. ISKLJUČENI RIZIK - Izmakla dobit

Kod može bitnog osiguranja izmakle dobiti Mi kao osiguravatelj se obvezujemo da ćemo Vama kao osiguraniku naknaditi štetu koju ste pretrpjeli u obliku izmakle dobiti, a koja je šteta posljedica nastupa osiguranog slučaja.

Izmakla dobit - kao izvanredni rizik - može se osigurati putem osiguranja stvari. U tom se slučaju Mi kao osiguravatelj obvezujemo da ćemo Vama kao osiguraniku naknaditi i izmaklu dobit koja je nastala oštećenjem stvari koja Vama služi kao izvor prihoda, za vrijeme dok je ta stvar, zbog događaja za koji Mi snosimo rizik ili nastupa osiguranog slučaja, izvan mogućnosti upotrebe.

ŠTO JE VRIJEDNOST OSIGURANOG INTERESA (OSIGURANE STVARI), A ŠTO SVOTA OSIGURANJA

0.1. Vrijednost osiguranog interesa općenito

0.1.1. Vrijednost osiguranog interesa postoji, pojmovno, kod svakog osiguranja bez obzira na predmet na koji se to osiguranje odnosi, jer svaki predmet osiguranja ima jednu svoju vrijednost koja se može izraziti u novcu. Međutim, ta vrijednost sa stajališta osiguranja nema uvijek jednako značenje.

0.1.2. Vrijednost osiguranog interesa, tj. vrijednost osigurane stvari, ne mora se uvijek poklapati sa svotom osiguranja. Vrijednost osigurane stvari ne može se odnositi na osigurani i neosigurani idealni dio. Za odnos iz osiguranja osigurana stvar, a u pogledu svoje vrijednosti, prosuđuje se kao jedna cjelina (na *primjer*, kod osiguranja zgrade koja vrijedi 300.000 KM mora se uzeti u obzir puna vrijednost zgrade, bez obzira na to kolika će biti svota osiguranja).

Kako ugovaratelj odlučuje u kojoj će vrijednosti osigurati odnosni predmet, proizlazi da iznos vrijednosti osiguranog interesa i svote osiguranja mogu međusobno biti jednaki, veći, odnosno manji (na *primjer*, stvar koja vrijedi 300.000 KM može se osigurati na 320.000 KM ili

280.000 KM, a može biti osigurana i na 300.000 KM). U prvom slučaju govori se o nadosiguranju, u drugom o podosiguranju, a u trećem o punom osiguranju. Uz te mogućnosti osiguranja može se pojaviti i višestruko osiguranje.

0.2. Kakva može biti vrijednost osiguranog interesa

0.2.1. Stalna - o stalnoj vrijednosti se radi kada se za vrijeme trajanja ugovora o osiguranju vrijednost osiguranog interesa pod predviđenim slijedom okolnosti neće mijenjati. Ovamo, na *primjer*, spadaju zgrade. Normalno, upotrebom i starenjem, predvidivo umanjeње vrijednosti za ovaj pojam nije relevantno. Ni okolnost da osigurana stvar izvanrednim događajem izgubi na svojoj vrijednosti ne čini njenu vrijednost promjenljivom.

0.2.2. Promjenljiva - promjenljiva vrijednost postoji onda kada je unaprijed poznato da će se predvidivim - normalnim - slijedom okolnosti vrijednost osiguranog interesa povećati. U ovu grupu spadaju tri tipična slučaja osiguranja:

- (a) Osiguranje stvari u izgradnji, na *primjer* zgrada itd. Ugovornim stranama je unaprijed poznato da osigurana stvar protekom vremena - izgradnjom - dobiva na svojoj vrijednosti
- (b) Osiguranje usjeva. I ovdje je situacija identična kao i za slučaj pod (a) samo sa tom razlikom što se vrijednost usjeva povećava ne samo ljudskim radom već i prirodnim putem. Razmjer udjela ljudskog rada i prirodnog procesa u povećanju vrijednosti za osiguranje nije relevantan
- (c) Osiguranje unaprijed individualno neodređenih stvari koje se nađu u situaciji predviđenoj u ugovoru o osiguranju. Ovamo u prvom redu spada osiguranje robe u skladištu ili namještaja u stanu. O činjenici koliko stvari i koje će se vrijednosti nalaziti u navedenom prostoru u trenutku kada nastupi osigurani slučaj, ovisi i visina vrijednosti osiguranog interesa.

0.2.3. Kod određivanja vrijednosti osiguranog interesa stvari postavljaju se ova glavna pitanja: (a) koje se vrijednosti uzimaju u obzir, (b) na temelju kojih se kriterija utvrđuju i (c) je li utvrđena vrijednost za strane mjerodavna.

0.3. KAKO SE UTVRĐUJE vrijednost osiguranog interesa stvari

0.3.1. Visina vrijednosti osigurane stvari prema ovim Uvjetima određuje se ugovorom ugovornih strana. Prema ovim Uvjetima u ugovoru o osiguranju navedena vrijednost može biti određena na temelju: (a) zajedničke procjene ugovornih strana ili (b) procjene nas kao osiguravatelja.

0.3.2. Određenje visine vrijednosti osigurane stvari prema ovim Uvjetima utvrđuje se temeljem naših pravila i to na dva glavna načina:

- (a) Prema jednom, pravila sadrže određeni kataloški (nabavni) iznos. To redovito biva kod osiguranja stvari serijske tvorničke izrade, kao što su, na *primjer*, kućanski aparati itd.
- (b) Drugi način sastoji se u tome da pravila sadrže osnovne kriterije za utvrđivanje vrijednosti osiguranog interesa, a u polici se, na temelju tih kriterija unese konkretna vrijednost bilo na temelju naše zajedničke procjene kao strane ili procjene nas kao osiguravatelja.

0.4. MODELI za utvrđivanje visine vrijednosti osigurane stvari

Prema ovim Uvjetima i propisima, a u skladu sa prirodom osiguravateljnog odnosa za ugovorno određivanje visine vrijednosti osigurane stvari postoje tri osnovna modela:

- I. Osiguranje na osnovi stvarne vrijednosti
- II. Osiguranje na osnovi nove vrijednosti
- III. Osiguranje na osnovi sporazuma (ugovorena vrijednost).

0.4.1. Osiguranje na osnovi stvarne vrijednosti- Kod osiguranja na osnovi stvarne vrijednosti uzima se u obzir stvarna vrijednost predmeta osiguranja (stvari) u trenutku (na dan) sklapanja ugovora ili nastupa osiguranog slučaja.

Ova se vrijednost utvrđuje - u oba gore navedena trenutka (dana) - tako da se od vrijednosti nove stvari odbije vrijednost prouzročena redovitom upotrebom ili samim protekom vremena (tzv. odbijanje sa naslova novo za staro ili amortizacija, na *primjer*, na temelju godina starosti osigurane stvari i sl.) te umanjenje vrijednosti nastale izvanrednim i nepredviđenim događajima.

Drugim riječima, uzima se u obzir gubitak vrijednosti stvari prouzročen dotrajalošću i

drugim elementima koji utječu na smanjenje vrijednosti. U prvom redu uzima se u obzir stvarna dotrajalost. Ako nije moguće ustanoviti stupanj dotrajalosti, ona se određuje prema normalnom vijeku trajanja odnosno vrste stvari sa obzirom na njezinu konkretnu upotrebu. Prema ovom modelu Vi kao osiguranik dobivate realnu štetu koju ste pretrpjeli

0.4.2. Osiguranje na osnovi nove vrijednosti - Za pojedine vrste stvari odnosno predmete osiguranja, određuje se na sljedeći način:

(a) Osigurana vrijednost - NEPOKRETNE STVARI - GRAĐEVINE je nova vrijednost, koja se utvrđuje na sljedeće načine:

- (i) nova vrijednost je iznos odštete koji treba upotrijebiti/utrošiti da bi se stvari iste vrste i kvalitete vratile u jednako vrijedno novo stanje. Mjerodavna je mjesna vrijednost novogradnje uključujući i troškove arhitekta kao i ostale građevinske troškove i troškove planiranja
- (ii) sastavni dio nove vrijednosti su i troškovi koji nastaju kada obnova stvari iste vrste i kvalitete zbog tehnološkog napretka nije moguća ili je moguća samo uz još dodatne neekonomične troškove. Zamjenske stvari/dobra pritom moraju biti što bliže predmetnoj stvari
- (iii) ono što nije dio nove vrijednosti jesu dodatni troškovi zbog službenih - državnih ograničenja i koji nastaju jer temeljem javnopravnih propisa nije moguća obnova na razini iste vrste i kvalitete, osim ako se ovi dodatni troškovi ne mogu podvesti pod troškove nastale radi tehnološkog napretka sukladno prethodnom stavku
- (iv) dodatni troškovi nastali porastom cijena između nastanka osiguranog/štetnog događaja i saniranja iste također nisu dio nove vrijednosti.

(b) Osigurana vrijednost *sastavnih dijelova zemljišta* - a koje nisu građevine - je, ako nešto drugo nije ugovoreno, stvarna vrijednost sukladno točki 0.4.1. ovih Uvjeta (na *primjer*, drveće, plodovi i sve

uporabljive stvari koje zemlja rađa na svojoj površini dok se od zemlje ne odvoje)

- (c) Osigurana vrijednost - POKRETNE STVARI - *postrojenje, oprema (uređaj, stroj), alat, inventar ili stvari kućanstva* je nova vrijednost:
- (i) nova vrijednost je iznos koji se mora utrošiti kako bi se stvar iste vrste i kvalitete ponovo vratila u novo jednako vrijedno stanje ili nanovo nabavila - mjerodavan je niži iznos
 - (ii) sastavni dio nove vrijednosti su i troškovi koji nastaju kada obnova ili ponovno nabavljanje stvari iste vrste i vrijednosti nisu mogući radi tehnološkog napretka ili samo uz dodatne neekonomične troškove. Zamjenska dobra moraju biti što sličnija predmetnoj stvari
 - (iii) novoj vrijednosti se ne pribrajaju troškovi isti kao pod (a iii i iv) ove točke Uvjeta.
 - (d) Svota osiguranja je detaljno i sporazumno dogovoren iznos između nas kao osiguravatelja i Vas kao osiguranika kojemu osigurana vrijednost odgovara od (a) do (c) ove točke Uvjeta.

Kada je osiguranje ugovoreno na osnovi nove vrijednosti, tada Vi kao osiguranik trebate svotu osiguranja osigurane stvari prilagoditi trajanju osiguranog odnosa svake važeće osigurane vrijednosti.

Ako u trenutku nastanka osiguranog slučaja osigurana svota ne odgovara vrijednosti osiguranog interesa, tada se može primijeniti pravilo o podosiguranju.

Osiguravateljno opravdanje za ovaj model nalazi se u okolnosti da Vi kao osiguranik trpite onoliko štetu koliko je potrebno da umjesto propale nabavite drugu odnosno popravite oštećenu stvar. Za jedno i drugo mjerodavna je vrijednost nove stvari. Zbog toga razloga procjena osigurane stvari na temelju nove vrijednosti ne smatra se aleatornom.

0.4.3. Osiguranje na osnovi sporazuma (ugovorena vrijednost) - Kod ovog modela utvrđivanja visine vrijednosti osigurane stvari mjerodavna je sporazumna, odnosno ugovorena vrijednost. Ugovorena vrijednost osiguranog predmeta

mjerodavna je i za utvrđivanje osigurnine (neovisno o tome odgovara li stvarnoj vrijednosti osiguranog predmeta pa i neovisno tomu promijeni li se stvarna vrijednost predmeta osiguranja dok ono traje).

Za ovaj model utvrđivanja vrijednosti osigurane stvari, važno je i sljedeće:

- (a) u ugovoru ili polici osiguranja mora biti izričito navedeno da je riječ o sporazumno utvrđenoj vrijednosti. Dovoljno je da se uz oznaku osigurane svote navede bilješka »ugovorena vrijednost« (Klauzula valutacije)
- (b) ako u polici osiguranja nije navedeno na koji način je sklopljeno osiguranje, smatra se da je osiguranje sklopljeno na osnovi stvarne vrijednosti
- (c) osiguranje po ovoj osnovi može se sklopiti isključivo za one stvari za koje postoji, izrađen od strane ovlaštenog procjenitelja osiguravatelja, procjembeni elaborat kojim se procjena vrijednosti stvari jasno i transparentno obrazlaže i prezentira u pisanom obliku
- (d) kako naša sloboda pri ugovaranju vrijednosti osigurane stvari na »ugovorenu vrijednost« nije neograničena, jer ograničenje proizlazi iz općih načela obveznog prava, načela osigurnog interesa, načela dobre vjere i načela zabrane okladnih polica, dužni ste nas – pri sklapanju ovakvog ugovora o osiguranju – sukladno načelu dobre vjere, pismeno obavijestiti o posebno opravdanim razlozima za ovu vrstu ugovora
- (e) da Mi kao osiguravatelj možemo osporavati »ugovorenu vrijednost« u ovim slučajevima:
 - (i) u slučaju očite pogreške pri određivanju ugovorene vrijednosti
 - (ii) u slučaju prevare (ako se ugovaratelj posluži prevarom i ugovori značajno viši iznos od stvarne vrijednosti)
 - (iii) ako ugovaratelj pri sklapanju ugovora namjerno nije istinito prijavio vrijednost osiguranog predmeta (osiguravatelj ima pravo poništiti ugovor jer je riječ o »značajnoj okolnosti«)

- (iv) ako ugovorena vrijednost značajnije nadilazi vrijednost osigurljivog interesa (tada bi osiguranje dobilo značajke igre na sreću, što je suprotno načelu odštete).

Prema ovim Uvjetima pojam »značajnije nadilazi vrijednost osigurljivog interesa« se podrazumijeva kada »ugovorena vrijednost« nadilazi za više od 20% posto stvarnu vrijednost predmeta osiguranja.

0.4.4. Osigurana vrijednost - za pokretne stvari: ZALIHA (KUPLJENO ILI VLASTITA PROIZVODNJA)- za sva tri modela iz točke 0.4. ovih Uvjeta - je iznos koji se treba utrošiti kako bi se stvari iste vrste i kvalitete ponovo vratile u novo jednako vrijedno stanje ili ponovo nabavile ili iznos neto utržive vrijednosti koji se može realizirati u redovitom tijeku poslovanja - mjerodavan je niži iznos.

Dodatni troškovi nastali porastom cijena između nastanka osiguranog slučaja i obnove ili nabave kod zaliha se ne uzimaju u obzir. Osigurateljna zaštita za ove dodatne troškove postoji sukladno ugovoru o osiguranim troškovima.

0.5. SVOTA OSIGURANJA

0.5.1. Svota osiguranja je najveći iznos koji smo Mi kao osiguratelj obvezni platiti Vama kao osiguraniku ako nastupi osigurani slučaj. To, grubo rečeno, zapravo može značiti i da ugovaratelj odlučuje u kojoj će mjeri osigurati svoju stvar (na *primjer* premda je nesporno da zgrada koja je predmet osiguranja vrijedi 500.000 KM ipak ugovaratelj želi da bude osiguranje samo do 250.000 KM, tj. u polovici svoje vrijednosti).

Svota osiguranja redovito se unosi u policu. Ako nije unesena, treba smatrati da je sklopljeno puno osiguranje, tj. da vrijednost osiguranog interesa odgovara svoti osiguranja.

0.5.2. Svota osiguranja važna je:

- (a) za *utvrđivanje krajnje granice osigurateljne odgovornosti* - To značenje proizlazi iz pravne prirode osigurateljnog odnosa. Realizira se kod potpune propasti osigurane stvari (na *primjer* ako kuća koja je osigurana do polovice svoje vrijednosti do temelja bude uništena osiguranjem pokrivenim požarom, osiguratelj će platiti pun iznos

svote osiguranja). Ipak postoje slučajevi kada je osiguratelj dužan isplatiti osigurninu i iznad tog iznosa. Međutim, ta dužnost proizlazi iz drugih razloga, a ne iz pravne prirode svote osiguranja

- (b) za *obračun osigurnine* - To dolazi u obzir kod djelomičnih šteta. Vrijedi, naime, načelo da osiguratelj kod tih šteta isplaćuje osigurninu razmjerno realnoj vrijednosti osiguranog interesa i svote osiguranja, ako je ova druga manja od prve (načelo proporcionalnosti)
- (c) za *obračun premije* - Budući da svota osiguranja služi kao baza za utvrđivanje osigurateljne obveze, prirodno je da će ona predstavljati i jedan od temelja za određivanje visine premije.

0.5.3. PUNO OSIGURANJE - O ovom osiguranju radi se kada je vrijednost osiguranog interesa jednaka svoti osiguranja, na *primjer* zgrada koja vrijedi 500.000 KM osigura se za taj iznos. Teoretski je za puno osiguranje potrebno da se navedene svote slažu u potpunosti. Međutim, u praksi se na to previše strogo ne pazi pa se toleriraju manje uobičajene razlike. Treba pretpostavljati da se radi o punom osiguranju osim ako iz police osiguranja ili druge relevantne isprave o osigurateljnom poslu jasno ne proizlazi drukčije.

O ovom osiguranju radi se i onda kada u polici vrijednost osiguranog interesa nije uopće navedena, već se osiguratelj za ugovorenu premiju obvezuje naknaditi štetu na bazi stvarne vrijednosti osiguranog interesa.

0.5.4. NADOSIGURANJE - Nadosiguranje postoji kada je svota osiguranja veća od vrijednosti osiguranog interesa (na *primjer* osigurana stvar vrijedi 100.000 KM, a svota osiguranja iznosi 120.000 KM). U ovom primjeru nadosiguranje iznosi 20.000,00 KM.

Kod nadosiguranja važno je slijedeće:

- (a) nadosiguranje može nastati na jedan od ovih (najčešćih) načina:
- (i) Mi kao ugovorne strane nenamjerno greškom ugovorimo visinu vrijednosti osiguranog interesa i svotu osiguranja (na *primjer* da u ugovoru navedena svota osiguranja iznosi 200.000 KM,

a vrijednost osigurane zgrade koja je navedena u polici procijenjena je na 150.000 KM)

- (ii) visina vrijednosti osiguranog interesa, koja je manja od svote osiguranja, ustanovi se procjenom nakon sklapanja ugovora, prije ili poslije nastupa osiguranog slučaja (na *primjer* u ugovoru navedena svota osiguranja i vrijednost osigurane zgrade iznose 200.000 KM, a naknadno se ustanovi da je vrijednost zgrade 150.000 KM)
- (iii) nadosiguranje, napokon, može nastati i nakon sklapanja ugovora. To biva u slučaju kada osigurana stvar izgubi na vrijednosti (na *primjer* bude oštećena iz razloga koje osiguravatelj nije pokrio).
- (b) za pojam nadosiguranja nije relevantno iz kojih je razloga do toga došlo. Tako nije relevantno je li ono nastupilo krivnjom ili bez krivnje ugovornih strana
- (c) kod nadosiguranja, po prirodi same stvari, osiguravatelj plaća osigurninu do punog iznosa štete koja je osiguranjem pokrivena (na *primjer* osigura se zgrada u deklariranoj vrijednosti od 480.000 KM za koju se kasnije ustanovi da vrijedi 400.000 KM. Kod nastupa osiguranog slučaja zgrada izgubi polovinu svoje vrijednosti, dakle 200.000 KM osiguravatelj plaća 200.000 KM jer ovom isplatom osiguranik nije nepravedno obogaćen)
- (d) kako nadosiguranje, pojmovno, postoji čim se radi o prekoračenju, bez obzira na visinu tog prekoračenja, Mi temeljem ovih Uvjeta određujemo da se samo prekoračenje svote u odnosu na stvarnu vrijednost preko 15%, smatra »znatnim prekoračenjem«. U ovakvoj situaciji po ovim Uvjetima sklopljeni ugovor je ništetan samo u granicama nadosiguranja, sa svim posljedicama koje iz toga proizlaze po zakonu (Mi kao osiguravatelj zadržavamo primljene premije i imamo pravo na neumanjenu premiju za tekuće razdoblje. Pod tekućim razdobljem podrazumijeva se vrijeme za koje aktualno vrijedi ugovor o osiguranju).

0.5.5. PODOSIGURANJE - Podosiguranje je slučaj suprotan od nadosiguranja. O ovom se načinu osiguranja radi kada je osigurana svota manja od vrijednosti osiguranog interesa. Kao ni kod nadosiguranja, tako ni kod podosiguranja za postojanje ovog pojma nije relevantno iz kojih je razloga došlo do neslaganja navedenih svota. Dovoljna je samo objektivna činjenica da je do tog neslaganja došlo (na *primjer* stvar koja vrijedi 100.000 KM osigura se na 80.000 KM. Razlika između tih dviju svota dakle 20.000 KM predstavlja podosiguranje).

0.5.6. DJELOMIČNO OSIGURANJE - O ovom se osiguranju radi kad osiguranik na osiguranoj stvari nema osigurljiv interes u njenoj punoj vrijednosti. O djelomičnom osiguranju se radi i kada se osigura jedan fizički dio stvari. I ovdje je za pojmove punog osiguranja, nadosiguranja i podosiguranja relevantna vrijednost osiguranog dijela, a ne cijele stvari.

Prema načelima prava osiguranja može se osigurati samo svoj dio interesa (na *primjer* zgrada koja vrijedi 500.000 KM nalazi se u suvlasništvu dvojice vlasnika, u jednakim dijelovima, dakle po 250.000 KM. Svaki od suvlasnika može osigurati samo svoj dio interesa, tj. vrijednost do 250.000 KM. Na temelju tog iznosa prosuđuje se radi li se o punom osiguranju, nadosiguranju ili podosiguranju. O punom osiguranju će se raditi kada svota osiguranja iznosi 250.000 KM, svota iznad tog iznosa predstavlja nadosiguranje, a ispod toga podosiguranje, iako zgrada vrijedi 500.000 KM).

VAŠE POSTUPANJE I OBVEZE KOJA IMATE PRIJE I NAKON NASTANKA OSIGURANOG SLUČAJA

P.1. Preambula

Osiguranika kao osobu u čiju je korist sklopljen ugovor o osiguranju, terete obveze iz osiguravateljnog posla. Ako osiguranik nije ujedno i ugovaratelj, njegova se obveza prema osiguravatelju, za razliku od ugovaratelja, ne temelji na činjenici sklopljenog ugovora, već na okolnosti da je on, tj. osiguranik, ugovoru o osiguranju pristupio. Prema tome, dok osiguranik ne pristupi ugovoru, osiguravatelj prema njemu ne može postavljati nikakav zahtjev niti isticati bilo koje svoje pravo.

Osiguranikove obveze mogu se podijeliti na dvije glavne grupe:

- I. obveze koje postoje bez obzira na nastup osiguranog slučaja
- II. obveze koje se pojavljuju samo pod pretpostavkom da je osigurani slučaj nastupio.

Svoju suglasnost na sklapanje ugovora Mi smo izrazili uzimajući u obzir okolnosti koje su postojale i koje su nam bile poznate u vrijeme sklapanja ugovorasaVama (Načelo dobre vjere).

Dužni ste održavati i voditi brigu o osiguranim stvarima za cijelo vrijeme trajanja osiguranja te očekujemo da se prije i nakon nastanka osiguranog slučaja prema osiguranoj stvari ponašatesaosobitim oprezom kao što bi se ponašali i u situaciji da nemate sklopljeno osiguranje po ovim Uvjetima.

P.2. GUBITAK PRAVA iz ugovora o osiguranju - preambula

Gubitak prava iz osiguranja je zapravo prigovor osiguravatelja prema osiguraniku (ili korisniku osiguranja) kojim osiguravatelj odbija isplatiti osigurninu iako je nastao osigurani slučaj kao sankcija zbog toga što je osiguranik (ili korisnik osiguranja) povrijedio neku svoju obvezu.

Gubitak prava osiguranika (ili korisnika osiguranja) iz ugovora o osiguranju uvijek se pojavljuje kao sankcija povrede neke obveze (dužnosti) iz ugovora o osiguranju bilo da se radi o propisanoj ili ugovorenoj obvezi.

Ugovorom o osiguranju (Uvjetima osiguranja) ili propisom mora točno biti određeno u kojim se slučajevima, tj. zbog povrede kojih obveza dolazi do gubitka prava iz osiguranja (najčešće prava na osigurninu). Pravovaljani gubitak prava iz osiguranja pojavljuje se kao sankcija zbog povrede propisanih ili ugovorenih obveza do koje (povrede) je došlo prije nastupa osiguranog slučaja, ali i nakon nastupa osiguranog slučaja, ako se radi o ugovorenim obvezama koje ne predstavljaju neku nerazmjerno veliku obvezu koju bi osiguranik morao ispuniti (načelo savjesnosti i poštenja).

P.3. GLAVNE OSIGURANIKOVE OBVEZE

Glavne Vaše obveze kao osiguranika koje postoje bez obzira na nastup osiguranog slučaja jesu:

- (a) **Obavijest o promjeni rizika** - tijekom trajanja ugovora dužni ste nas obavijestiti o promjeni okolnosti i činjenica koje mogu biti nama značajne za ocjenu rizika, što posebice smatramo da su okolnosti i činjenice koje navedemo na Vašoj polici

O ovome ste nas dužni bez odlaganja obavijestiti ako je osigurani rizik povećan Vašim postupkom (subjektivno povećanje) te u roku 14 dana otkad ste Vi za to saznali ili mogli saznati ako se povećanje dogodilo bez Vašeg znanja (objektivno povećanje). Povećanjem rizika smatramo povećanje vjerojatnosti nastanka štete u trajanju osiguranja.

Kako ova Vaša dužnost (obveza) - prema ovim Uvjetima i ugovoru - ima značaj ugovorene dužnosti (obveze), odnosno uvjet je za našu obvezu na isplatu osigurnine, postavlja se pitanje kada će se smatrati da postoji povećanje rizika. Odgovor je da to postoji samo onda kada nastupe:

- (i) okolnosti koje ne spadaju u rizik koji je ugovorom pokriven (na *primjer*, stvar je osigurana na području Bosne i Hercegovine pa će osiguranik, ako želi da stvar bude pokrivena osiguranjem i izvan tih granica, prijaviti osiguravatelju da će stvar prekoračiti granice ugovorom pokrivenog rizika. Budući da se radi o novom riziku, ugovorena obveza obavješćivanja, ima svoju punu valjanost. U tom se slučaju, naime, ne radi o isplati osigurnine za rizik koji je pokriven ugovorom, već o uvjetnom preuzimanju novog ili povećanog rizika).

Međutim, samo propuštanje prijave povećanog rizika ne utječe na osiguravateljevu obvezu da naknadi štetu prouzročenu nepromijenjenim rizicima (na *primjer*, zgrada je osigurana protiv rizika poplave i požara. Nakon zaključenja ugovora o osiguranju zgrada se upotrebljava za skladište tekućeg goriva, koja činjenica, nesumnjivo, povećava rizik požara. Osiguravatelj će biti dužan naknaditi štetu prouzročenu

poplavom i unatoč tome što ga osiguranik nije obavijestio o povećanju rizika požara, jer je šteta prouzročena od rizika koji nije povećan).

Povećanje rizika NE postoji, kada nastupe okolnosti:

(ii) koje se kreću u okviru preuzetog rizika - ugovorena obveza obavješćivanja nema pravnu valjanost u onim slučajevima kod kojih od obavješćivanja osiguravatelj nema nikakve stvarne koristi i gdje se one pojavljuju samo kao nepotrebna formalnost čije propuštanje može samo neopravdano osiguranika lišiti prava na osigurninu

(b) Obveza poduzimanja potrebnih mjera da se spriječi nastanak štete - te mjere mogu se pojavljivati u dvostrukom obliku: (i) u negativnom, u smislu da osiguranik ne smije učiniti ništa što bi moglo povećati mogućnost nastanka osiguranog slučaja i (ii) u pozitivnom, naime u pravcu dužnosti otklanjanja uzroka koji mogu prouzročiti štetu.

Prema ovim Uvjetima dužnost poduzimanja ovih mjera ima značaj ugovorne dužnosti, odnosno uvjet su za našu obvezu kao osiguravatelja na isplatu osigurnine.

Pravne posljedice nepoduzimanja preventivnih mjera za sprječavanje nastanka osiguranog slučaja treba promatrati kroz pravnu prirodu osiguravateljnog odnosa. Sa tog stajališta treba razlikovati osiguranikovo djelovanje koje se kreće u okviru pokrivenih rizika i izvan toga. U situaciji kad se osiguranikovo djelovanje kreće u okviru preuzetih rizika (na *primjer*, kod osiguranja zgrade protiv požara osiguranik je dužan poduzimati uobičajene protupožarne mjere) tada osiguranik mora poduzimati sve uobičajene mjere prevencije o svom trošku, a osigurani predmet ima pravo upotrebljavati samo prema njegovoj namjeni. Drugim riječima, ne smije povećavati rizik. Kao mjerilo za tu dužnost služi pažnja dobrog gospodarstvenika odnosno pažnja dobrog domaćina, ali i vlasnika ili korisnika osigurane stvari.

Ako Mi kao osiguravatelj dokažemo da je šteta nastala povredom ove Vaše dužnosti (obveze) nećemo biti dužni isplatiti osigurninu uz dodatni uvjet da između Vaše povrede predmetne dužnosti (obveze) i štete postoji uzročna veza

(c) Očuvanje osiguravatelju prava subrogacije - Vi kao osiguranik možete svojim postupcima onemogućiti prijelaz naših prava kao osiguravatelja prema štetniku (na *primjer*, možete štetniku oprostiti dug, odreći se prava na naknadu štete, sklopiti nagodbu sa štetnikom bez odobrenja nas kao osiguravatelja, a sa druge strane postaviti nama kao osiguravatelju zahtjev za isplatu osigurnine).

Kako Mi kao osiguravatelj svoja prava prema štetniku izvodimo iz prava koja Vi kao osiguranik imate prema štetniku, a prije isplate osigurnine, ispada da i dug štetnika prema nama kao osiguravatelju zbog ovakvog ponašanja osiguranika ne bi postojao. Zbog toga je izričito propisano da ako je krivnjom osiguranika prijelaz prava onemogućen u cijelosti ili djelomično, osiguravatelj se oslobađa svoje obveze prema osiguraniku i to u odgovarajućoj mjeri.

To znači da Mi kao osiguravatelj imamo pravo od osigurnine odbiti iznos u visini naknade štete koju bi zbog Vašeg ponašanja pretrpjeli. Ovo ne znači da Vi kao osiguranik gubite pravo na naknadu, već Vam se smanjuje visina naknade za onoliko koliko je nama kao osiguravatelju onemogućeno ostvarivanje regresnih prava prema štetniku.

Ako smo Mi kao osiguravatelj isplatili osigurninu osiguraniku pa smo zatim ustanovili da smo radnjama osiguranika onemogućeni u ostvarivanju regresnih prava prema štetniku, tada Mi kao osiguravatelj imamo pravo potraživati od Vas kao osiguranika da nam vratite natrag ono što je plaćeno, u potpunosti ili djelomično.

Ponašanje osiguranika mora biti skrivljeno, a prema ovim Uvjetima traži se najniži stupanj krivnje odnosno obična nepažnja.

P.4. GLAVNE OBVEZE OSIGURANIKA nakon nastupa osiguranog slučaja

Glavne Vaše obveze nakon nastupa osiguranog slučaja su:

- (a) Prijava nastupa osiguranog slučaja - svaki osigurani slučaj koji može imati za posljedicu isplatu naknade za štetu odnosno osigurnine sa naše strane po ugovoru, dužni ste nam prijaviti odmah bez odlaganja, a najdulje u roku od tri (3) dana od dana nastanka osiguranog slučaja ili saznanja za nastanak.

Morate nas obavijestiti o svim, za nas kao osiguravatelja, bitnim okolnostima događaja. Obavijest mora kao minimum sadržavati: predmet osiguranja, osigurani slučaj (na *primjer*, požar, provalna krađa i sl.), njegovo mjesto i vrijeme nastanka te eventualnu opasnost nastupa daljnjih šteta. Zakašnjelom prijavom o nastupanju osiguranog slučaja ili postavljenom odštetnom zahtjevu Vaša prava po ugovoru su očuvana, a možebitne posljedice takve zakašnjele prijave možemo promatrati samo kao Vašu obvezu da nam kao osiguravatelju naknadite štetu koja nam je propustom slanja obavijesti prouzročena.

Prema ovim Uvjetima smatra se da je osiguravatelj zbog propuštanja obavješćivanja o nastupu osiguranog slučaja pretrpio štetu ako učini vjerojatnim da bi on mogao poduzeti mjere koje nije poduzeo osiguranik, a koje bi, da su poduzete, umanjile štetu

- (b) Obveza umanjivanja štete - jedna od važnijih ako ne i Vaša najvažnija dužnost (od dužnosti koje Vas terete nakon nastupa osiguranog slučaja) je poduzimanje mjera kako bi šteta prouzročena osiguranim slučajem bila što manja. Okolnosti koje dovode do povećanja štete mogu biti dvostruke: (i) pozitivno djelovanje koje je kao nepravilno prouzročilo veću štetu i (ii) nepoduzimanje odgovarajućih mjera da se daljnja šteta izbjegne ili umanji. Po svojim su pravnim posljedicama jedna i druga okolnost izjednačene.

Premda se naprijed govori o Vašoj dužnosti da poduzimate odnosne mjere, ipak se može govoriti i o Vašem pravu da te mjere poduzmete. Taj element prava važan je za sankcije koje mogu nastati zbog poduzimanja odnosnih mjera. To se osobito odnosi na Vaše pravo da Vam kao osiguravatelj naknadimo troškove koji su odnosnim mjerama prouzročeni.

Kao osiguranik dužni ste poduzeti sve razumne mjere koje su se u konkretnom slučaju objektivno mogle poduzeti, ali ste dužni poduzeti i one mjere koje ste morali ocijeniti razumnim upotrebom dužne pažnje, tj. da poduzmete one mjere koje se, upotrebom dužne pažnje u vrijeme nastupa osiguranog slučaja, ukazuju kao razumne.

Iz povrede Vaše obveze da poduzmete mjere za umanjivanje štetnih posljedica nastupa osiguranog slučaja, moraju nastupiti i određene pravne sankcije. Sa obzirom na svrhu tih mjera, tj. umanjivanje štete nastale nakon nastupa osiguranog slučaja i pravne sankcije mogu se odnositi samo na činjenice koje nastupe nakon što je nastao osigurani slučaj.

Ako kao osiguranik ne ispunite ovu svoju obvezu, a za to nema opravdanja, naša obveza kao osiguravatelja smanjuje se za onoliko za koliko je nastala veća šteta zbog tog nepoduzimanja.

Osiguravatelj mora u svrhu utemeljenja svoje odluke za umanjivanjem osigurnine: (i) učiniti vjerojatnim da bi poduzimanjem odgovarajućih mjera šteta bila manja (u tom pogledu situacija je ista kao i kod propusta obavijesti), (ii) dokazati da je nepravilno poduzetim mjerama prouzročena šteta, (iii) dokazati da su poduzete mjere bile kao preskupe nerazumne.

Osiguranik, naprotiv, neće odgovarati ako: (i) dokažedanije kriv za nepoduzimanje odnosno nepravilno poduzimanje odnosnih mjera (on, naime, odgovara po načelu pretpostavljene krivnje jer se radi o ugovornim odnosima. Kako je gore istaknuto, za svoje osobe odgovara bez obzira na vlastitu krivnju, a za druge samo ako je kriv), (ii) dokaže da su mu

se u vrijeme poduzimanja odnosnih mjera one, sa stajališta troškova, upotrebom dužne pažnje, ukazivale kao razumne, (iii) pobije vjerojatnost da bi šteta poduzimanjem mjera na koje se poziva osiguravatelj, a koje nisu poduzete, bila manja

- (c) Dužnost osiguranika da postupi prema uputama osiguravatelja - iz istih razloga iz kojih je osiguranik dužan obavijestiti osiguravatelja o nastupu osiguranog slučaja, osiguranik je dužan postupiti prema uputama osiguravatelja. Osiguravatelj, naime, jer se radi o zaštiti njegovih interesa, ima pravo odlučivati na koji će način te svoje interese zaštititi.

Čim je naime, sklopljen ugovor o osiguranju, osiguranik je time osiguravatelju priznao pravo da se on brine o vlastitim interesima. Kako osiguranik odgovara za poduzimanje ovih mjera i ovdje je pravna situacija ista kao i kod drugih sličnih osiguranikovih obveza prema osiguravatelju. Njegova se odgovornost, naime, zasniva na principu pretpostavljene krivnje. To znači da će biti odgovoran ako ne dokaže da je kod provođenja odnosnih uputa postupio sa dužnom pažnjom.

Koje je upute osiguranik dužan primijeniti? Nema dvojbe da mora primijeniti one mjere na koje se obvezao ugovorom. Ako takve obveze nema, mora primijeniti samo one koje se od njega razumno mogu očekivati da ih može i zna poduzeti.

Sankcije za nepoštivanje ove osiguranikove obveze iste su kao pod (b) ove točke Uvjeta

- (d) Ostale obveze osiguranika:
- (i) do dolaska nas ili našeg predstavnika na mjesto nastanka osiguranog slučaja dužni ste nastojati ne mijenjati stanje uništenih ili oštećenih stvari i sačuvati postojeće dokaze i tragove, osim ako je poduzimanje mjera potrebno zbog javnog interesa ili radi sprečavanja povećanja štete
 - (ii) po mogućnosti, prije promjene, mjesto štete dokumentirajte fotografiranjem, kao i okolnosti nastanka osiguranog slučaja iz više kutova sa veće i neposredne udaljenosti

- (iii) ako Mi ne pristupimo utvrđivanju i procjeni štete u roku od osam (8) dana od dana prijave nastanka osiguranog slučaja, možete sami početi sa procjenom i otklanjanjem štete, uz uvjet da prethodno osigurate dokaze o uzroku nastanka osiguranog slučaja i opsega i visine štete

- (iv) dužni ste sudjelovati u utvrđivanju činjeničnog stanja i pružiti nam sveukupnu opsežnu podršku u rješavanju osiguranog slučaja sukladno prihvatljivim mogućnostima. Dužni ste slijediti naše upute potrebne za rasvjetljavanje nastanka osiguranog slučaja.

To posebno znači da nam morate istinito i potpuno odgovoriti na pitanja o okolnostima nastanka štetnog događaja i da ne smijete napustiti mjesto nastanka osiguranog slučaja, a da niste omogućili potrebne činjenice

- (v) obvezni ste dopustiti svaku objektivno prihvatljivu istragu o uzroku i visini štete ili o opsegu naše obveze isplate te predložiti potvrde u svrhu dokazivanja visine štete

- (vi) na naš zahtjev dužni ste pružiti nam sve dokaze i podatke kojima raspolažete kao i omogućiti nam uvid u izvornike dokumenata ili dostaviti javnobilježnički ovjerene preslike istih, a koji su nam neophodni za ocjenu osnovanosti odštetnog zahtjeva, opsega i visine štete. Ovo uključuje i nalaze nadležnih tijela u vezi sa nastalim osiguranim slučajem. Sva predana nam dokumentacija postaje naše vlasništvo trenutkom predaje.

- (e) Nekoliko osiguravatelja - dužnost otkrivanja - ako je neka stvar osigurana i kod drugih osiguravatelja od istog rizika (višestruko ili dvostruko), dužni ste nas odmah obavijestiti o tom sklopljenom ugovoru, a naročito ste nam dužni taj ugovor otkriti kada nastupi osigurani slučaj pružajući nam podatke o drugom osiguravatelju i iznosima osiguranja osigurane stvari drugog ugovora

- (f) Prepuštanje oštećene stvari - nemate pravo nakon nastanka osiguranog slučaja prepustiti nama oštećenu stvar i od nas zahtijevati na ime osigurnine isplatu punog iznosa svote osiguranja.

P.5. Promjena osobnih ili identifikacijskih podataka - Dužnost obavješćivanja

P.5.1. Dužni ste nas bez odlaganja obavijestiti o svakoj promjeni osobnih ili identifikacijskih podataka (na *primjer*, promjena adrese svojeg prebivališta ili boravišta, sjedišta, naziva tvrtke, poslovnih e-mail adresa) bez odlaganja, a najkasnije u roku od petnaest (15) dana od izvršene promjene.

P.5.2. U suprotnom, dostava svih naših pismena prema Vama - slanjem pismena na posljednje poznatu adresu na jedan od oblika obavješćivanja i komunikacije iz točke C.11. ovih Uvjeta - smatra se uredno i valjano izvršenom - uručenom (uključujući i sve pravne posljedice koje iz toga proizlaze uzimajući u obzir da navedena povreda ima karakter povrede ugovorene dužnosti ili obveze koju ste namjerno povrijedili).

Q NAŠA GLAVNA OBVEZA - UTVRĐIVANJE I ISPLATA OSIGURNINE (PO NAČELU NAKNADE ZA ŠTETU)

Q.1. Koje su Naše obveze kao Osiguravatelja

Q.1.1. Glavna obveza - naša glavna obveza, kao osiguravatelja, jest da Vama kao osiguraniku platimo osigurninu. Bez te obveze nema ni osiguranja.

Q.1.2. Sporedne obveze - sporedne osiguravateljeve obveze jesu one koje, doduše, proizlaze iz osiguravateljnogodnosa, alibitajodnosibeznjihbio valjan. Ovamo naročito pripada osiguravateljeva dužnost da preda uredno sastavljenu policu, kada se za to ostvare pretpostavke potpuno ili djelomično vrati premiju itd.

Q.2. BITNA OBIJEŽJA (PRINCIPI) I NAČELA NAKNADE ZA ŠTETU

Q.2.1. Kad je ustanovljena šteta koja je pokrivena osiguranjem i njena visina, samim tim još nije određena i visina osigurnine. U ovom pogledu vrijede tri osnovna principa:

- (a) Vi kao oštećeni ne možete ostvariti veću naknadu od vrijednosti pretrpljene štete, odnosno iznos osigurnine ne može biti

veći od štete koju ste Vi kao osiguranik pretrpjeli nastupanjem osiguranog slučaja, ako posebno nismo ugovorili drukčije

- (b) osigurnina ne može prijeći svotu osiguranja
(c) kod podosiguranja se visina osigurnine određuje razmjerno (proporcionalno) vrijednosti osiguranog predmeta i svote osiguranja.

Q.2.2. Od ovih principa iz točke Q.2.1. postoje izuzeci i to:

- (a) naša krivnja ili osobe za koje Mi odgovaramo (misli se samo na troškove koji su krivnjom obuhvaćeni)
(b) troškovi koji su učinjeni u našu korist (Mi smo dužni naknaditi troškove, gubitke, a i druge štete uzrokovane razumnim pokušajem da se otkloni neposredna opasnost nastupanja osiguranog slučaja te pokušajem da se ograniče njegove štetne posljedice)
(c) štete i troškovi poduzeti po našem nalogu ili odobrenju
(d) troškovi utvrđenja štete (ovi troškovi, ako su prouzročeni postupkom koji Mi propisujemo u Uvjetima, padaju na naš teret jer ih Mi zahtijevamo).

Q.2.3. Prema ovim Uvjetima odnosno ugovoru o osiguranju Mi kao osiguravatelj pridržavamo pravo na izbor načina (oblika) popravljjanja štete na jedan od dva moguća načina:

- (a) isplatom naknade za štetu - osigurnine - Osiguranik se sam brine o popravku i/ ili o nabavi druge stvari. Osiguravatelj sa tim formalno nema nikakve veze. Osiguranik je, načelno, slobodan birati osobu koja će izvršiti popravak, odnosno od koje će dobiti stvari ili pak raspolagati osigurninom na drugi način koji njemu najviše odgovara (ne postoji Vaša obveza da za primljenu osigurninu popravite oštećenu stvar ili nabavite novu)
(b) uspostavljanjem prijašnjeg stanja - naturalna restitucija - Naturalna restitucija provodi se tako da Mi kao osiguravatelj preuzimamo brigu da na vlastiti trošak popravimo oštećenu ili nabavimo izgubljenu odnosno uništenu stvar. To znači da ćemo se Mi morati ponašati kao uredan vlasnik i za popravak ili izgradnju upotrebljavati novi materijal, odnosno ugrađivati nove dijelove.

Q.3. OSIGURNINA

Q.3.1. Osigurnina je iznos koji Mi (osiguravatelj) plaćamo Vama (osiguraniku) nakon nastupa osiguranog slučaja. Ona se od pojma svote osiguranja razlikuje po tome jer svota osiguranja predstavlja najveći iznos koji Mi (osiguravatelj) možemo biti dužni platiti Vama (osiguraniku), a osigurnina je iznos koji Mi Vama u tim granicama, stvarno plaćamo. Ako u ugovoru ili polici nije navedena svota osiguranja, Mi naknađujemo svaku štetu koju Vi pretrpíte iz pokrivenog rizika.

Q.3.2. Kod naknade za štetu isplatom osigurnine - po ovim Uvjetima i ugovorom o osiguranju - postoje dva osnovna modela:

- (a) pošto se procijeni šteta, Mi (osiguravatelj) isplaćujemo Vama (osiguraniku) procijenjenu vrijednost štete, bez ikakvih daljnjih dokumenata za opravdavanje i bez dokaza da je popravak stvarno i izvršen, odnosno stvar nabavljena i bez obzira koliko je to koštalo
- (b) Mi (osiguravatelj) plaćamo utvrđenu štetu prema priloženoj dokumentaciji, prvenstveno prema računima o izvršenim radovima. Isplata osigurnine, za razliku od slučaja navedenog pod (a), plaća se pošto su radovi izvršeni, odnosno pošto je stvar nabavljena. Ovdje ne postoji mogućnost gubitka odnosno dobitka.

Pravo izbora koje se model ima primjenjivati određujete Vi u odštetnom zahtjevu.

Q.4. DOSPJELOST ZAHTJEVA na isplatu osigurnine

Q.4.1. Da bismo Mi kao osiguravatelj bili dužni platiti osigurninu, Vi kao osiguranik morate dokazati činjenice na temelju kojih osnivate svoj zahtjev. Sama prijava (obavijest) da je osigurani slučaj nastupio, koliko god ona mogla biti preduvjet u Vašem pravu na osigurninu, nije dovoljna.

Q.4.2. Iz prirode osiguravateljeve obveze na isplatu osigurnine proizlazi da ste Vi kao osiguranik dužni dokazati ove činjenice:

- (a) da ste Vi osoba koja je ovlaštena zahtijevati isplatu osigurnine
- (b) da je nastupio osigurani slučaj
- (c) da je osigurani slučaj nastupio na predmetu osiguranja

(d) visinu štete prouzročene osiguranim slučajem (ako je ovoposljednje konkretnom slučaju relevantno).

Ispunjenje navedenih elemenata osnovni je preduvjet za dospelost Vaše tražbine. Prije toga tražbina ne može biti dospjela. To, međutim ne znači da tražbina ne može dospjeti i poslije toga. Štoviše, normalno je da dospijeva jedno stanovito vrijeme kasnije, jer se nama kao osiguravatelju mora dati primjeren rok za proučavanje predmeta i donošenje odluke te eventualno izvršenje isplate.

Q.4.3. Taj primjeren rok je propisan sljedećim tekstom: »Kad se dogodi osigurani slučaj, osiguravatelj je dužan isplatiti osigurninu određenu ugovorom u ugovorenom roku koji ne može biti dulji od četrnaest (14) dana računajući otkad je osiguravatelj dobio obavijest da se osigurani slučaj dogodio«.

Nije u duhu osiguravateljnog odnosa što se u citiranom propisu govori o početku toga roka od dana od kada smo kao osiguravatelj dobili obavijest da je osigurani slučaj nastupio, jer ste Vi kao osiguranik dužni, odnosno morate adekvatnom dokumentacijom dokazati, kako opravdanost svoga zahtjeva općenito, tako i visinu osigurnine. Pod ovom pretpostavkom se neće govoriti da je rok za isplatu osigurnine počeo teći od dana primljene obavijesti o nastupu osiguranog slučaja, već od dana od kojega smo kao osiguravatelj dobili odgovarajuću dokumentaciju i kada protekne stanovito vrijeme za proučavanje predmeta, donošenje odluke, a i to je propisano: »Ali ako je za utvrđivanje postojanja osiguravateljeve obveze ili njezina iznosa potrebno stanovito vrijeme, ovaj rok počinje teći od dana kada je utvrđeno postojanje njegove obveze i iznosa«.

Q.4.4. Ako nam uz odštetni zahtjev odnosno obavijest da se osigurani slučaj dogodio dostavite odgovarajuću dokumentaciju kojom dokazujete sve činjenice navedene i opisane u sljedećoj točki (Q.5.3.) i utvrdite sve relevantne činjenice, isplatit ćemo Vam - u propisanom roku od četrnaest dana (14) - osigurninu u cijelosti ili djelomično (po nama nesporan iznos).

Ako Vaš odštetni zahtjev za isplatu osigurnine bude pravno neosnovan ili o njemu ne možemo donijeti odluku zbog nedostatka dokumentacije kojom dokazujete sve činjenice na kojima temeljite svoj zahtjev, dostavit ćemo Vam u temeljenu obavijest u roku od (30) dana od dana primitka odštetnog zahtjeva - da Vam zahtjev za isplatu osigurnine nije osnovan.

Q.4.5. Ako se kao ugovorne strane nismo sporazumjeli da određena visina osigurnine predstavlja konačno Vaše namirenje, imate pravo u zastarnom roku - pod uvjetom da udovoljite svojim obvezama koje su pretpostavka za ostvarenje prava prema nama kao osiguravatelju - u pravnom putu (tužbom u sudskom postupku) dokazati da ste osiguranim slučajem pretrpjeli i štetu koja nije bila obuhvaćena isplaćenom osigurninom.

Q.5. Dokazivanje ovlaštene osobe i ostalih činjenica na kojima Vi temeljite svoj zahtjev

Q.5.1. Svojstvo osiguranika - to ćete dokazati policom čiji ste zakoniti imalac ili, ako polica nije izdana, na neki drugi pogodan način.

Relevantan moment trenutka nastupa osiguranog slučaja. Ako isplatu osigurnine zahtijeva osoba koja u trenutku nastupa osiguranog slučaja nije bila osiguranik, morat će dokazati da je osoba koja je u tom trenutku bila osiguranik naknadno na nju prenijela svoje pravo, ili da je to pravo od osiguranika stekla na neki drugi zakoniti način.

Q.5.2. Postojanje osigurljivog interesa u trenutku nastupa osiguranog slučaja. Da bi neka osoba imala pravo na osigurninu, nije dovoljno da bude legitimirana kao osiguranik, već je, uz to, potrebno i da u vrijeme nastupa osiguranog slučaja na predmetu osiguranja ima osigurljiv interes, ako je taj interes uopće važan za osiguravateljski odnos. Nakon nastupa osiguranog slučaja pravo na osigurninu može se prenijeti i na osobu koja u trenutku kada je taj slučaj nastupio nije imala osigurani interes.

Q.5.3. Vi kao osiguranik dokazujete samo objektivne činjenice na temelju kojih zasnivate svoj zahtjev na osigurninu. Mi kao osiguravatelj, naprotiv, moramo dokazati da, unatoč postojanju objektivnih činjenica koje osiguraniku daju pravo na osigurninu, postoje ekskulpativni (oslobađajući) razlozi koji nas kao osiguravatelja oslobađaju dužnosti plaćanja osigurnine. Vi kao osiguranik mora dokazati i ove činjenice:

- (a) *Događaj* - on se sastoji od dvaju elemenata: uzroka i posljedice. Prema tome, logički proizlazi da Vi kao zainteresirani morate dokazati oba elementa. Na *primjer*, kod osiguranja zgrade protiv elementarnih nepogoda Vi kao osiguranik ćete morati dokazati: (i) uzrok (na *primjer*, udar munje), (ii) posljedicu (oštećenje zgrade) i (iii) uzročnu vezu između uzroka i posljedice (da je zgrada oštećena udarom munje)
- (b) *Mjesto* - dovoljno je dokazati da je događaj nastao na teritorijalnom području pokrivenom osiguranjem
- (c) *Vrijeme nastupa osiguranog slučaja* - ovaj dokaz važan je iz dvaju razloga: da se ustanovi je li osiguranik, nakon što je osigurani slučaj nastupio, u određenom roku poduzeo odgovarajuće mjere, prvenstveno je li o događaju obavijestio osiguravatelja ili njegova predstavnika i da se utvrdi je li se događaj dogodio u vrijeme za koje osiguravatelj pokriva rizik
- (d) *da je osigurani slučaj nastao na predmetu osiguranja* - na *primjer*, ako su u polici pojedinačno navedene stvari koje su osigurane u jednom određenom prostoru, treba dokazati, da su se u trenutku nastupa osiguranog slučaja sve u polici navedene stvari nalazile u odnosnom prostoru, na *primjer*, poimenično osigurane slike galerije uništene požarom
- (e) *Visina štete* - ovo utvrđivanje nije potrebno u onim slučajevima kod kojih se isplata osigurnine veže za procijenjenu vrijednost štete (točka Q.3.2. a).

Q.6. Način obračuna opsega štete i isplata osigurnine kod modela I. »OSIGURANJA NA OSNOVI STVARNE VRIJEDNOSTI«

Q6.1. Za GUBITAK/KRAĐU ILI UNIŠTENJE (PROPAST) stvari (tzv. TOTALNA ŠTETA) - Visina osigurnine, načelno, jednaka je visini vrijednosti osiguranog interesa (tj. vrijednosti stvari) utvrđenog po objektivnim mjerilima vrijednosti u trenutku (na dan) i mjestu nastanka osiguranog slučaja, (uz model obračuna iz točke O.4.1.) umanjena za možebitnu vrijednost ostatka, na *primjer*, vrijednost cigala koje ostanu nakon požara zgrade.

Samo je ta vrijednost oštećena osiguranim slučajem. Inače bismo Mi u svim drugim slučajevima platili osigurninu koja je veća od Vaše štete (na *primjer*, osiguranje zgrade koja je u trenutku sklapanja ugovora vrijedila 200.000 KM. Nakon sklapanja ugovora o osiguranju, zbog dotrajalosti se sruši krovna konstrukcija, koja vrijedi na *primjer*, 50.000 KM. Poslije toga nastane požar koji je osiguravatelj pokrio osiguranjem. Kada bi se kod obračuna osigurnine uzela vrijednost zgrade u trenutku sklapanja ugovora o osiguranju, značilo bi da bi osiguranik dobio na ime osigurnine i iznos za štetu koja osiguranjem nije pokrivena. U navedenom primjeru vrijednost zgrade za obračun osigurnine iznosi 150.000 KM). Vrijednost osigurane stvari u trenutku nastupa osiguranog slučaja ne može - prema ovim Uvjetima - u odnosu prema njoj, vrijednosti u vrijeme sklapanja ugovora, biti veća. Kada smo Mi sa Vama sklopili ugovor o osiguranju, imali smo u vidu onu vrijednost koju je osigurana stvar imala u vrijeme sklapanja ugovora. Pravno je nedopustivo da Vi kao osiguranik za istu premiju povećavate vrijednost stvari i na taj način za premiju koja je bila ugovorena na bazi niže vrijednosti, dobijete osigurninu koja odgovara naknadno povećanoj vrijednosti stvari.

Za točno navedene predmete osiguranja - kod *gubitka/krađe ili uništenja (propasti)* stvari (tzv. totalna šteta) - opseg štete utvrđuje se posebno i to na sljedeći način:

- (a) *za postrojenje, opremu (uređaj, stroj), alat, inventar* - novo nabavna cijena osiguranih stvari umanjena za iznos procijenjene istrošenosti (amortizacije)
- (b) *za zalihe* - trošak vlastite proizvodnje ili trošak ponovne nabavke ili neto utržiiva cijena, mjerodavni je niži iznos
- (c) *za šume* - troškovi podizanja ili neto utržiive vrijednosti drvene mase, mjerodavni je niži iznos.

Za ovaj osigurani slučaj, po kriteriju posljedica, u ovim Uvjetima uređuju se i sljedeća pitanja:

- (a) *Vrijednost ostataka* - vrijednost eventualnih ostataka uništenih (propalih) stvari uzima se u obzir kod određivanja štete i ta se vrijednost odbija od osigurnine (na *primjer*, vrijednost cigala koje ostanu nakon požara zgrade)

- (b) *Naknada troškova* - ako su ti troškovi (troškovi čišćenja i rušenja, troškovi osiguranja kretanja i zaštite, troškovi povrata izgubljene poslovne dokumentacije, dodatni troškovi nastali zbog službenih ograničenja) prouzročeni uništenjem (propašću) stvari, njih ćemo kao osiguravatelj - ako nije drukčije ugovoreno - Vama također naknaditi (na *primjer*, rušenje zidova preostalih nakon požara zgrade, koji se moraju ukloniti jer predstavljaju opasnost zbog mogućnosti nekontroliranog rušenja)
- (c) *Snošenje rizika nabave ili izrade* - isplatom osigurnine Mi se kao osiguravatelj oslobađamo svake druge svoje obveze prema Vama kao osiguraniku
- (d) *Šteta prouzročena trećima* - propašću osigurane stvari može biti prouzročena šteta trećim osobama, za koju štetu osiguranik odgovara, pa se postavlja pitanje je li i ova šteta dolazi u obzir pri određivanju visine osigurnine (na *primjer*, u Vašem stanu nastane osigurani slučaj izlivanja vode iz vodovodni cijevi pa Vam ošteti parket, ali voda prodre i u stan ispod Vas i napravi štetu Vašem susjedu kao trećoj osobi).

Budući da smo se kao osiguravatelj sa osiguranjem osigurane stvari obvezali naknaditi štetu koju ta stvar pretrpi, proizlazi da nismo dužni naknaditi štetu sa naslova Vaše odgovornosti kao osiguranika. Za ovu obvezu postoji posebno osiguranje. Na temelju osiguranja odnosne stvari Mi kao osiguravatelj bit ćemo dužni naknaditi tu štetu samo kada smo se u tom pogledu izričito obvezali odnosno sa Vama ugovorili. Tim se klauzulama određuje i modalitet ove naše obveze.

Q.6.2. OŠTEĆENJE STVARI (TZV. DJELOMIČNA ŠTETA)

- Ovu štetu promatramo kroz dvije osnovne grupe oštećenja:

- I. *manjak stvari* - manjak, ustvari, nije ništa drugo nego djelomični gubitak. Prema tome, sve ono što je u pogledu utvrđivanja visine štete rečeno za gubitak (Q.6.1.) - vrijedi i za dio osigurane stvari koji nedostaje

II. oštećenje stvari.

U slučaju oštećenja stvari visina osigurnine načelno je jednaka visini nužnih troškova popravka oštećene stvari po cijenama materijala i rada u trenutku (na dan) i mjestu nastanka osiguranog slučaja odnosno na dan izvršenog popravka, Umanjena/Snižena za:

- (a) vrijednost amortizacije (istrošenosti) -sa naslova novo za staro - pojedinih oštećenih dijelova osigurane stvari koji su predmet popravka ili zamjene (na *primjer*, uslijed požara na građevini potrebno je zamijeniti krov - koji je star deset (10) godina - novim krovom) i/ili
- (b) onaj iznos koristi (znatniji) za koji se uveća stvarna vrijednost popravljene stvari radi (nakon) popravka u odnosu na stvarnu vrijednost koja je bila neposredno prije nastanka osiguranog slučaja, opisano dalje u točki (c).

Glavna zajednički pitanja koja se uređuju ovim Uvjetima - kod oštećenja stvari - jesu:

- (a) *Opseg potrebnih radova popravaka* - Ako u pogledu opsega potrebnih radova ne dođe do sporazuma između nas, njih - u Vašem pravnom putu - može utvrditi i sud na temelju pravila odgovarajuće struke. Isto vrijedi i za visinu vrijednosti tih radova.

U opseg nužnih radova ulaze ne samo oni koji se obavljaju neposredno na samoj stvari, već i oni koji su uz to vezani (na *primjer*, kod oštećenja radnog stroja u troškove ulaze i izdaci koji su potrebni da se stroj dovede do mjesta gdje će popravak biti izvršen. Isto tako mogu, prema okolnostima, biti potrebni i privremeni popravci. Svi ti radovi ulaze u okvir onih koji su nužni za izvršenje popravka)

- (b) *Gubitak vrijednosti popravljene stvari* - U vezi sa tim postavlja se pitanje jesmo li Mi Vama dužni isplatiti na ime osigurnine iznos koji odgovara svoti umanjenja vrijednosti oštećene stvari. Po ovim Uvjetima osiguratelj, naime, dužan da osiguraniku isplatom osigurnine pruži mogućnost da oštećenu stvar dovede u stanje u kojem se nalazila prije nastupa osiguranog slučaja. To je načelo moguće izvršenjem popravka.

Međutim, kada je popravak izvršen, a stvar je izgubila na svojoj vrijednosti - što znači da se popravkom taj nedostatak ne može otkloniti - ni jedna svota koju bi osiguravatelj dao osiguraniku ne bi ovog posljednjeg mogla staviti u situaciju da se osigurana stvar dovede u stanje u kojem se nalazila prije nastupa osiguranog slučaja. Prema tome, osiguravatelj bi, na temelju ovog razloga, platio nešto što po ugovoru nije dužan.

Isti je odgovor i kod nemogućnosti pravilnog *funkcioniranja* oštećene i zatim popravljene stvari, osiguranjem jedne stvari osiguravatelj ne pokriva rizike njenog pravilnog funkcioniranja. On se samo obvezuje isplatiti iznos potreban za moguć popravak stvari. Ono što je popravkom nemoguće postići, za to osiguravatelj nije odgovoran

- (c) *Povećanje vrijednosti popravljene stvari* - svaki novi predmet (dio) koji se u jednu stvar ugrađuje umjesto zamijenjenog, povećava vrijednost te stvari odnosno dijela te stvari, jer ugrađeni predmet, kao novi, više vrijedi od zamijenjenog. Ta okolnost u osiguranju otvara pitanje ima li osiguravatelj pravo sa naslova »novo za staro« zahtijevati sniženje osigurnine u iznosu koji odgovara povećanoj vrijednosti popravljene stvari, ili dijela stvari.

Mi kao osiguravatelj ćemo, naprotiv, to pravo imati ako dokažemo da ste odnosnom zamjenom imali i stvarnu korist. Ta korist, međutim, mora biti znatnija - 20% i više povećanje vrijednosti - jer neznatne koristi nemaju za Vas praktično značenje.

Prema ovim Uvjetima kada se vrijednost popravljane stvari »znatnije« povećava onda se troškovi popravka umanjuju/snižavaju za iznos koristi (znatniji) za koji dolazi do uvećanja osigurane vrijednosti u odnosu na onu osiguranu vrijednost koja je bila neposredno prije štetnog događaja

- (d) *Naknada štete prouzročene neupotrebom stvari za vrijeme njenog popravka* (na *primjer*, strojevi ne rade pa odatle nastaje izmakla dobit, a eventualno i troškovi koji nisu pokriveni radom stroja, na *primjer*, plaće

radnika koji rade na tom stroju). Mi kao osiguravatelj te štete ne pokrivamo jer se po Uvjetima i ugovoru nismo izričito obvezali da ćemo ih naknaditi. To slijedi iz okolnosti da se osiguravatelj osiguranjem jedne stvari obvezuje samo na isplatu osigurnine u iznosu koji omogućuje, u granicama uvjeta ugovora o osiguranju, bilo da se popravi oštećena stvar, bilo da se nabavi druga umjesto propale. Kada osiguravatelj naknađuje ove štete, on ih naknađuje za ono vrijeme koje je normalno potrebno za izvršenje odnosnog popravka.

Q.7. Način obračuna opsega štete i isplata osigurnine kod modela II. »OSIGURANJA NA OSNOVI NOVE VRIJEDNOSTI«

Q.7.1. Kada je naknada za štetu odnosno osigurnina ugovorena na novu vrijednost, tada osiguranik stječe pravo na onaj dio osigurnine koji prelazi stvarnu vrijednost (udio nove vrijednosti) samo ako i kada je unutar tri (3) godine od nastanka osiguranog slučaja, osigurao da će dobivenu osigurninu uložiti u:

- I. *Obnovu* GRAĐEVINE iste vrste i svrhe na dosadašnjoj lokaciji. Ako obnova na istoj lokaciji radi pravnih ili ekonomskih razloga prepreka nije moguća, tada je dostatno da građevina bude izgrađena na području Bosne i Hercegovine. I u ovom slučaju se ostaje kod visine iznosa odštete koji bi bio odgovarajući kada bi se građevina obnavljala na lokaciji na kojoj je prije bila
 - II. *Nabavku* POSTROJENJA, OPREME (UREĐAJ, STROJ), ALATA, INVENTARA ILI STVARI KUĆANSTVA koje su uništene ili otuđene i treba ih vratiti na razinu/stanje vrste i kvalitete. Vrijednost opreme predstavlja novo nabavna cijena opreme uključivo i zavisne troškove (prijevoz, montaža i puštanje u rad i sl.), sve pod uvjetom da oprema - u trenutku sklapanja ugovora o osiguranju - nije bila starija od tri (3) godine od godine proizvodnje. U protivnom smatrat će se da je osiguranje za opremu sklopljeno na »stvarnu vrijednost«.
- Prema prethodnom našem odobrenju dostatna je i nabava rabljenih stvari, na mjesto opreme može se nabaviti oprema bilo koje vrste ako je uporabna svrha ista

III. Oštećenu OPREMU koja se mora popraviti.

Za obračun opsega štete, primjenjuju se ista pravila, a kao u točki Q.6.1. od (a) do (d) i točki Q.6.2. od (a) do (d) uz sljedeća pravila:

- (a) dodatni troškovi radi službenih ograničenja kod popravka/obnove stvari koji nastaju zato što osiguranu i oštećenu stvar nije moguće radi javnopravnih propisa vratiti na razinu jednake vrste i kvalitete se ne naknađuju u okvirima obračuna štete sukladno ovoj točki, osim ako su ovi dodatni troškovi u osiguranoj vrijednosti nastali kao posljedica tehnološkog napretka
- (b) dodatni troškovi koji nastaju radi porasta cijena su izdaci na ime povećanja cijene kod osigurane i oštećene stvari za period između nastanka štete i popravka ili ponovne nabave iste, imaju sljedeći osiguravateljni tretman:
 - (i) ako osiguranik ne pristupi saniranju štete odmah, tj. bez odgađanja, tada se priznaju samo oni dodatni troškovi koji bi nastali da se bez odgode pristupilo sanaciji
 - (ii) dodatni troškovi koji nastaju neuobičajenim događajima, službenim ograničenjima da se izvede popravak ili ograničenja u poslovanju te nedostatku kapitala nisu osigurani
 - (iii) ako pak do odgađanja dolazi radi službenih (državnih) ograničenja kod obnove ili nabave oštećenog predmeta tada se naknađuje razlika u porastu cijene
 - (iv) ako je stvarna vrijednost i osigurana vrijednost tada se naknađuju i dodatni troškovi sukladno odnosu stvarne vrijednosti prema novoj vrijednosti.
- (c) troškove nastale zbog gubitka prihoda osiguravatelj pokriva samo ako su oni posebno ugovoreni.

Q.7.2. Ako se - prilikom ostvarenja osiguranog slučaja - utvrdi da je osigurana »građevina« bila starija od 30 godina računajući od završetka izgradnje ili od rekonstrukcije (izvedbe koja je uvećala vrijednost građevine za najmanje 30%), smatrat će se da je osiguranje sklopljeno na »stvarnu vrijednost«, a ne na »novu vrijednost«.

Q.8. Način obračuna opsega štete i isplata osigurnine kod modela III. »OSIGURANJA NA OSNOVI SPORAZUMA (UGOVORENA VRIJEDNOST)«

Q.8.1. Za GUBITAK/KRAĐU ILI UNIŠTENJE (PROPAST) stvari (tzv. totalna šteta) - visina osigurnine jednaka je sporazumno utvrđenoj (ugovorenoj) vrijednosti stvari koja je određena pri sklapanju ugovora, umanjenoj za može bitnu vrijednost ostatka.

Q.8.2. U slučaju OŠTEĆENJA stvari (tzv. djelomična šteta) - visina osigurnine određuje se prema Q.6.2.

Q.8.3. Kod ovog modela načelo proporcionalnosti se ne primjenjuje.

Q.8.4. Mi se odričemo prava na osporavanje »ugovorene vrijednosti« u slučaju kada ista nadilazi stvarnu vrijednost stvari (osigurljivog interesa) do najviše 20%. U protivnom, kod totalne štete obračun opsega štete i isplata osigurnine ravna se prema točki Q.6. ovih Uvjeta.

Q.9. NAČELO PROPORCIONALNOSTI PODOSIGURANJE

Q.9.1. Jedno od praktički najvažnijih pitanja koja se pojavljuju u vezi sa podosiguranjem jest način na koji se određuje visina osigurnine koju je osiguravatelj, kod nastupa osiguranog slučaja, dužan platiti osiguraniku.

U ovom pogledu postoji propis u kojem se navodi: »Kad se utvrdi da je vrijednost osigurane stvari u trenutku ostvarenja osiguranog slučaja veća od svote osiguranja, osigurnina se smanjuje razmjerno vrijednosti osigurane stvari u trenutku osiguranog slučaja. Osiguravatelj je dužan isplatiti potpunu osigurninu sve do svote osiguranja, ako je ugovoreno da odnos između vrijednosti stvari i visine osiguranog iznosa nema značenja za određivanje iznosa osigurnine«. Pojam proporcionalnosti (razmjernosti) osigurnine naveden je u istom propisu u kojem se propisuje da je to »odnos između vrijednosti stvari i svote osiguranja«.

Na *primjer*, osigurana zgrada vrijedi 240.000 KM, a svota osiguranja iznosi 120.000 KM. Visina osigurnine izračunava se tako da se vrijednost zgrade pomnoži sa svotom osiguranja i rezultat podijeli sa visinom štete. U navedenom primjeru, pod pretpostavkom da je zgrada u cijelosti propala, račun izgleda ovako: $120.000 \text{ KM (svota osiguranja)} / 240.000 \text{ KM}$

(vrijednost zgrade) $\times 240.000 \text{ KM}$ (stvarna šteta) pa je osigurnina 120.000 KM. U istom primjeru, u pretpostavci da je zgrada izgubila 2/3 svoje vrijednosti, tj. 160.000 KM, visina osigurnine iznosi 80.000 KM.

Q.9.2. Osigurnina se može izračunati i tako da se pretpostavlja da je svota osiguranja ujedno i visina vrijednosti osigurane stvari. Polazeći od te pretpostavke, osigurnina se izračunava tako da se svota osiguranja podijeli sa omjerom između stvarne vrijednosti osigurane stvari i štete.

Na *primjer*, ako kod zgrade koja vrijedi 240.000 KM šteta iznosi 120.000 KM, a svota osiguranja 120.000 KM, osigurnina će iznositi 60.000 KM, dakle jednu polovinu visine svote osiguranja.

Q.9.3. Načelo proporcionalnosti odnosi se i na troškove umanjenja posljedica osiguranog slučaja (bilo bi, naime, neopravdano da ti troškovi u cjelini padnu na osiguravatelja, jer se mjere spašavanja poduzimaju i u korist osiguranika).

Što se tiče troškova za utvrđivanje štete, situacija je drugačija. Osiguravatelj u vlastitom interesu mora utvrditi kolika je šteta koja pada na njegov teret. Za njega je irelevantno postoji li uz štetu koju on snosi i šteta koja pada na teret osiguranika.

Q.10. OSIGURANJE NA PRVI RIZIK

Q.10.1. Ovo je jedan od uobičajenih načina odstupanja od načela proporcionalnosti kod podosiguranja. Postoje dvije podvrste ovog osiguranja:

(a) *Osiguranje na apsolutni prvi rizik* - ovdje se radi kada se osiguravatelj izričito obveže da će naknaditi štetu do visine određenog iznosa, bez obzira na vrijednost osigurane stvari. Na *primjer*, osigurana stvar vrijedi 100.000 KM, a osiguravatelj se obveže da će naknaditi svaku štetu koja na toj stvari nastane do iznosa od 50.000 KM. Ako nastala šteta iznosi npr. 80.000 KM, osiguravatelj je dužan platiti 50.000 KM kao krajnju granicu svoje obveze.

Apsolutni rizik zove se zbog toga što se primjenjuje kod svake naknade štete. Budući da je takav način osiguranja za osiguravatelja otegotniji od onog po načelu proporcionalnosti, za njega se plaća premija koja je veća od premije osiguranja

kod kojih se načelo proporcionalnosti primjenjuje (razmjerno određivanje osigurnine). U tom slučaju vrijednost osiguranog interesa nije uopće relevantna, pa nije ni potrebno da se unese u ugovor, a ako se i unese, nema, sa stajališta obračuna osigurnine, nikakvo značenje

- (b) *Osiguranje na relativni prvi rizik* - postoji onda kada se osigurnina određuje prema načelu proporcionalnosti, ali sa tim da se to načelo neće primijeniti pod pretpostavkom da se stvarna vrijednost osigurane stvari i svota osiguranja ne razlikuju više od jednog određenog iznosa. Ako nije drugačije ugovoreno i navedeno u polici Mi ovo načelo nećemo primijeniti u slučaju razlike do najviše 10%. Na *primjer*, stvarna vrijednost osigurane stvari iznosi 100.000 KM, a svota osiguranja 80.000 KM. Razlika između tih dviju svota je 20%. Pod pretpostavkom da ugovorena tolerantna razlika iznosi 10%, u navedenom primjeru primijenit će se načelo proporcionalnosti, što znači da će osigurnina iznositi $\frac{4}{5}$ od visine štete. Ako u istom osiguranju svota osiguranja iznosi 90.000 KM neće se primijeniti načelo proporcionalnosti, već će se morati naknaditi šteta u punom iznosu. Međutim, i ovdje je krajnja granica osiguravateljeve odgovornosti limitirana svotom osiguranja. U navedenom primjeru to znači da će osiguravatelj biti dužan naknaditi svaku štetu do iznosa od 90.000 KM.

Q.10.2. Ako su stvari osigurane na »prvi rizik« osigurnina će se naknaditi u visini stvarno nastale štete, a najviše do ugovorenog iznosa osiguranja na »prvi rizik«.

Q.11. FLOTANTNO OSIGURANJE

Q.11.1. Ovo je drugi izuzetak od načela proporcionalnosti. Ova se vrsta osiguranja upotrebljava u onim slučajevima kod kojih vrijednost osigurane robe tijekom trajanja osiguravateljnog odnosa u većoj mjeri varira. Ova prvenstveno dolaze u obzir skladišta kod kojih se roba stalno uskladištava. Flotantno osiguranje možemo podijeliti na dvije glavne podvrste:

- (a) *Na osiguranje na najveću vrijednost* - kod ovih osiguranja obično se svota osiguranja određuje prema najvećoj vrijednosti koju se

pretpostavlja da će predmet osiguranja imati za vrijeme trajanja ugovora o osiguranju.

Kad nastupi osigurani slučaj, isplaćuje se puna šteta, pod uvjetom da na taj način svota osiguranja bude veća od stvarne vrijednosti osigurane robe ili da joj bude jednaka.

Na *primjer*, za skladištenu robu procijeni se najveća vrijednost koju ona može imati na iznos od 100.000 KM, a svota osiguranja također iznosi 100.000 KM. U mjesecu januaru roba vrijedi 100.000 KM, u februaru 80.000 KM, a u martu 60.000 KM. Kad nastupi osigurani slučaj, osigurnina će se obračunavati prema vrijednosti robe u vrijeme kada se šteta dogodila. Tako za januar, kod potpune propasti, osigurnina iznosi 100.000 KM, a za, na *primjer*, polovicu 50.000 KM, za februar 80.000 KM, odnosno 40.000 KM, a za mart 60.000 odnosno 30.000 KM.

Takav način obračuna osigurnine slijedi iz okolnosti da se, pod navedenom pretpostavkom, tj. kada je vrijednost osiguranog interesa manja od osigurane svote, radi ustvari o nadosiguranju, a kada su te dvije svote identične, o punom osiguranju. Može se, međutim, u praksi dogoditi da vrijednost robe premaši iznos svote osiguranja, na *primjer*, u navedenom primjeru za iznos od 200.000 KM. Osiguravatelja se ne tiče vrijednost robe koja prelazi svotu osiguranja. To znači da će on imati ista prava i obveze kao da vrijednost robe u skladištu nije prekoračila ugovoreni iznos. U navedenom primjeru, u pretpostavci da šteta iznosi polovinu vrijednosti uskladištenja robe, tj. 100.000 KM, osiguravatelj će na ime osigurnine platiti 100.000 KM jer se za njega radi o potpunom gubitku osigurane robe. Inače, da bi se primijenilo načelo proporcionalnosti, osiguravatelj bi bio dužan u ovom primjeru platiti polovicu svote osiguranja, tj. 50.000 KM. Premija se obračunava na bazi prosječne mjesečne vrijednosti robe

- (b) *Na osiguranje bez limitiranja* najveće vrijednosti - ikodovevrste osiguranja premija se obračunava na bazi prosječne vrijednosti

osigurane robe, ali se ne postavlja najveća granica vrijednosti osigurane robe. U slučaju nastupa osiguranog slučaja osiguravatelj naknađuje štetu u punom iznosu.

Q.11.2. Konačni obračun premije flotantnog osiguranja:

- (a) po isteku ugovorenog vremenskog intervala, dužni ste nam u roku od petnaest (15) dana dostaviti stvarne podatke o prosječnoj vrijednosti osigurane stvari u proteklom vremenskom intervalu te ćemo Vam prema toj vrijednosti obračunati iznos konačne premije proteklog vremenskog intervala
- (b) propustom Vašeg postupanja prema (a) ovlašteni smo iznos konačne premije osiguranja za protekli vremenski interval obračunati Vam prema svoti osiguranja vremenskog intervala navedenog u polici osiguranja.

Q.12. OSIGURANJE VEĆEG BROJA STVARI

Treći izuzetak primjene pravila proporcionalnosti postoji kod osiguranja više stvari jednim ugovorom o osiguranju, pri čemu nije za sve stvari sklopljeno puno osiguranje.

Neki su predmeti osigurani iznad, a neki ispod stvarne vrijednosti, odnosno ni kod onih koji su podosigurani omjer podosiguranja nije jednak. Takav način osiguranja obično se pojavljuje kod osiguranja čitavog tvorničkog kompleksa. Na *primjer*, poduzeće istim ugovorom osigurava tvorničke hale, upravnu zgradu, oprema, namještaj itd., pa neke stvari nadosigurava, a neke podosigurava. Na *primjer*, vrijednost zgrade iznosi 25.000 KM, a svota osiguranja 15.000 KM, namještaja 20.000 KM odnosno 25.000 KM sirovina 10.000 KM odnosno 12.000 KM i strojeva 18.000 KM odnosno 15.000 KM. Dosljedna primjena pravila proporcionalnosti ne bi bila pravedna, jer za neke osigurane stvari osiguranik plaća više nego što bi bilo potrebno. Zbog toga se donekle odstupa od stroge primjene ovog pravila.

Ako u gornjem primjeru šteta iznosi 23.000 KM, obračun osigurnine izgleda ovako: prema pravilu proporcionalnosti trebalo bi da poduzeće dobije osigurninu od 18.500 KM, uzmu se sva osiguranja kao jedno i onda je šteta 23.000 KM, 23.000 KM pomnoži se sa 67.000 KM i potom se podijeli sa 73.000 KM. To iznosi 21.109 KM.

Q.13. Ostali elementi za utvrđivanje osigurnine

Q.13.1. Ako su nužni (procijenjeni) troškovi popravka oštećene osigurane stvari jednaki ili viši od 2/3 vrijednosti osigurane stvari (stvarne ili nove ili ugovorene vrijednosti, ovisno o modelu iz točke 0.4. ovih Uvjeta) u trenutku nastanka osiguranog slučaja i uvećani za procijenjenu preostalu vrijednost iste stvari (tzv. vrijednost ostataka) zajedno veći od vrijednosti osigurane stvari (stvarne ili nove ili ugovorene) na dan nastanka osiguranog slučaja, postupit će se kao da je ta stvar »uništena« i osigurnina će se obračunati i isplatiti po principu tzv. TOTALNE ŠTETE.

Q.13.2. Veći troškovi popravka koji su nastali zbog toga što su pri popravku na oštećenoj osiguranoj stvari učinjene izmjene, poboljšanja ili usavršavanja, padaju na teret osiguranika.

Q.13.3. Mi nismo dužni naknaditi cjelokupnu vrijednost osigurane stvari ako njen oštećeni dio nije moguće popraviti ili ponovno nabaviti (na *primjer*, uređaj se više ne proizvodi). U ovom slučaju šteta se utvrđuje prema postotnoj vrijednosti oštećenog ili uništenog dijela u odnosu na vrijednost cjeline.

Q.13.4. Ako predmet osiguranja ili dio predmeta osiguranja čini neki set ili komplet, osiguravatelj je u obvezi naknaditi isključivo oštećeni dio koji je osiguran ili proporciju vrijednosti oštećenog dijela u setu ili kompletu. Osiguravatelj nije u obvezi naknaditi štetu u bilo kojem smislu zbog gubitka vrijednosti cijelog seta ili kompleta zbog oštećenja jednog njegovog dijela. Ostatak seta ili kompleta osiguranik ne može prepustiti osiguravatelju i tražiti naknadu štete za cijeli set ili komplet.

Q.14. PRAVO SUBROGACIJE

Q.14.1. Preambula

Osiguravateljevo pravo da stupi u osiguranikovu pravnu poziciju zove se pravo subrogacije.

U pravu osiguranja općenito je usvojeno načelo da osiguravatelj ne mora uvijek konačno, isplatom osigurnine, snositi štetu. To biva onda ako postoji pravna mogućnost da ne može zahtijevati naknadu štete od štetnika. Konkretno, osiguravatelju se priznaje pravo da može od osobe odgovorne za štetu koju je on pokrio osiguranjem izvršavati, u pogledu

zahtjeva za naknadu štete, sva ona prava koja ima i njegov osiguranik. Uz pravo, na osiguravatelja prelaze i obveze što ih je osiguranik imao prema štetniku. Drugim riječima, osiguravatelj stupa prema štetniku u osiguranikovu pravnu poziciju.

Q.14.2. Za ovo se osiguravateljevo pravo mogu iznijeti dva glavna razloga - jedan stvarni i jedan pravni:

- (a) stvarni se ogleda u tome da inače osoba koja svojim postupkom može biti odgovorna za štetu, znajući da postoji osiguranje, ne bi imala interesa da ne nastane šteta pa ne bi postupala sa dužnom pažnjom, što bi povećavalo broj šteta
- (b) pravni razlog osiguravateljevog prava subrogacije sastoji se u činjenici da bi bez njega štetnik bio na račun osiguravatelja neopravdano obogaćen. Konkretno, da ne postoji osiguranje, štetnik bi bio dužan oštećenom naknaditi štetu. Kada je, naprotiv, osiguravatelj isplatom osigurnine oštećenom naknadio štetu, a u pretpostavci da ne postoji pravo subrogacije, štetnik ne bi trebao platiti ništa i to upravo iz razloga što je treća osoba, osiguravatelj, za njega platio sve što je on sam morao platiti.

Q.14.3. Osiguravatelj može, nezavisno od svog prava subrogacije, protiv štetnika postaviti tužbeni zahtjev na temelju cesije kojom mu osiguranik ustupa svoja prava koja on ima prema štetniku. U ovom se slučaju primjenjuju načela građanskog prava o cesiji. To, među ostalim, znači da osiguravatelj ne nastupa u svojstvu osiguravatelja, već cesionara. On, prema tome, ne mora dokazivati ni da je osiguravatelj, a ni one činjenice koje su za subrogaciju pretpostavka za osiguravateljev zahtjev prema štetniku.

R ŠTO JE FRANŠIZA I KAKO SE OBRAČUNAVA

R.1. Preambula

R.1.1. Franšiza je iznos do kojega Mi kao osiguravatelj ne pokrivamo rizik ili iznos štete koji Vi preuzimate kao svoju obvezu sudjelovanja u nastaloj šteti. Uz taj pojam franšize u užem smislu riječi, pod franšizom se razumijevaju i oni rizici koje osiguravatelj ne pokriva.

Postojanje franšize ima svoj razlog kako na strani nas kao osiguravatelja, tako i na Vašoj strani kao osiguranika. Za nas je ovaj institut koristan jer ne moramo voditi računa o malim štetama, koje bi mogle prouzročiti veće troškove likvidacije štete nego što sama šteta iznosi. To se naročito odnosi na osiguranje stvari manje vrijednosti. Što se Vas kao osiguranika tiče, ovaj Vam institut ide u prilog jer plaćate manju premiju.

Prema ovim Uvjetima mogu su ugovoriti jedna od ovih vrsta franšiza:

- (a) *Odbitna - apsolutna franšiza* - Osiguravatelj plaća samo iznos koji pređe granicu franšize. Na *primjer*, franšiza iznosi 1.000 KM. U slučaju štete od 1.001 KM osiguravatelj plaća samo 1 KM
- (b) *Integralna - relativna franšiza* - Osiguravatelj, u slučaju prekoračenja iznosa franšize plaća osigurninu u iznosu štete. Na *primjer*, franšiza, kao i u gornjem primjeru, iznosi 1.000 KM. U slučaju štete do tog iznosa osiguravatelj ne plaća ništa, ali ako šteta, npr. iznosi 1.001 KM, osiguravatelj je dužan platiti 1.001 KM.

R.1.2. Franšiza se može ugovoriti u jednom apsolutnom iznosu ili postotno od vrijednosti osigurane stvari odnosno od iznosa štete, na *primjer*, 1.000 KM ili 10% od vrijednosti osigurane stvari.

Pod »vrijednošću stvari« podrazumijeva se kod podosiguranja svota osiguranja, a nepuna vrijednost stvari. Na *primjer*, kod franšize od 10% za stvar koja vrijedi 2.000 KM, a osigurana je na 1.000 KM franšiza iznosi 100 KM, a ne 200 KM.

Kod nadosiguranja postotak franšize računa se od vrijednosti stvari, a ne od svote osiguranja, jer je osigurana svota koja je iznad vrijednosti osigurane stvari za osiguranje irelevantna. I za izračunavanje franšize u apsolutnom iznosu vrijedi načelo da se ona utvrđuje u granicama osiguravateljeve obveze. I to je važno kod podosiguranja. Na *primjer*, za stvar koja vrijedi 2.000 KM, a osigurana je na iznos od 1.000 KM, ugovorena je franšiza u iznosu od 100 KM. Smatrat će se da je šteta u ovom primjeru premašila franšizu ako je stvar oštećena iznad 200 KM. Ovo zbog toga što

osiguravatelj, sa obzirom na odnos vrijednosti stvari i osiguranog iznosa, plaća, po načelu proporcionalnosti, polovinu štete. Prema tome, za osiguravatelja će šteta prelaziti iznos od 100 KM kad osigurana stvar bude oštećena za vrijednost veću od 200 KM.

R.1.3. U franšizu se uračunava svaka šteta koja je obuhvaćena osiguranjem. Međutim, možemo ugovoriti da se za jednu te istu osiguranu stvar ugovori franšiza prema pojedinim rizicima. Izuzetak čine oni slučajevi kod kojih osiguravatelj plaća iznose veće od visine osigurnine (troškovi vezani za nastanak osiguranog slučaja). Ovo je zato što obveza na plaćanje tih iznosa proizlazi iz djelovanja koje je izvršeno u korist osiguravatelja ili iz okolnosti da je odnosne troškove osiguravatelj prouzročio odnosno skrivio.

R.2. Kako se vrši obračun franšize

R.2.1. U pogledu *vremena obračuna* franšize prema ovim Uvjetima može se ugovoriti jedan od dva moguća načina obračuna:

- (a) Franšiza se obračunava za svaki nastali osigurani slučaj posebno. Na *primjer*, ako franšiza iznosi 1.000 KM, a osigurana stvar za vrijeme trajanja osiguranja, tj. za vrijeme kroz koje osiguravatelj snosi rizik, pretrpi štetu tri puta, od kojih svaka iznosi 1.000 KM, osiguravatelj neće morati platiti ništa, premda sve tri štete iznose zajedno 3.000 KM, dakle prelaze iznos franšize od 1.000 KM, jer se franšize obračunavaju odvojeno za svaki nastali osigurani slučaj
- (b) Franšize se obračunavaju kumulativno za sve štete koje budu prouzročene osiguranim slučajem, koje se dogode za vrijeme trajanja osiguranja, tj. za vrijeme za koje osiguravatelj snosi rizik. Na *primjer*, franšiza je ugovorena kumulativno u iznosu od 1.000 KM i za vrijeme trajanja ugovora o osiguranju tri puta nastupi osigurani slučaj, koji svaki put prouzroči štetu od 1.000 KM. Prema ovom načinu obračuna, osiguravatelj je dužan naknaditi štete u iznosu od 2.000 KM.

R.2.2. Prema ovim Uvjetima, način obračuna franšize - promatran u odnosu na svotu osiguranja - može se vršiti na jedan od sljedećih načina:

(a) Prvi, ako smo kao osiguravatelj obvezni platiti štetu za svaki osigurani slučaj posebno do visine svote osiguranja.

Pod tom pretpostavkom franšizu treba obračunavati odvojeno za svaki osigurani slučaj, prema načelu: *nema kumuliranja štete - nema kumuliranja franšize*. Inače bi osiguravatelj bio neopravdano, u korist osiguranika, doveden u nepovoljniji položaj. Na *primjer*, svota osiguranja za osiguranu stvar iznosi 10.000 KM, a franšiza 1.000 KM, sa tim da osiguravatelj naknađuje štetu koja nastupi osiguranim slučajem do visine osigurane svote, računajući tu svotu posebno za svaki slučaj. Nastupe dva osigurana slučaja. U jednom šteta iznosi 5.000 KM, a u drugom 10.000 KM. Za prvi slučaj osigurnina će iznositi 4.000 KM, a za drugi 9.000 KM

(b) Drugi, ako smo kao osiguravatelj dužni naknaditi štetu za sve nastale osigurane slučajeve zajedno do visine iznosa osigurnine, tada se i franšiza mora računati na taj način.

To, drugim riječima, znači: *kako se na jednoj strani kumuliraju štete, na drugoj se mora kumulirati franšiza*. Na *primjer*, stvar je osigurana do iznosa od 10.000 KM sa franšizom od 1.000 KM sa tim da osiguravatelj naknađuje štetu za svaki nastali osigurani slučaj kumulativno do navedene svote osiguranja. U nastupu prvog osiguranog slučaja šteta iznosi 1.000 KM, a u nastupu drugog 5.000 KM. Osiguravatelj za prvi osigurani slučaj nije dužan platiti ništa, a za drugi 5.000 KM, dakle svu štetu jer je franšiza već iscrpljena.

Mi sa Vama sporazumno određujemo koji će se način obračuna franšize primjenjivati u našem osiguravateljskom odnosu, a ako to nismo posebno ugovorili primjenjivat će se način opisan pod (a) ove točke Uvjeta.

R.2.3. Franšiza se uvijek obračunava prije primjene načela proporcionalnosti, ako se to načelo primjenjuje.

S UZASTOPNE (SUKCESIVNE) ŠTETE

S.1. Preambula

Pod tim se izrazom (događajem) obuhvaćaju dvije štete ili više šteta koje se dogode za vrijeme trajanja ugovora o osiguranju. Na *primjer*, osigurana zgrada bude oštećena potresom, a zatim uništena požarom. Kod ovih se šteta postavlja pitanje za koje je od njih i pod kojim uvjetima osiguravatelj dužan platiti osigurninu.

S.1.1. Osiguravatelj plaća osigurninu za svaku štetu koja bude prouzročena osiguranim slučajem, za vrijeme trajanja ugovora o osiguranju. Kod toga nije odlučno hoće li ukupni iznos osigurnine prijeći svotu osiguranja. Kod ovog načina obračuna treba obratiti pažnju na ove okolnosti:

- (a) visina osigurnine za svaki događaj određuje se u skladu sa uvjetima ugovora o osiguranju. To je važno ako se radi o podosiguranju. Na *primjer*, osigurana stvar koja vrijedi 20.000 KM osigurana je na polovinu svoje vrijednosti, tj. na iznos od 10.000 KM. Ta stvar, za vrijeme trajanja ugovora o osiguranju, pretrpi tri puta štetu i to prvi put u visini od 10.000 KM, drugi put od 8.000 KM, a treći put od 9.000 KM. Osiguravatelj će za prvu štetu platiti osigurninu u iznosu od 5.000 KM, za drugu 4.000, za treću 4.500, dakle ukupno 13.500 KM
- (b) kada osigurana stvar nakon pretrpljenih šteta ne bude popravljena, osigurnina se, po prirodi same stvari, kumulira do njezine pune visine, jer ukupna šteta ne može prijeći taj iznos
- (c) kada je osigurana stvar između nastupa osiguranih slučajeva popravljena, situacija je drukčija. Pod tom pretpostavkom osiguravatelj može doći u situaciju da u ime osigurnine plati više nego iznosi osigurana svota. Tako je, na *primjer*, osigurana stvar, nakon svakog nastupa osiguranog slučaja bila popravljena. Njegova se šteta, pod tom pretpostavkom nije povećavala, tako da je, teoretski, nakon svakog popravka njegova vrijednost odgovarala vrijednosti prije oštećenja. Osiguravatelj će biti dužan

- pod pretpostavkom da je stvar osigurana u punoj vrijednosti, da vrijedi 20.000 KM i da su se štete dogodile kao u primjeru pod (a) - naknaditi ukupan iznos od 27.000 KM premda svota osiguranja iznosi 20.000 KM

- (d) kada osim šteta na osiguranoj stvari postoje i drugi troškovi koji padaju na teret osiguravatelja, visina osigurnine može prijeći svotu osiguranja i pod pretpostavkom da nakon nastupa osiguranog slučaja nije izvršen popravak. Na *primjer*, stvar koja vrijedi 20.000 KM osigurana je do polovine svoje vrijednosti, tj. do iznosa od 10.000 KM. U dva nastupa osiguranog slučaja stvar potpuno propadne. Između prvog i drugog slučaja popravci nisu bili izvršeni, ali je nakon nastupa prvog slučaja bio učinjen trošak za spašavanje i tegljenje stvari u iznosu od 1.000 KM. Osiguravatelj će biti dužan platiti na ime uništene stvari 10.000 KM plus 500 KM kao svoj dio doprinosa u troškovima spašavanja.

T KOJE TROŠKOVE POVEZANE SA NASTANKOM OSIGURANOG SLUČAJA MI ISPLAĆUJEMO

T.1. Preambula

T.1.1. Prilikom nastanka naknadive štete po ovim Uvjetima, osiguranjem se naknađuju i:

- (a) troškovi učinjeni pri raščišćavanju, rušenju i odvozu otpada u svezi sa nastalim osiguranim slučajem
- (b) štete od uništenja ili oštećenja osigurane stvari nastale pri gašenju požara, rušenju ili iznošenju, ukazivanju pomoći, tj. spašavanja zbog nastalog osiguranog slučaja
- (c) štete zbog nestanka osigurane stvari prilikom nastanka osiguranog slučaja
- (d) troškove, gubitke i druge štete uzrokovane razboritim pokušajem da se otkloni neposredna opasnost nastupanja osiguranog slučaja, kao i pokušajem da se ograniče njegove štetne posljedice pa i onda ako su ti pokušaji ostali bez uspjeha.

- T.1.2.** Osiguravatelj je obvezan isplatiti osigurninu samo u slučaju neposredne štete na osiguranoj stvari, a ne i posrednu štetu, kao što je šteta zbog gubitka zakupnine, gubitka prouzročenih obustavom rada, smanjenja mogućnosti upotrebe ili vrijednosti i drugih sličnih gubitaka zbog nastalog osiguranog slučaja.
- T.1.3.** Na ime troškova iz (a) odredbe T.1.1., osiguravatelj je u obvezi naknaditi stvarnu vrijednost nastalih troškova, a najviše do 3% od stvarne vrijednosti osiguranog interesa za predmet osiguranja na kojem je nastala šteta, ako se u polici ne ugovori drugačije.
- T.1.4.** Na ime troškova iz (d) odredbe T.1.1., osiguravatelj je u obvezi naknaditi stvarnu vrijednost nastalih troškova, a najviše do 5% od stvarne vrijednosti osiguranog interesa za predmet osiguranja na kojem je nastala šteta, ako se u polici ne ugovori drugačije.
- T.1.5.** Osiguravatelj naknađuje troškove iz (d) odredbe T.1.1. i kada oni zajedno sa naknadom štete od osiguranog slučaja (osigurninom) prelaze ugovorenu svotu osiguranja, ali pod pretpostavkom da je postupano u skladu sa odredbom P.3. i da se postupalo po nalogu, odnosno uz suglasnost osiguravatelja.
- T.1.6.** U slučaju podosiguranja, troškovi prema T.1.3. i T.1.4. naknađuju se u istom omjeru kao i osigurnina, osim u slučajevima kada su ti troškovi učinjeni po nalogu osiguravatelja, odnosno uz suglasnost osiguravatelja.
- T.1.7.** Osiguravatelj nije obvezan naknaditi troškove za otklanjanje uzroka šteta, kao i troškova intervencije vatrogasnog društva i drugih organizacija čija je dužnost, prema karakteru poslovanja, da besplatno pružaju pomoć kad nastane osigurani slučaj.
- T.1.8.** Kod ugovorenog rizika loma stakla osiguravatelj u okviru svote naknađuje i trošak koji je nužan za privremeno zatvaranje otvora prostora prije konačnog popravka odnosno ponovnog ostakljenja.

U

PRONAĐENE NESTALE STVARI

U.1. Koje su Vaše obveze

- U.1.1.** Ako na bilo koji način saznate gdje se nalaze ukradeni osigurani predmeti, dužni ste odmah poduzeti sve potrebne razborite mjere, osobito putem nadležnih tijela javne vlasti, da se utvrdi istovjetnost predmeta te da Vam se one što prije vrate. Posebno ste dužni o svemu što saznate, o poduzetim mjerama i njihovom rezultatu, obavijestiti nas kao osiguravatelja u najkraćem mogućem roku.
- U.1.2.** Ako Vam nije isplaćena osigurnina, a nije protekao rok prema odredbi Q.4.3. ovih Uvjeta, dužni ste pronađene predmete primiti.
- U.1.3.** Ako su vraćeni osigurani predmeti uništeni ili oštećeni, osiguranik ima pravo na osigurninu prema odredbama ovih Uvjeta.

U.2. Pronađena osigurana stvar nakon isplate osigurnine

- U.2.1.** Ako su ukradeni osigurani predmeti (stvari) pronađeni nakon isplate osigurnine ili po isteku roka za njenu isplatu prema odredbi Q.4.3. ovih Uvjeta, Vi kao osiguranik možete:
- (a) neoštećene predmete zadržati, ali ste dužni NAMA vratiti isplaćeni iznos osigurnine za neoštećene osigurane predmete uz smanjenje za nužne troškove preuzimanja istih (na *primjer*, trošak Vašeg putovanja za preuzimanje) koji ne mogu prijeći iznos isplaćene osigurnine ili
 - (b) pronađene oštećene stvari primiti natrag, pri čemu će se našim međusobnim sporazumnim dogovorom utvrditi vrijednost tako pronađenih oštećenih stvari i toliki iznos ste nam dužni vratiti.
- U.2.2.** Ako osiguranik ne želi zadržati ukradene pronađene predmete, oni prelaze u vlasništvo osiguravatelja, a osiguraniku ostaje iznos isplaćene osigurnine.

VALUTI

V.1. Ugovor u stranoj valuti

- V.1.1.** Svotu osiguranja moguće je ugovorom odrediti i u nekoj drugoj stranoj valuti, pri čemu se premija osiguranja izražava i plaća u valuti konvertibilne marke.
- V.1.2.** Ako ste nam nastupanje osiguranog slučaja prijavili u roku od trideset (30) dana od dana nastupanja odnosno od dana kada ste Vi za njega saznali, osigurninu ćemo Vam isplatiti u konvertibilnim markama prema srednjem tečaju Centralne banke BiH na dan plaćanja osigurnine.
- V.1.3.** Uslijed neopravdanog zakašnjenja u Vašoj prijavi prema V.1.2., ovlašteni smo isplatiti Vam osigurninu, po za nas povoljnijem tečaju i to prema srednjem tečaju Centralne banke BiH na dan isteka roka za prijavu prema V.1.2.

ZAŠTITA PRIVATNOSTI

W.1. Vaši osobni podaci

- W.1.1.** Vaše osobne podatke prikupljamo i koristimo pošteno i u skladu sa zakonom, prvenstveno u svrhu obrade Vašeg zahtjeva za osiguranjem, izračuna premije, rješavanja Vašeg odštetnog zahtjeva, naplate zakašnjele premije ili odgovora na Vaš upit.
- W.1.2.** Takvi podaci mogu sadržavati Vaše ime, prezime, datum i godinu rođenja, adresu, telefonski broj, e-mail adresu, detalje bankovnog računa, kreditne kartice ili datum isteka osiguranja i druge informacije vezane uz Vaš identitet.
- W.1.3.** Spomenute podatke koristit ćemo i da bismo Vas obavijestili o našim proizvodima i uslugama koje bi Vas mogle zanimati.
- W.1.4.** Jamčimo Vam da podatke koje prikupimo nećemo prodavati ili ustupati trećim osobama. No imamo pravo ustupiti ih nama povezanim osobama i agencijama za naplatu potraživanja.
- W.1.5.** Upitom za osiguranjem, ispunjavanjem našeg upitnika za osiguranje ili sklapanjem ugovora o osiguranju sa nama, Vi izražavate svoju suglasnost sa prikupljanjem i obradom Vaših podataka u sve prethodno navedene svrhe.

KADA MOŽEMO IZMIJENITI NAŠE UVJETE OSIGURANJA

X.1. Nevaljalost neke odredbe

- X.1.1.** Ako se nakon sklapanja ugovora ispostavi da određena odredba ovih Uvjeta nevaljala, to ne povlači za sobom nevaljanost cijelog ugovora. To vrijedi, međutim, samo u slučaju kad ugovor može opstati bez te nevaljale odredbe.
- X.1.2.** Neka je odredba u Vašim Uvjetima osiguranja postala nevaljala uslijed sljedećih događaja:
- (a) izmjena zakona ili
 - (b) pravosudne prakse sudova ili
 - (c) konačnog upravnog akta.
- Ovo također vrijedi, ako je sudska ili upravna odluka upravljena protiv neke druge osobe. Preduvjet je da je odredba koja je proglašena nevaljalom po sadržaju suštinski jednaka odredbi u ovim Uvjetima osiguranja.

X.2. Način postupanja nakon utvrđenja nevaljalosti

- X.2.1.** U cilju održavanja ugovora na snazi, ako ugovor može opstati bez nevaljale odredbe tada se ugovor nastavlja u mjeri u kojoj može opstati bez nevaljale odredbe.
- X.2.2.** U suprotnosti, nevaljala odredba može biti usklađivanjem ugovora zamijenjena drugom odredbom oko koje se usuglasimo - koju biste Vi i Mi izabrali kao primjereno rješenje koje udovoljava obostranim interesima, da je Vama i nama bila poznata nevaljanost odredbe prilikom sklapanja ugovora.

X.3. Provedba usklađivanja ugovora

- X.3.1.** Promjena ugovora se neće primjenjivati retroaktivno i stupit će na snagu ne ranije od četrnaest dana nakon postavljanja obavijesti.
- X.3.2.** Usklađenu odredbu ćemo Vam priopćiti u pisanom obliku (na *primjer*, pismo, telefaks, e-pošta) najkasnije trideset (30) dana prije početka njezine valjanosti uz objašnjenje. U svojoj obavijesti ukazat ćemo Vam na pravo na prigovor.
- X.3.3.** Usklađivanje će se smatrati usvojenim ako Vi u roku od četrnaest (14) dana od zaprimanja obavijesti u pisanom obliku ne uložite prigovor. Dovoljno je da svoj prigovor pošaljete unutar roka. Ako nam prigovorite unutar roka, usklađivanje neće stupiti na snagu.

X.3.4. Međutim, usklađivanje pojedinih odredbi zbog izmjene zakona ili konačnog upravnog akta stupa na snagu neovisno o volji ugovornih strana i trenutno odnosno prije gore navedenog roka.

MJESTO OSIGURANJA - GDJE SVE VAŽI OSIGURAVATELJNA ZAŠTITA

Y.1. Preambula

- Y.1.1. Osiguranje vrijedi za vrijeme dok se osigurane stvari nalaze na mjestu označenom u polici, osim ako se ne ugovori drugačije ili ako za pojedini rizik nije u ovim Uvjetima drugačije određeno.
- Y.1.2. Osiguranje vrijedi i onda ako se sve osigurane stvari trajno presele sa mjesta osiguranja označenog u polici na neko drugo mjesto na području Bosne i Hercegovine, ali uz pismenu prijavu osiguravatelju.
- Y.1.3. Unutar Bosne i Hercegovine osiguranje vrijedi privremeno - do šezdeset (60) dana uzastopno prema pisanoj obavijesti osiguravatelju - dok se osigurana stvar nalazi izvan mjesta osiguranja radi posudbe, čuvanja, uporabe, za potrebe proizvodnje, prerade, dorade, popravka, održavanja i tomu slične namjene.
- Y.1.4. Osiguranje ne vrijedi za vrijeme dok se osigurani predmet nalazi na izložbi, sajmu ili muzeju ako se posebno ne ugovori u polici.
- Y.1.5. Ako se predmet osiguranja, prema prirodi upotrebe, premješta sa jednog na drugo mjesto, to se treba u polici posebno navesti. U tom slučaju, ako se ne mogu točno označiti pojedina mjesta osiguranja, mjesto osiguranja je teritorij Bosne i Hercegovine, ako se ne ugovori drugačije.

MM. Za koje se rizike (opasnosti) može proširiti osigurateljno pokriće po ovim uvjetima

Ako se posebno ugovori u polici i obračuna dodatna premija osiguravajuće pokriće proširuje se na jedan ili više dopunskih rizika:

- I. Izljev vode i drugih tekućina
- II. Potres
- III. Snježna ili ledena masa i mraz
- IV. Pad ili udar letjelice ili stvari iz nje
- V. Istjecanje tekućine (lekaža)
- VI. Javna priredba i javni ulični prosvjed
- VII. Samozapaljenje zaliha
- VIII. Štrajk ili isključenje sa rada (lockout).

MM.1. IZLJEV VODE I DRUGIH TEKUĆINA

MM.1.1. *Izljev vode i drugih tekućina* obuhvaća štetu nastalu nekontroliranim izljevom vode i drugih tekućina uslijed iznenadnog i neočekivanog puknuća ili začepljenja cijevi instalacija ili kvara opreme (otkazivanja pripadajućih upravljačko-sigurnosnih jedinica) i to:

- (a) unutar građevine - iz opreme ili instalacija građevine (na *primjer*, vodoopskrbna ili kanalizacijska cijev, bojler, sprinkler sustav, solarni sustav) ili iz uređaja koje su na njih spojene (na *primjer*, perilica rublja) ili stvari koje su vodom napunjene (na *primjer*, vođeni krevet, akvarij)
- (b) izvan građevine - čak i ako je takav izljev nastao uslijed događaja isključenih prema MM.1.4. od (b) do (d) - (na *primjer*, puknuće magistralnog cjevovoda poplavi Vašu građevinu i pokretnine u njoj koje ste osigurali od ovog rizika izljeva).

MM.1.2. *Vodena para* se smatra vodom u smislu točke MM.1.1, a ostalim tekućinama smatraju se sve tekućine koje se koriste za predviđenu namjenu opreme i instalacija građevine (na *primjer*, koncentrat za prijenos topline u sustavu grijanja građevine).

MM.1.3. Trošak sanacije puknuća ili začepljenja cijevi nakon nastanka štete izljeva vode i drugih

tekućina naknađujemo iz osiguranja do visine stvarnih troškova, a najviše do 3.000 KM po štetnom događaju.

MM.1.4. ISKLJUČENJA - Osiguranjem nisu obuhvaćene štete izljeva vode nastale:

- (a) razvojem gljivica, plijesni i drugih mikroorganizama nastale kao posljedice izljeva uslijed kondenzacije
- (b) zbog lošeg projekta građevine, nepravilno izvedene ili neodržavane opreme ili instalacija građevine
- (c) zbog dotrajalosti, korozije (hrđe) opreme ili instalacija postavljenih nadžbukno i dostupne pregledu
- (d) uslijed smrzavanja (na *primjer*, zbog nezagrijavanja građevine)
- (e) ako je osigurani predmet uništen ili oštećen iz drugih razloga (izvan ovdje navedenih primjera isključenja), a koji se - uvažavajući tekst police i/ili ovdje navedenog za ovaj rizik te uz primjenu načela pravičnosti - objektivno i opravdano ne mogu smatrati osiguranim rizikom. Navodimo neke od primjera štete:
 - (i) poplave ili izljev povratnog toka iz kanalizacijske (odvodne) mreže uslijed poplave
 - (ii) zbog ostavljenih otvorenih vodovodnih slavina (armatura), prskanja vodom (na *primjer*, iz kupaonske kade) ili nastalih od vode kojom se čisti
 - (iii) tijekom podešavanja, servisiranja, prerade opreme ili zbog nestručne izvedbe posla
 - (iv) od slijeganja tla kao posljedice izlivanja vode i drugih tekućina
 - (v) posredno nastalu rizikom izljeva - za potrošenu, tj. isteklu vodu ili tekućinu ili za ponovno punjenje istekle vode ili tekućine.

MM.2. POTRES

MM.2.1. U smislu ovih Uvjeta, potres označava prirodno izazvano gibanje tla (podrhtavanje) iznenadnim geofizičkim procesima u zemljinoj kori koji se očitovao intenzitetom 5 stupnjeva i više po Mercalli-Cancani-Siebergovoj ljestvici (MCS ljestvica).

MM.2.2. Osiguranjem od rizika potresa je obuhvaćena:

- (a) direktna šteta na predmetu osiguranja
- (b) šteta nastala događajem kojeg je izazvao potres i to: požarom, eksplozijom, pomicanjem tla ili poplavom.

MM.2.3. Na naš zahtjev dužni ste pribaviti potvrdu od nadležnog tijela (na *primjer*, Seizmološke službe Bosne i Hercegovine) o jačini potresa koji je prouzročio štetu. Eventualni trošak pribavljanja dokaza priznajemo kao dio naknade iz osiguranja ako se potvrdom dokaže ostvarenje osiguranog slučaja potresa.

MM.2.4. KLAUZULA 168 SATI ZA RIZIK POTRESA - sva gibanja tla nastala unutar uzastopnih 168 sati od trenutka prvog gibanja tla smatraju se jednim štetnim događajem. Osiguranjem su pokrivene štete i nakon isteka trajanja pokrića unutar uzastopnih 168 sati, ali isključivo ako je prvi potres intenziteta 5 stupnjeva i više po MCS ljestvici nastao prije isteka osiguranja.

Kao mjerodavan podatak o trenutku nastanka prvog potresa i intenzitetu potresa priznaje se izvješće Seizmološke službe Bosna i Hercegovina.

MM.2.5. ISKLJUČENJA - Iz pokrića se isključuju štete:

- (a) od potresa induciranih ljudskom aktivnošću (na *primjer*, izgradnja brane može zbog težine vode izazvati velika opterećenja tla i inducirati nastanak potresa kao i pretjerana eksploatacija rudnika ili zbog utisnih naftnih bušotina)
- (b) od potresa koji su nastali u rudnicima.

MM.3. SNJEŽNA ILI LEDENA MASA I MRAZ

MM.3.1. Osiguranje od snježne ili ledene mase obuhvaća štete direktno nastale - u roku od 24 sata nakon prestanka vremenskih oborina - opterećenjem (težinom) takve mase većim od 150kg/m^2 , kao i šteta nastale zbog propadanja (urušavanjem) dijela građevine pod tim opterećenjem.

MM.3.2. Osiguranje od rizika mraza, u smislu ovih Uvjeta, obuhvaća štete prouzročene na osiguranim stvarima iznenadnim djelovanjem mraza.

MM.3.3. ISKLJUČENJA - Osiguranje od rizika snježne ili ledene mase i mraza NE pokriva:

- (a) štete nastale od miniranja leda i snijega
- (b) troškove uklanjanja snijega.

MM.4. PAD ILI UDAR LETJELICE ILI STVARI IZ NJE

Osiguranjem su obuhvaćene direktno nastale štete uslijed pada ili udara letjelice bilo koje vrste ili stvari koje su se odvojile, otkaçile ili pale sa nje (uključivo i stvari koje ona vuče) kao i udara stvari oborenih padom ili udarom zračne letjelice.

MM.5. ISTJECANJE TEKUĆINA (LEKAŽA)

MM.5.1. Istjecanjem tekućine (lekažom) u smislu ovih Uvjeta, smatra se gubitak istekle tekućine odnosno plina iz nepokretnih posuda (cisterni, cjevovoda, spremnika i sl.), ako tekućina isteče zbog iznenadnog puknuća posude ili iznenadnog nepredviđenog kvara na ugrađenim sklopovima za punjenje ili pražnjenje tekućine.

MM.5.2. Osiguranjem je pokrivena isključivo šteta na osiguranoj tekućini/plinu koji je istekao/iscurio.

MM.5.3. ISKLJUČENJA - Ne smatra se da je nastupio osigurani rizik lekaže i Mi kao osiguravatelj nismo u obvezi isplatiti osigurninu ako je osigurani predmet uništen ili oštećen iz drugih razloga (izvan ovdje navedenih primjera isključenja), a koji se - uvažavajući tekst police i/ili ovdje navedenog za ovaj rizik te uz primjenu načela pravičnosti - objektivno i opravdano ne mogu smatrati osiguranim rizikom lekaže. Navodimo neke od primjera, štete:

- (a) tijekom podešavanja, servisiranja, prerade, nadogradnje cisterni, cjevovoda, spremnika tekućine ili plina
- (b) zbog manjkavog dizajna, materijala ili izvedbe, tj. rada prilikom postavljanja ili servisiranja kao i zbog nestručnog ili neovlaštenog servisiranja ili rukovanja (operativnih pogrešaka)
- (c) štete zbog uobičajene dotrajalosti uslijed upotrebe, hrđe ili korozije, neodržavanja ili slabog održavanja, lošeg začepjenja
- (d) zbog mraza ili smrzavanja.

MM.6. JAVNA PRIREDBA I JAVNI ULIČNI PROSVJED

MM.6.1. Javnoprivedbomijavnimuličnimprosvjedom smatraju se organizirana ili spontana javna okupljanja više od 20 ljudi (sudionika) pri čemu je šteta direktno nastala na predmetu osiguranja uslijed remećenja javnog reda i mira ispoljavanjem nasilja na bilo koji način od strane sudionika (na *primjer*, rušenje, demoliranje, paljenje, razbijanje i sl.).

MM.7. SAMOZAPALJENJE ZALIHA

MM.7.1. Osiguranje obuhvaća direktnu štetu na osiguranim zalihamarobe nastalu uslijed biološkog procesa koji dovodi do paljenja robe na običnoj ili nešto povišenoj temperaturi kao posljedica bioloških, fizičkih i kemijskih reakcija koji se dešavaju pod određenim uvjetima u samoj osiguranoj robi.

MM.7.2. Osiguranjem se naknađuje i šteta uslijed eksplozije prouzročene prirodnim svojstvom osigurane robe (na *primjer*, eksplozija uslijed biološke razgradnje).

MM.7.3. ISKLJUČENJA

Iz pokrića se isključuje šteta, ako osigurane zalihe nisu bile uskladištene i ostale sigurnosne radnje nisu bile poduzete po zakonskim odnosno tehničkim propisima za takvu vrstu robe.

MM.8. ŠTRAJK ILI ISKLJUČENJE SA RADA (LOCKOUT)

MM.8.1. Preambula

U praksi prevladavaju dva osnovna oblika radnog konflikta iskazana u obliku štrajka ili isključenja sa rada (lockout).

Štrajk je oblik radničkog protesta i borbe za ostvarivanje ekonomskih i socijalnih prava kod poslodavca. Iskazuje se u zajedničkom prestanku rada od strane radnika sa ciljem da poslodavac prihvati njihove zahtjeve. Prema zakonitosti štrajk može biti zakonit ili nezakonit. Zakonit štrajk se zasniva na pozitivnom zakonodavstvu - kako u pogledu najave i načina odvijanja tako i po ciljevima, dok su nelegalni štrajkovi u suprotnosti sa pozitivno utvrđenim normama. Obzirom na broj radnika štrajk može biti opći (generalni - kada obuhvaća cijelo poduzeće, grupu ili čak cijelu granu djelatnosti) ili djelomičan (sudjeluje manji broj radnika - pojedini pogon ili samo dio poduzeća).

Isključenje sa rada (lockout - doslovni prijevod znači „izbacivanje zaključavanjem“) predstavlja poseban oblik industrijske akcije u svrhu rješavanja radnog spora koju umjesto radnika provodi poslodavac kao odgovor na već započeti štrajk i to tako da jednostavno obustave svoju redovnu djelatnost. Svrha je prisiliti radnike - u pravilu lišenih dijela redovnih izvora prihoda - da prihvate zahtjeve poslodavaca.

MM.8.2. Osiguranje obuhvaća direktnu štetu na osiguranoj stvari prouzročenu uporabom fizičke sile od strane radnika koji sudjeluju u zakonitom štrajku ili radnika koje je poslodavac zakonito isključio sa rada (na *primjer*, radnici koji su isključeni sa rada na silnim putem ulaze u pogon poduzeća).

OSTALA OSIGURANJA IMOVINE VRSTA OSIGURANJA ⑨

Z

ŠTO POKRIVAJU »OSTALA OSIGURANJA IMOVINE«

Ostala osiguranja imovine pokrivaju sva oštećenja ili gubitaka imovine (iz točke J ovih Uvjeta) - osim imovine iz vrste osiguranja 3., 4., 5., 6. i 7. - koja mogu nastati kao posljedica sljedećih događaja (osim onih iz vrste osiguranja ⑧ - točka M i MM):

- I. Provalna krađa i razbojništvo
- II. Lom staklenih, keramičkih, kamenih površina i reklama
- III. Građevno i/ili montažno osiguranje
- IV. Lom postrojenja, opreme, strojeva i aparata u njihovom pogonu
- V. Ostala navedena dopunska osiguranja imovine.

Z.1. Provalna krađa i razbojništvo

Z.1.1. Preambula

Pojam krađe je u osiguranju - pa i prema ovim Uvjetima - načelno identičan sa pojmom krađe kaznenog prava (uz taksativno navedene slučajeve koji se u cijelosti ne slažu sa definicijama koje za iste pojmove daje kazneni zakon). Prema tome krađu je izvršio onaj tko tuđu pokretnu stvar oduzme drugome sa ciljem da je protupravno prisvoji.

Da bi stvar mogla biti predmet krađe, odnosno da bi se mogla drugome oduzeti mora biti pokretna u smislu da može biti pomaknuta, odnosno pokrenuta sa mjesta i odnesena, bez obzira smatra li se ta stvar pokretnom u smislu građanskog prava. Tako po ovim Uvjetima predmet osiguranja krađe mogu biti i dijelovi stvari koji se po građanskom pravu smatraju nepokretnom stvari. Tu se ubrajaju stvari koje su po svojoj trajnoj namjeni i funkciji pripadak nekretnine (uz suglasnost ili volju njezinog vlasnika) i koje se u građanskom pravu izjednačavaju nekretninom jer trajno služenje iskorištavanju kao glavne stvari (nekretnine po namjeni) - na *primjer*, elektroinstalacije zgrade, oprema grijanja zgrade, vanjski oluci, metalna vrata ili druga ugrađena stolarija, razvodne kutije - gdje se zapravo radi o pokretnoj stvari

koja se u pravilu može kao pripadak nekretnine od nje odvojiti i premjestiti sa jednog mjesta na drugo, a da joj se pri tome ne mijenja bit (supstanca).

Isto je i sa pojmom razbojništva. Razbojništvo je izvršio onaj tko uporabom sile protiv neke osobe ili prijetnjom da će izravno napasti na njezin život ili tijelo oduzme tuđu pokretnu stvar sa ciljem da je protupravno prisvoji.

Prema ovim Uvjetima Mi kao osiguravatelj preuzimamo rizik odnosno osiguravateljno pokrivamo samo one krađe za koje se može opravdano pretpostavljati da su nastale. Tako pokrivamo samo onu provalnu krađu za koju postoje jasni tragovi nasilnog djelovanja na ozbiljne prepreke (koje nisu samo simboličkog karaktera) ili savladavanja otpora (na *primjer*, obijanje vrata, razbijanje prozora, obijanje blagajne itd.). Isto tako osiguravateljno pokrivamo i krađu izvršenu razbojstvom, tj. krađu uz istovremeni napad na osobu, kao i krađu onih pripadaka osigurane nepokretne stvari koje su mehanički vezane za tlo ili nepokretnu stvar na način da se ne mogu otuđiti bez vidljivih oštećenja primjene fizičke sile odnosno oštećenja nepokretne stvari.

Prema ovim Uvjetima nije osiguravateljno pokrivena tzv. obična krađa (iz praktične nemogućnosti utvrđivanja je li krađa stvarno nastala pa su lako moguće prevare od strane možebitnog osiguranika, koji mogu, sakrivši osiguranu stvar, proglasiti da je ukradena i na taj način dobiti osigurninu, a i imati stvar za koju su primili osigurninu).

Ukradena (oduzeta) stvar ne mora biti u posjedu ili vlasništvu osiguranika. Osiguranik može imati osigurljiv interes protiv rizika krađe i razbojništva za tuđu stvar (na *primjer*, jedan zanatlija posudi od drugoga neki alat. On će za posuđeni alat u slučaju njegova nestanka odgovarati vlasniku pa ima interes da ga u formi osiguranja od odgovornosti osigura od rizika krađe ili razbojništva).

Štetu prouzročenu krađom odnosno rizicima iz točke Z.1.2. ovih Uvjeta mora prema općim načelima o osiguranju i ovim Uvjetima dokazati osiguranik.

Z.1.2. Osiguranjem se pruža pokriće za štete uslijed počinjenja ili pokušaja počinjenja (nastup osiguranog slučaja krađe počinje pokušajem krađe):

- (a) provalne krađe
- (b) razbojništva (i razbojnička krađa)
- (c) vandalizma tijekom provalne krađe ili razbojništva.

Z.1.3. Prema ovim Uvjetima posebno se uređuje sve okolnosti događaja i osigurateljno pokriće za rizike iz točke Z.1.2. (a) i (b), u slučajevima:

- (a) osiguranje gotovog novca i/ili drugih vrijednosti
- (b) distribucija gotovog novca i/ili drugih vrijednosti
- (c) osiguranje stvari na otvorenom prostoru
- (d) puno osiguranje za skup stvari.

Z.1.4. Osiguranjem je obuhvaćen osiguran slučaj sa posljedicom: gubitka/krađe (oduzimanje) osigurane pokretne stvari iz mjesta osiguranja ili sa mjesta osiguranja. Prema ovim Uvjetima može biti osigurana samo jedna određena stvar ili određene odnosno sve stvari koje se nalaze u određenom prostoru. Na *primjer*, za umjetničku sliku, osiguravatelj može pokriti rizik bilo gdje da se ona nalazi ili se može, na *primjer*, ograničiti samo na određenu umjetničku galeriju.

Z.1.5. Mi kao osiguravatelj obvezni smo Vam naknaditi i štetu prouzročenu oštećenjem dijela građevine (na *primjer*, oštećenje zidova, vrata, stakala, razbijene brave, sabotaza alarmnog uređaja itd.), u kojima su se nalazile osigurane stvari, prilikom počinjenja ili pokušaja počinjenja krađa kao osiguranih rizika iz točke Z.1.2. ovih Uvjeta i to u visini stvarnih troškova popravka, a najviše do 3% od svote punog osiguranja po polici za ovaj rizik odnosno do 10% od svote osiguranja prvog rizika.

Z.1.6. Ako je važećim propisima postoji Vaša obveza vođenja evidencija o osiguranim stvarima (na *primjer*, obveza vođenja imovine u poslovnim knjigama), smatraju se osiguranim samo stvari koje su propisno evidentirane odnosno zavedene u Vašim poslovnim knjigama.

Z.1.7. Kod osiguranja STVARI KUĆANSTVA odnosno pokretnih stvari koje služe za uređenje građevine, za stanovanje ili za povremeno

korištenje te stvari za osobnu uporabu ili potrošnju, osiguranim se smatraju i stvari:

- (a) ostalih članova Vašeg kućanstva
- (b) osoba koje zapošljavate u kućanstvu kao kućnu poslugu
- (c) osoba koje su Vam u posjetu ili na noćenju pri čemu ne plaćaju noćenje ili svoj boravak kod Vas.

Z.1.8. Ako je ugovoreno i navedeno u polici osiguranja predmet osiguranja mogu biti i:

- (a) STVARI RADNIKA koje su neophodne ili uobičajene za obavljanje njihova rada
- (b) STVARI TREĆIH OSOBA koje ste primili radi popravka, dorade, obrade, prerade ili stvari koje su Vam dane na čuvanje ili posudbu, u najam, zakup ili na leasing.

Z.1.9. ISKLJUČENJA - Osiguranjem nisu pokrivene štete, naročito:

- (a) koju izvrši ili u njoj sudjeluje na bilo koji način Vaš ukućanin ili kućna posluga koju Vi zapošljavate ili osoba koja se u Vašem kućanstvu nalazi uz Vaše odobrenje (na *primjer*, gosti primljeni na noćenje neovisno plaćaju li ga ili ne, podstanari)
- (b) zbog posrednih gubitaka (šteta) prouzročenih nastankom osiguranog slučaja (na *primjer*, kazne ili penali zbog ne isporuke ukradene robe, izgubljena kamata ili dobit)
- (c) nastale pri distribuciji gotovog novca i/ili drugih vrijednosti (Z.1.12.), ako je vozilo ostavljeno bez nadzora osoba koje obavljaju posao distribucije vozilom
- (d) ako je osigurani predmet nestao iz drugih razloga (izvan ovdje navedenih primjera isključenja), a koji se - uvažavajući tekst police i/ili ovdje navedenog za ovaj rizik te uz primjenu načela pravičnosti - objektivno i opravdano ne mogu smatrati osiguranim rizikom. Navodimo neke od primjera štete:
 - (i) zbog toga što ste prevareni djelom prijevare odnosno dovodenjem u zabludu lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica
 - (ii) djelom utaje, pronevjere ili iznude stvari

- (iii) običnom krađom - krađa izvršena na način pri kojem nisu ostvarena obilježja provalne krađe ili razbojništva iz točke Z.1.10. (na *primjer*, krađa stvari ulaskom kroz otključana vrata koja nisu nasilno objena)
- (i) manjka zbog administrativnih pogrešaka (na *primjer*, pogrešan povrat novca prilikom plaćanja na blagajni što rezultira manjkom)
- (ii) inventurni manjak utvrđen prilikom provedenog inventurnog popisa pa i onda ako se manjak ustanovi prilikom inventure koja je obavljena nakon nastanka osiguranog slučaja
- (iii) neobjašnjivog nestanka osigurane stvari.

Z.1.10. U smislu ovih Uvjeta pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

(a) **Provalnom krađom** - smatra se događaj kojim Vam treća osoba predmet osiguranja oduzme sa ciljem da ga protupravno prisvoji, ako je takav događaj evidentiran policijskim izvidom (zapisnikom) i sve okolnosti događaja upućuju na to da je šteta nastala isključivo uslijed jednog od ovdje navedenih načina:

- (i) obijanjem, provaljivanjem ili drugim savladavanjem ozbiljnijih (većih) prepreka pri čemu je ostavljen vidljiv trag nasilnog ulaska na osnovu kojeg se može pouzdano utvrditi provala, na *primjer*, obijanje brave, razvaljivanje vrata) da dođe do stvari iz zatvorenih i/ili zaključanih zgrada, soba, blagajna, ormara ili drugih zatvorenih prostorija
- (ii) otvaranjem zaključanih prostorija lažnim ključem (na *primjer*, »bump ključ« ili »češalj«), pravim ključem ili njegovim duplikatom do kojega je osoba došla jednom od radnji opisanih u Z.1.10. izvan mjesta osiguranja ili razbojništvom ili prijevaram (obmanom) maloljetnog člana kućanstva.

Ako ne postoje vidljivi tragovi nasilnog ulaska (na *primjer*, otvaranjem cilindarske brave »bumping metodom« koja ne oštećuje cilindar ili skeniranjem

koda daljinskog upravljača) šteta će biti naknadiiva isključivo ako postoje jasne činjenice koje pobuđuju sumnju i ukazuju da se radi o djelu provalne krađe (na *primjer*, tragovi koji potječu od počinitelja - tragovi dolaska ili odlaska, otisci prstiju)

- (iii) neprimjetnim ulaskom u mjesto osiguranja ili se u njemu sakrije i počinu krađu u vrijeme kad je prostorija bila zaključana
- (iv) ulaskom na mjesto osiguranja penjanjem ili uskakanjem odnosno savladavanjem visine veće od 2 (dva) metra od razine tla do najniže točke ulaska
- (v) ulaskom u mjesto osiguranja kroz otvor koji nije za to određen i namijenjen (na *primjer*, dimnjak) savladavajući prepreke koje onemogućavaju ulazak bez napora.

(b) **Razbojništvo** - predstavlja događaj kojim Vam osoba predmet osiguranja odnosno osiguranu stvar oduzme sa ciljem da ga protupravno prisvoji neposrednom uporabom sile protiv Vas ili neke druge osobe ili prijetnjom neposrednog napada na život ili tijelo osobe, a koji je evidentiran policijskim izvidom (zapisnikom) i sve okolnosti događaja upućuju na to da je šteta nastala na gore opisan način.

Upotreba sredstva za onemogućavanje pružanja otpora (na *primjer*, raspršivač sa nadražujućom tvari, elektrošoker) također se smatra uporabom sile, a razbojništvom se ne smatra događaj kod kojeg će tek na zahtjev (prijetnju) počinitelja osigurana stvar biti dopremljena na mjesto predaje - oduzimanja

(c) **Razbojnička krađa** - predstavlja događaj u kojem je počinitelj zatečen pri počinjenju krađe pa sa ciljem da ukradenu stvar odnosno osiguranu stvar zadrži, uporabi silu protiv osobe ili prijetnju da će izravno napasti na njezin život ili tijelo, a koji događaj je evidentiran policijskim izvidom (zapisnikom) i sve okolnosti događaja upućuju na to da je šteta nastala na gore opisan način

- (d) **Vandalizmom tijekom provalne krađe ili razbojništva** - smatra se namjerni čin da se bez materijalnog interesa ošteti, uništi, izobličiti ili učini ne uporabljivim predmet osiguranja ili da se crtežima ili natpisima (grafitima) neovlašteno mijenja izgled stvari ili površina unutar osigurane građevine koji je evidentiran policijskim izvidom (zapisnikom) ili okolnosti događaja upućuju na to da je šteta nastala na gore opisan način
- (e) Ako su osigurane stvari potpuno uništene ili ukradene, a osiguranik ne može dokazati njihovu vrijednost, osiguravatelj je u obvezi naknaditi najviše 50% od nabavne vrijednosti nove stvari.

Z.1.1.1. Osiguranje gotova novca i/ili drugih vrijednosti

Gotov novac i druge vrijednosti smatraju se osiguranima od rizika provalne krađe iznad limita od 800 KM samo dok se nalaze smješteni u zaključanom sigurnosnom sefu za pohranu i čuvanje novca koji je zaštićen od neovlaštena otvaranja putem elektroničke ili mehaničke brave i koji je - ako je njegova težina manja od 1.000 kg - mehanički učvršćen u podlogu nepokretnog objekta.

Za ovu opasnost (rizik) u Uvjetima se uređuju i sljedeća pitanja:

- (a) visina osigurnine koju isplaćujemo kod nastupa osigurana slučaja ovisi o protuprovalnoj normativnoj klasifikaciji sigurnosnog sefa, u kojem se pohranjuje iznos gotovog novca i novčani ekvivalent drugih vrijednosti točke (g), a iznosi:
- (i) najviše 8.000 KM - za sef bez normativne klasifikacije, metalna kasa, ladica ili blagajna, registar-kasa
- (ii) najviše 20.000 KM - ako se pohranjuje novac: za sef stupnja sigurnosti 0, a ako se pohranjuju druge vrijednosti kao prodajni artikli u zlatarnicama, filigranskim radnjama srebrnarnicama i poslovnica za otkup plemenitih kovina: za sef bez normativne klasifikacije, kasa, ladica ili blagajna, čvrste prostore (ladice, ormari, vitrine) sa staklenim elementima koji čvrstoćom zadovoljavaju uvjete

na protuprovalnost (laminirano-antivandal) ili protubalističkih karakteristika te mehaničkim otvaranjem pomoću ključeva ili drugim načinom otvaranja koji zahtijeva autorizaciju ovlaštene osobe

- (iii) najviše 40.000 KM - za sef stupnja sigurnosti I.
- (iv) najviše 100.000 KM - za sef stupnja sigurnosti II.
- (v) najviše 200.000 KM - za sef stupnja sigurnosti III.
- (vi) više od 200.000 KM - za sef stupnja sigurnosti IV i više.
- (b) u nedostatku prethodnih normi primjenjuju se europske norme (EN 1143), a u slučaju nepostojanja prethodnih primjenjuju se druge usporedive međunarodne norme (IEC, ISO) odnosno druge usporedive specijalizirane norme prihvaćene pravilima struke
- (c) protuprovalna klasifikacija sigurnosnog sefa stupnjevanjem njegove sigurnosti određuje njegovu protuprovalnu otpornost odnosno vrijeme u minutama koje je potrebno za djelomični/potpuni prodor u sef (na primjer, za sef - stupnja sigurnosti I. - to znači da je za njegov djelomični proboj potrebno 30 minuta, a za potpuni proboj 50 minuta)
- (d) izvan kase, sefa ili trezora za pohranu, gotov novac i/ili druge vrijednosti mogu se osigurati isključivo:
- (i) za radnog vremena poslovanja pri manipulaciji i transakciji sa njima na uplatno-isplatnim mjestima i to unutar mjesta osiguranja navedenog u polici - od rizika razbojništva (prepada)
- (ii) tijekom njihove distribucije - od rizika razbojništva (prepada).
- Uplatno-isplatno* mjesto je svaki poslovni prostor (poslovnica) na kojem se obavlja poslovanje gotovim novcem i/ili drugim vrijednostima u radu sa strankama.
- (e) na svotu osiguranja veću od 8.000 KM po uplatno-isplatnom mjestu (neovisno o broju kasa ili blagajni koje rade sa gotovim novcem unutar poslovnog prostora) dnevni manipulativni gotov novac može se osigurati

od rizika razbojništva (prepada) tijekom dnevne manipulacije i transakcije isključivo ako je uplatno-isplatno mjesto zaštićeno primjenom sljedećih oblika zaštite:

- (i) sustav protuprepadne zaštite
- (ii) sustavom neprekidnog video nadzora prema točki Z.1.13.
- (iii) pohranom dnevnog manipulativnog gotova novca u ladice, kase ili sefove koji su zaštićeni od neovlaštenog otvaranja putem elektroničkih ili mehaničkih brava
- (iv) pohranom gotova novca sa uplatno-isplatnih blagajni iznad blagajničkog maksimuma propisanog sigurnosnim procedurama u čvrste neprobojne (zidane ili protubalističke) prostore ili prostorije sa protuprovalnim ili drugim neprobojnim vratima ili ako se nalaze izvan tih prostora - u sefove koji imaju vremensku odgodu otvaranja.
- (f) odredbe točke (e) odnose se i kod osiguranja drugih vrijednosti kao prodajnih artikala novčanog ekvivalenta preko 8.000 KM u zlatarnicama, filigranskim radnjama srebrnarnicama i poslovnica za otkup plemenitih kovina za vrijeme poslovanja pri manipulaciji i transakciji sa njima
- (g) Drugim vrijednostima smatraju se u smislu ovih Uvjeta: plemenite kovine i njihove slitine (na *primjer*, bijelo zlato), kovine platirane plemenitim kovinama ili njihovim slitinama i proizvodi od njih, biseri, dragulji i draguljarski proizvodi, kartice svih vrsta kojima se zamjenjuje gotovinsko poslovanje, bonovi za usluge mobilnih operatera, mjenice i ostali vrijednosni papiri svih vrsta, pošiljke sa označenom vrijednosti, srećke.

Z.1.12. Distribucija gotovog novca i/ili drugih vrijednosti

Ovaj događaj podrazumijeva:

- (a) poslove preuzimanja gotovog novca i/ili drugih vrijednosti za prijevoz ili prijenos u prostoru objekta polazišta
- (b) njihov utovar u sredstvo prijenosa/prijevoza
- (c) transport do odredišta

- (d) istovar i pohranu u prostor objekta krajnjeg odredišta.

Vaše obveze pri distribuciji gotovog novca i/ili drugih vrijednosti su sljedeće:

- (i) dužni ste distribuciju gotovog novca i/ili drugih vrijednosti u iznosu preko 20.000 KM obavljati putem trgovačkog društva sa odobrenjem za djelatnost privatne zaštite ili vlastite unutarnje čuvarske službe, koji imaju posebno odobrenje za obavljanje poslova osiguranja i pratnje gotovog novca i/ili vrijednosti sukladno posebnom propisu
- (ii) distribuciju gotova novca i/ili drugih vrijednosti u iznosu do 20.000 KM možete provoditi putem dostavljača (teklića) i obvezno uz smještaj gotova novca u sigurnosne spremnike sa elektrokemijskom zaštitom (na *primjer*, elektrokemijski spremnik čijom aktivacijom se trajno označavaju i uništavaju novčanice, a koji mora ispunjavati uvjete određene zakonskim propisima).

PRAVNE POSLJEDICE POVREDE VAŠIH DUŽNOSTI provođenjem distribucije gotova novca i/ili drugih vrijednosti na drugačiji način od navedenog prema Z.1.12. po ovim Uvjetima nemate osiguravateljno pokriće.

Z.1.13. Osiguranje stvari na otvorenom prostoru

Ako je u polici navedeno da se osiguravaju stvari na otvorenom prostoru (na *primjer*, građevinski materijal, zalihe vozila ili radnih strojeva) osiguranje vrijedi, ako u polici nije drugačije određeno, pod uvjetom da otvoreni prostor na kojem su smještene osigurane stvari ima:

- (a) čeličnu konstrukciju, metalnu ili drugu čvrstu i dobro održavanu ogradu visine najmanje 2 (dva) metra od najnižeg dijela konačno zaravnog i uređenog terena uz ogradu - kojom se onemogućuje slobodan pristup neovlaštenim osobama. Ogradom se smatra i ogradni zid
- (b) uspostavljen i uredno održavan sustav video nadzora kao oblika tehničke zaštite i/ili neprekidnu (0-24h) osobnu prisutnost tjelesne zaštite - zaštitara.

Video nadzor kao oblik tehničke zaštite mora biti ugrađen od strane osobe registrirane za obavljanje poslova tehničke zaštite. Ovo nam dokazujete izdanim, od strane osobe registrirane za obavljanje poslova tehničke zaštite, certifikatom ili potvrdom o izvedbi sustava tehničke zaštite. Lažne kamere ne spadaju u sustave tehničke zaštite. Ugrađen sustav video nadzora mora:

- (i) imati dnevno/noćni način rada i neprekidno snimanje (0-24h) sa konstantnom kvalitetom slike
- (ii) imati mogućnost pohrane video zapisa u digitalnom obliku na trajnom mediju
- (iii) imati osigurano rezervno napajanje električnom energijom u trajanju od minimalno 30 minuta
- (iv) imati uređaj za snimanje smješten u zatvorenom zaključanom objektu na način da je zaštićen od sabotaze odnosno uništenja ili otuđenja (smještaj u zasebni ormarić sa zaključavanjem koji je mehanički učvršćen u podlogu nepokretnog objekta, prostore trezora ili drugih zaključanih prostorija ili na što nedostupnijem mjestu u poslovnici ili nekoj drugoj prostoriji)
- (v) biti i održavati se u stanju funkcionalne ispravnosti. Ovo podrazumijeva najmanje jednom godišnje obavljen servis od strane osobe registrirane za obavljanje poslova tehničke zaštite.

PRAVNE POSLJEDICE POVREDE VAŠIH DUŽNOSTI - ugovor o osiguranju stvari na otvorenom prostoru sklopili smo sa Vama na temelju Vaših podataka o postojećoj tehničkoj i/ ili tjelesnoj zaštiti. Ako se nakon nastanka osiguranog slučaja utvrdi da nisu bili ispunjeni gore navedeni uvjeti ili uvjeti koje smo naveli u polici osiguranja, po ovim Uvjetima nemate osiguravateljno pokriće.

POSEBNE KLAUZULE: uz navođenje u polici i naplatu dodatne premije osiguranjem se može obuhvatiti i sljedeći rizik:

- (2) **KLAUZULA89-02|OBIČNAKRAĐASTVARIIZLOŽENIH U MUZEJIMA, NA IZLOŽBAMA ILI SAJMOVIMA** - uz doplatu na premiju ovog rizika, osiguranje možete proširiti i za naknadu štete za rizik Obične

Krađe počinjene od strane posjetitelja muzeja, izložbe ili sajma. Običnom krađom, u smislu ovih Uvjeta, smatra se protupravno oduzimanje (nestanak, otuđenje) osigurane stvari na način pri kojem nisu ostvarena obilježja provalne krađe ili razbojništva iz točke Z.1.10. Dakle za ostvarenje rizika obične krađe ne moraju postojati elementi fizičke sile ili nasilja.

Z.1.14. Puno osiguranje za skup stvari

Kod osiguranja ugovorenog za skup stvari (na *primjer*, uredska oprema, inventar trgovine) ostvarenjem osiguranog slučaja koji ima za posljedicu gubitak/krađu ili uništenje samo dijela osiguranih stvari koji glede osiguranja čine zasebnu cjelinu, svota osiguranja *punog osiguranja* navedena u polici predstavlja ujedno i našu najveću obvezu za vrijeme trajanja osiguranja za štetu gubitka/krađe ili uništenja, neovisno o broju štetnih događaja nastalih tijekom trajanja osiguranja.

Z.1.15. Franšiza

U svakom štetnom događaju obračunata naknada se umanjuje (franšiza):

%	Broj štetnih događaja u istom objektu u toku perioda osiguranja
10	prvi, drugi
20	treći
30	četvrti
40	peti
50	šesti i više

Ako se posebno ugovori osiguranik može ugovoriti otkup franšize za prvi i drugi štetni događaj u istom objektu u toku perioda osiguranja.

Z.2. LOM STAKLENIH, KERAMIČKIH, KAMENIH POVRŠINA I REKLAMA

Z.2.1. Osiguranjem se naknađuje direktna šteta uslijed loma (pucanja po cijeloj debljini):

- (a) stakla zajedno sa pripadajućim okvirima i drugim elementima, kojima se u smislu ovih Uvjeta smatraju sve vrste stakla ili ogledala, staklena cigla i ostala građevinska stakla, fasadni stakleni paneli, prometna ogledala, staklena sanitarna oprema kao i površine od čvrstih umjetnih materijala (na *primjer*, pleksiglas) ako se koriste u funkciji kao i staklo.

Postavljene folije na staklima (na *primjer*, folije za zaštitu od sunca ili protuprovalne folije) smatraju se osiguranim čak i ako su naknadno postavljene tijekom trajanja osiguranja

- (b) u sanitarnim prostorijama ugrađene sanitarne opreme izrađene od keramike, porculana ili kamena, ploča od kamena (na *primjer*, mramorni šank u cafe-baru) ili spomenika izrađenih od kamena
- (c) svjetlećih reklama, totema ili panela, reklamnih natpisa, neonskih i ostalih svjetlećih cijevi, oslikanih displeja, natpisnih ploča izrađenih od stakla ili drugih čvrstih umjetnih materijala (na *primjer*, pleksiglas) ako se koriste u funkciji kao i staklo ili izrađenih od kamena zajedno sa svim pripadajućim nestaklenim dijelovima koji čine njihov sastavni dio.

Z.2.2. Prema ovim Uvjetima nije osiguravateljno pokriven lom koji je nastao:

- (a) pri prijenosu ili prijevozu
- (b) klizanjem i slijeganjem (ulegnućem) površine tla
- (c) štete na drugim stvarima koja je izravna posljedica štete loma predmeta osiguranja
- (d) zbog pogrešaka u konstrukciji, materijalu ili izradi za koje odgovara proizvođač ili isporučitelj
- (e) djelovanjem električne energije na nestaklene pripadajuće dijelove, kratki spoj, prenapon, požar kablova, djelovanjem atmosferskog elektriciteta
- (f) ako je šteta na osiguranom predmetu nastala iz drugih razloga (izvan ovdje navedenih primjera isključenja), a koji se - uvažavajući tekst police i/ili ovdje navedenog za ovaj rizik te uz primjenu načela pravičnosti - objektivno i opravdano ne mogu smatrati osiguranim rizikom loma. Navodimo neke od primjera štete:
 - (i) površinske štete predmeta osiguranja (ogrebotine, brazde, kemijska i druga nagrizanja, zamućivanja, tj. promjena u boji i sl.), zbog premazivanja stakla bojom

- (ii) koje su izravna posljedica trajnog utjecaja kemijskih (korozija, oksidacija), termičkih i mehaničkih uzroka istrošenosti, starosti, zbog lošeg održavanja ili dotrajalosti uslijed redovne upotrebe

Z.2.3. PREDMETOM osiguranja po ovim Uvjetima ne mogu biti:

- (a) predmeti od šupljeg stakla (na *primjer*, čaše, vaze, staklene boce, laboratorijsko i medicinsko staklo), ručna ogledala, ogledala koja nisu pričvršćena za zid ili drugu čvrstu podlogu namještaja, stakla na rasvjetnim tijelima svih vrsta, žarulje rasvjetnih tijela
- (b) rendgenske cijevi, kvarcne lampe, radiotelevizijske i druge sl. cijevi, stakla koja se upotrebljavaju kao oruđa za rad u procesu proizvodnje, staklene leće i kugle
- (c) neugrađena stakla kao zaliha robe i bilo kakvi predmeti od stakla kao zaliha robe,
- (d) stakla solarnih i fotonaponskih sustava
- (e) stakla u oštećenim okvirima.

Z.3. GRAĐEVNO IMONTAŽNO OSIGURANJE

Z.3.1. Preambula

Osiguranje građevina u izgradnji često se u svakodnevnom govoru naziva građevnim osiguranjem. Ovim osiguranjem štite se interesi investitora, ali i izvođača radova. Osiguranje građevina u izgradnji može sklopiti investitor ili izvođač, odnosno svaki posebno, za onaj dio za koji ima imovinski interes ili ugovornu obvezu da osigura objekt od odgovarajućih, ugovorom predviđenih opasnosti.

Vrijednost osigurane stvari je stvarna cijena radova i materijala iz ugovora o građenju ako nije drukčije ugovoreno sa nama kao osiguravateljem. Izvođač radova se najčešće pojavljuje kao ugovaratelj ovog osiguranja, dok se kao osiguranik (dakle, osoba kojoj će biti isplaćena odšteta u slučaju štete) najčešće navodi investitor (naručitelj), glavni izvođač ili oboje. Ako je na polici osiguranja kao osiguranik naveden izvođač radova, polica se može vinkulirati u korist druge osobe, na *primjer*, investitora. U tom slučaju će u slučaju štete odšteta biti isplaćena investitoru.

Z.3.2. Građevno osiguranje - opseg pokrića

Ovo osiguranje predstavlja osiguravateljno u zaštitu za predmet osiguranja ili dio naveden u polici koji pretrpi - od budućeg i neizvjesnog događaja - štetu u obliku uništenja (gubitka) ili oštećenja, od bilo kojeg uzroka (ili svih rizika) koji se sastoji od prirodnih događaja ili djelovanja ljudi, osim onih koji su izričito isključeni, a koji zahtijeva popravak ili zamjenu predmeta osiguranja.

Z.3.3. Građevno osiguranje - predmet osiguranja

Predmet osiguranja su građevine u izgradnji, podrazumijevajući pod tim novogradnje i rekonstrukcije (popravke, dogradnje, nadogradnje, adaptacije i sl.), građevni i obrtnički radovi, instalacijski materijal te sva oprema koja je namijenjena isključivo za ugradnju u osiguranu građevinu u izgradnji, kao i građevna oprema i privremeni pomoćni objekti koji su u cjelini obuhvaćeni u predračunskoj vrijednosti građevine u izgradnji (i čine sastavni dio ugovora o izgradnji) i služe za izgradnju građevine.

Z.3.4. Montažno osiguranje - opseg pokrića

Montaža predstavlja skup različitih tehničkih operacijapomoćukojihsesastavlja funkcionalna cjelina iz više dijelova (montažnih elemenata, na *primjer*, oprema kod montaže postrojenja ili betonski blokovi kod montaže hale). Ovo osiguranje je istovjetno (analogno) građevnom osiguranju i osiguravateljno pokriva buduće i neizvjesne događaje odnosno rizike u vezi sa montažom - konstrukcija, elemenata ili opreme (strojeva).

Z.3.5. Montažno osiguranje - predmet osiguranja

Predmet osiguranja su građevine u montaži podrazumijevajući pod tim elemente konstrukcije sa mehaničkom opremom ili bez nje, strojeve, strojnu opremu i aparate, koja je sva namijenjena isključivo za ugradnju u osiguranu građevinu u montaži, kao i montažnu opremu (kao što je građa za skelet, alati) i privremeni pomoćni objekti koji su u cjelini obuhvaćeni u predračunskoj vrijednosti građevine u montaži (i čine sastavni dio ugovora o montaži) i služe za montažu građevine.

Z.3.6. Posebna Isključenja iz osiguranja

Za građevno i montažno osiguranje - Mi kao osiguravatelj - pored općih isključenja iz točke N. ovih Uvjeta - nećemo Vam naknaditi ni štetu nastalu uslijed uništenja (gubitka), oštećenja ili odgovornosti neposredno ili posredno prouzročenu ili nastalu ili pogoršanu odnosno nećemo biti odgovorni za:

- (a) franšizu navedenu u polici koju će snositi osiguranik u svakom štetnom događaju
- (b) štetu bilo koje vrste posljedične štete koja uključuje penale, štete zbog kašnjenja u izvođenju radova, loše izvođenje radova, gubitak ugovora, smanjenu funkcionalnost
- (c) uništenja (gubitka) ili oštećenja zbog lošeg projekta ili dizajna (pogreška ili nedostatak u projektu)
- (d) troškove zamjene, popravka ili poboljšanja lošeg materijala i/ili izvedenih radova, ali ovo isključenje će biti ograničeno na neposredno oštećeni dio i neće se smatrati da je isključena šteta uništenja (gubitka) ili oštećenja na dobro izvršenim dijelovima do koje dođe zbog nezgode kojoj je uzrok takav loš materijal i/ili izvedba radova
- (e) normalnu i uobičajenu istrošenost, habanje, koroziju, oksidaciju, štetu djelovanjem normalnih (očekivanih) vremenskih utjecaja, učinjena poboljšanja na predmetu osiguranja, štetu zbog zapuštenosti i neuporabe
- (f) uništenja (gubitka) ili oštećenja dosjea, crteža, računa, priznanica, novca, maraka, akata, dokaza o dugovanjima, biljega, vrijednosnih papira, čekova
- (g) uništenja (gubitka) ili oštećenja otkrivenog tek u vrijeme inventure
- (h) potres
- (i) poplavu
- (j) provalnu krađu i običnu krađu.

Z.3.7. Vrijeme osiguravateljnog pokrića

Naše osiguravateljno pokriće odnosno odgovornost će početi, bez obzira na bilo koji drugi datum koji je naveden na polici, neposredno po početku radova ili nakon istovara građevnih materijala i dijelova na gradilištu.

Pokriće po ovoj polici prestaje za one dijelove ugovora o gradnji/montaži koji su preuzeti, tj. predani na korištenje Investitoru (naručitelju) onog dana kada je do primopredaje, tj. početka korištenja došlo. Ova odredba se ne odnosi za pokriće odgovornosti izvođača radova u jamstvenom roku. Osiguranje će najkasnije prestati na dan naveden u polici. Bilo kakva produženja razdoblja pokrića ovise o prethodnom pisanom odobrenju nas kao osiguravatelja.

Z.3.8. SVOTA osiguranja - vrijednost predmeta osiguranja

- (a) Ovo osiguranje zahtijeva da svote osiguranja navedene u polici osiguranja ne budu manje od:
 - (i) pune vrijednosti ugovorenih radova kod dovršetka gradnje prema ugovoru u gradnji, uključujući sve materijale, plaće, vozarinu, carinske pristojbe te materijale i dijelove koje osigurava investitor (naručitelj)
 - (ii) zamjensku vrijednost građevinskog postrojenja, opreme i građevinskih strojeva, što će značiti troškove zamjene osiguranih predmeta novim predmetima iste vrste i istog kapaciteta, a osiguranik se obvezuje povećati ili smanjiti iznose osiguranja u slučaju bilo kakve značajne fluktuacije u visini plaća ili cijena, pod uvjetom da takvo povećanje ili smanjenje bude važeće tek pošto ga Mi kao osiguravatelj unesemo u policu.
- (b) Ako se, u slučaju uništenja (gubitka) ili oštećenja, otkrije da su svote osiguranja manji od iznosa na koji se trebaju osigurati, tada će iznos osigurnine koji isplaćuje osiguravatelj po ovoj polici biti umanjen u omjeru u kojem stoje svote osiguranja u polici prema iznosima na koje se trebalo osigurati (načelo proporcionalnosti iz točke Q.9. ovih Uvjeta). Svaki predmet i vrijednost odvojeno podliježu ovom uvjetu.

Z.3.9. Okolna imovina i okolni postojeći objekti

Uništenje (gubitak) ili oštećenje imovine smještene na ili u blizini gradilišta i koja pripada ili je na čuvanju ili pod nadzorom investitora (naručitelja) ili izvođača (osiguranika) radova bit će osiguravateljno pokrivena samo:

- (a) ako nastane u direktnoj vezi sa gradnjom/montažom predmeta osiguranja
- (b) ako nastane tijekom razdoblja pokrića i
- (c) pod uvjetom da je to navedeno u polici uz posebnu svotu osiguranja.

Ovo pokriće se ne odnosi na građevno/montažno postrojenje i opremu koja se koristi tijekom obavljanja radova gradnje/montaže.

Z.3.10. Serijske i ponavljajuće štete

Prema ovim Uvjetima i ako je navedeno na polici osiguranja, u slučaju uništenja (gubitka) ili oštećenja zbog lošeg projekta, manjkavog materijala odnosno izrade, a koje nastaje iz istog uzroka na predmetima osiguranja ili dijelovima, strojevima ili opremi istog tipa, će se naknaditi nakon primjene franšize iz police za svaku štetu kako slijedi:

- (i) kod treće štete obračunata osigurnina se umanjuje za 20%
- (ii) kod četvrte štete obračunata osigurnina se umanjuje za 40%
- (iii) kod pete i svake naredne štete obračunata osigurnina se umanjuje za 50%.

Z.3.11. Proširenje pokrića

Ako se posebno ugovori i pod uvjetom da osiguranik uplatiti dodatnu premiju, pokriveni su ovom vrstom imovinskog osiguranja i budući neizvjesni događaji odnosno dopunski rizici - samo ako su navedeni u polici osiguranja sa zasebnim svotama osiguranja do kojih je osiguravatelj u obvezi naknaditi ih - i to:

- (a) odgovornost - izvođača (i/ili naručitelja) - za štetu prema trećim osobama
- (b) odgovornost - izvođača (poslodavca) - za štetu radnika prema trećim osobama
- (c) odgovornost - izvođača (poslodavca) - za štetu prouzročenu radniku
- (d) pokriće uzajamne odgovornosti
- (e) provalna krađa i obična krađa
- (f) odgovornosti za razdoblja održavanja tzv. jamstveni rok.

Z.3.12. Odgovornost - izvođača (i/ili naručitelja) - za štete prema trećim osobama

Preambula

Osiguranjem od odgovornosti osigurava se rizik od nastanka obveze naknade štete trećoj oštećenoj osobi. Umjesto štetnika, tj. odgovorne osobe odnosno osiguranika, štetu će oštećenome naknaditi osiguravatelj, jer osiguranje od odgovornosti pokriva štetnikovu odgovornost. Osiguranje od odgovornosti štiti osiguranika, odnosno osiguranu osobu, od budućeg duga, jer osiguravatelj unaprijed preuzima na sebe imovinske posljedice budućega štetnog događaja, za koji će biti odgovoran osiguranik.

Posebnosti

- (a) Izvođač radova na građevini u gradnji/montaži i naručitelj solidarno odgovaraju trećoj osobi za ukupnu štetu koja joj nastane u vezi sa izvođenjem tih radova. Pod trećom osobom razumijevaju se osobe koje nisu ni naručitelj (investitor) ni izvođač radova pa ni podizvođač radova, već treće osobe, kao što su prolaznici, vlasnici susjednih nekretnina i slično (a takvom se ne smatra radnik jednog od više izvođača, odnosno radnik podizvođača radova, naručitelja, jer takav položaj ima samo onaj oštećenik koji nije ni u kakvom pravnom - radnom ili nekom drugom - odnosu ni sa naručiteljem ni sa izvođačem radova i zbog činjenice da se ista osoba ne može smatrati trećom osobom samo u odnosu na naručitelja ili samo u odnosu na izvođača radova, već mora biti treća osoba u odnosu na obje ugovorne strane).

Naručitelj i izvođač radova solidarno odgovaraju trećoj osobi, samo ako je šteta nastala u svezi sa izvođenjem radova na građevini u gradnji/montaži

- (b) Posebnost osiguranja od odgovornosti je da se vrijednost osiguranog predmeta ne može unaprijed odrediti jer se unaprijed ne zna koliko će točno iznositi obveza osiguranika na naknadu štete. Stoga se ugovor o osiguranju od odgovornosti uvijek sklapa na određenu svotu, koja predstavlja gornju granicu osiguravateljeve obveze. Ako je iznos naknade štete veći od svote osiguranja od odgovornosti, osiguranik će

biti obavezan naknaditi razliku do punog iznosa visine štete na teret svoje imovine

- (c) Daljnja posebnost osiguranja od odgovornosti je da se za razliku od osiguranja imovine, naknada štete utvrđuje sukladno općim pravilima o odgovornosti za štetu, odnosno ne primjenjuju se posebna pravila prava osiguranja o naknadi štete. Tako će osiguravatelj od odgovornosti naknađivati i imovinsku i neimovinsku štetu te uz stvarnu štetu i izgublenu dobit
- (d) Opća pravila osiguranja odgovornosti obuhvaćaju samo odgovornost koja nastaje iz povrede tjelesnog integriteta ili oštećenja odnosno uništenja nečije stvari. Ne obuhvaćaju tzv. odgovornost za čistu imovinsku štetu. Pod tim se pojmom razumijeva odgovornost koja nastaje bez povrede tjelesnog integriteta ili oštećenja odnosno uništenja nečije stvari (osiguravatelj će pokriti odgovornost za čistu imovinsku štetu ako je to izričito ugovorio)
- (e) Konačno, nema odgovornosti osiguravatelja ako nema ni odgovornosti osiguranika/štetnika prema pravilu o odgovornosti za štetu.

PREDMET OSIGURANJA

Izvanugovorna (ili deliktna) odgovornost za štetu (*koja je nastala građanskim deliktom*) osiguranika prema trećim osobama zbog smrti, tjelesne ozljede ili narušavanja zdravlja i uništenja (gubitka) ili oštećenja stvari. (Pravila o izvanugovornoj odgovornosti imaju karakter općih pravila o odgovornosti za štetu).

Na temelju ovih Uvjeta pruža se pokriće za isplatu odštete, kako slijedi:

- (a) Mi kao osiguravatelj isplatit ćemo Vam odštetu kao osiguraniku - do svote osiguranja navedene u polici - za one iznose koje ćete Vi kao odgovorna osoba/štetnik - biti prema zakonu - obavezan platiti za štete trećoj osobi zbog:
- (i) tjelesne ozljede, narušavanja zdravlja ili smrti
- (ii) uništenja (gubitka) ili oštećenja stvari, ali samo uslijed štetnog događaja koji nastane u direktnoj vezi sa gradnjom ili

montažom dijelova (predmeta osiguranja) osiguranih po ovom osiguranju i koje se događa na ili u neposrednoj blizini gradilišta, u tijeku razdoblja pokrića (osigurani slučaj).

- (b) U odnosu na zahtjev za naknadom na koji se odnosi odšteta plativa po ovoj polici, Mi ćemo kao osiguravatelj, nadalje, Vama kao odgovornoj osobi/štetniku, isplatiti odštetu (pravna zaštita) za:
 - (i) sve troškove sudskog spora koje je bilo koji oštećenik naplatio od Vas
 - (ii) sve troškove nastale uz pismeno naše odobrenje, ali uvijek pod uvjetom da naša obveza po ovoj vrsti osiguranja neće biti veća od svote osiguranja navedenog u polici.

Z.3.13. Odgovornost - izvođača (poslodavca) - za štete RADNIKA prema trećim osobama

Preambula

Ovom točkom Uvjeta posebno je regulirana odgovornost za štetu koju radnik u radu ili u svezi sa radom prouzroči trećoj osobi. Radi se o slučaju odgovornosti za drugog, čime u pravnom odnosu uvijek postoje tri osobe: (i) radnik kao stvarni štetnik, (ii) poslodavac kao odgovorna osoba (presumptivni štetnik) i (iii) oštećena treća osoba.

Da bi došlo do odgovornosti poslodavca kao odgovorne osobe (presumptivnog štetnika) za štetu koju je trećoj osobi prouzročio radnik moraju biti ispunjene sljedeće pretpostavke: (i) stvarni i presumptivni štetnik (odgovorna osoba) moraju biti u pravno relevantnom odnosu poslodavca i radnika, (ii) da je radnik trećem prouzročio štetu radnjom koju je poduzeo u radu ili u svezi sa radom te (iii) da ne postoje razlozi koji isključuju odgovornost radnika (radi se o pretpostavljenoj krivnji pa se odgovornost poslodavca predmnijeva, a on treba dokazati da postoje razlozi koji isključuju odgovornost radnika - da nije kriv, a time i poslodavca).

Ustupljeni radnik se - u smislu ovih odredaba - smatra radnikom poslodavca.

PREDMET OSIGURANJA

Izvanugovorna (ili deliktna) odgovornost za štetu (KOJA JE NASTALA GRAĐANSKIM DELIKTOM) koju na radu ili u vezi sa radom - radnik

prouzroči trećoj osobi zbog tjelesne ozljede, smrti ili narušavanja zdravlja i uništenja (gubitka) ili oštećenja stvari.

Na temelju ovih Uvjeta - za ovaj oblik osiguranja odgovornosti za štetu - pruža se pokriće za isplatu odštete trećoj osobi, na isti način i pod uvjetima navedenim u točki Z.3.12. Predmet osiguranja, alinejama (a) i (b) ovih Uvjeta.

Mogućnost regresna

Za štetu koju radnik u radu ili u svezi sa radom prouzroči trećoj osobi, primarno odgovara poslodavac kod kojega je radnik radio u trenutku prouzročenja štete. Poslodavac koji je oštećeniku popravio štetu, može - prema propisima - od radnika zahtijevati naknadu troškova popravljanja štete (regresna odgovornost radnika), ali samo u okolnostima da je radnik štetu prouzročio namjerno ili iz krajnje nepažnje.

Z.3.14. Odgovornost - izvođača (poslodavca) za štetu uzrokovanu radniku

Preambula

Ovo osiguranje od odgovornosti za štetu štiti izvođača (poslodavca) u štetnom događaju koji nastane njegovim radnicima u direktnoj vezi sa izvođenjem radova gradnje ili montaže na gradilištu nakon kojeg izvođač (poslodavac) mora isplatiti odštetu radnicima.

Poslodavac također može odgovarati radniku i za štetu koju isti pretrpi prilikom obavljanja poslova koji nisu u opisu njegovog radnog mjesta (specifičan posao), a koje je - za vrijeme trajanja radnog vremena - obavljao na zahtjev i u korist poslodavca. Šteta mora nastati u procesu rada ili mora sa njime biti u uskoj vezi. Ovdje nisu pokrivene štete koje radniku nastanu: (i) povredom prava iz radnog odnosa, (ii) uslijed profesionalne bolesti te (iii) za vrijeme dolaska ili odlaska sa posla.

Na temelju ovih Uvjeta - za ovaj oblik osiguranja odgovornosti za štetu - pruža se pokriće za isplatu odštete radniku, na isti način i pod uvjetima navedenim u točki Z.3.12. predmet osiguranja, alinejama (a) i (b) ovih Uvjeta.

Z.3.15. Posebna ISKLJUČENJA za sekciju odgovornosti - točke od Z.3.12. do Z.3.14.

Mi kao osiguravatelj nećemo biti u obvezi isplatiti Vama osigurninu, a Vašim radnicima (i njihovim srodnicima) odštetu u odnosu na:

- (1) Franšizu navedenu u polici koju snosi osiguranik u svakom štetnom događaju
- (2) Troškove koji nastaju kod izvođenja radova, prepravka, popravka ili zamjene bilo čega što je pokriveno po točki Z. ovih Uvjeta
- (3) Oštećenje bilo koje imovine, zemljišta ili građevine prouzročeno vibracijama ili skidanjem ili oslabljenjem potpornih konstrukcija ili podgrade, kao ni tjelesnih ozljeda ili smrti bilo koje osobe ili uništenja (gubitka) ili oštećenje stvari do kojeg je došlo uzrokom ili kao rezultat takvog oštećenja (osim ako to nije posebno ugovoreno u dodatku police)
- (4) Odgovornost kao posljedicu:
 - (a) tjelesne ozljede, smrt ili narušavanja zdravlja radnika Izvođača radova, investitora (naručitelja) ili bilo koje druge tvrtke koja ima veze sa tim projektom koji je ili čiji je dio osiguran po točki Z.3.3. ili točki Z.3.5. ovih Uvjeta kao i članovima njihovih obitelji, osim ako u polici nije izričito ugovoreno pokriće odgovornosti za takvu vrstu štete prema radnicima izvođača radova, tj. osiguranika
 - (b) uništenje (gubitka) ili oštećenja imovine koja pripada ili kojom upravlja ili koja je na čuvanju kod ili u nadzoru Izvođača radova ili Investitora ili bilo koje druge tvrtke koja je u vezi sa projektom koja je osigurana ili čiji dio je osiguran po točki Z.3.3 ili točki Z.3.5. ovih Uvjeta, kao i nekom radniku jednog od gore navedenih, osim ako u polici nije izričito ugovoreno pokriće odgovornosti za takvu vrstu štete prema radnicima izvođača radova, tj. osiguranika
 - (c) bilo kakve nezgode prouzročene vozilom koje je registrirano za opću cestovnu uporabu ili vodenog plovila ili zrakoplova, tj. zračne letjelice

- (d) bilo kakvog sporazuma na koji je pristao osiguranik da će platiti bilo kakvu svotu kao odštetu ili slično, osim ako bi se takva odgovornost pripisala i bez takvog sporazuma.

Z.3.16. Pokriće uzajamne odgovornosti

Ovom vrstom osiguranja priznaje se pokriće odgovornosti za štetu prema trećima osobama za osigurane strane (osiguranika ili izvođača, naručitelja, podizvođača i sl.) navedene u polici isto kao da je posebna polica izdana svakom osiguraniku pod uvjetom da Mi kao osiguravatelj nećemo isplatiti odštetu osiguraniku po ovom dodatku polici u odnosu na odgovornost za štete, za:

- (a) uništenje (gubitak) ili oštećenje predmeta koji su osigurani ili koji mogu biti osigurani po točki Z.3.3. ili točki Z.3.5. ovih Uvjeta pa čak i ako taj gubitak ili oštećenje nije plativo zbog franšize ili bilo kojeg limita
- (b) tjelesne ozljede, smrt ili narušavanje zdravlja radnika koji su osigurani ili su mogli biti osigurani: (i) po osiguranju od posljedica nesretnog slučaja, (ii) po osiguranju troškova bolovanja i zdravstvenom osiguranju, (iii) od profesionalnih bolesti, tj. osiguranju od odgovornosti poslodavca za štete prema radnicima.

Ukupna odšteta iz odgovornosti osiguravatelja u odnosu na osigurane strane neće, međutim, u ukupnom iznosu biti veća za bilo koju nezgodu ili seriju nezgoda koje proizlaze iz jednog događaja od svote osiguranja (limita) odštete navedene u polici.

Z.3.17. Provalna krađa i obična krađa

Prema ovim Uvjetima osiguravateljno pokriće ugovara se i za možebitne štete od rizika (opasnosti) *provalne* krađe neugrađenog građevnog, obrtničkog, instalacijskog materijala i opreme koja je namijenjena za ugradnju u osiguranu građevinu u izgradnji.

Također, osiguravateljno pokriće ugovara se i za možebitne štete od rizika (opasnosti) *obične* krađe opreme i materijala već ugrađenog u građevinu u gradnji koju stalno (0-24 sata) čuva osposobljen čuvar odnosno zaštitar.

Ako se kod nastupa osiguranog slučaja odnosno ostvarenja ovog rizika koji je obuhvaćen osiguravateljnim pokrićem, utvrdi da građevina u izgradnji ili predmet montaže nije bio čuvan od strane, za poslove privatne zaštite osposobljenog čuvara odnosno zaštitara, osiguranik gubi pravo iz osiguranja ili pravo na isplatu osigurnine, zbog povrede svoje (ugovorene) obveze (dužnosti) iz ugovora o osiguranju.

Z.3.18. Pokriće odgovornosti za razdoblja održavanja tzv. jamstveni rok

Ono pokriva štetu kojoj je izvor ugovorena odgovornost od uništenja ili oštećenja osiguranoga građevnog ili montažnog objekta u jamstvenom roku, a koji potječu od nedostataka koji su nastali zbog toga što se izvođač nije držao svojih obveza u pogledu kvalitete radova i materijala tijekom izvođenja radova odnosno prije početka jamstvenog roka.

Osiguravateljno pokriće ugovorenog jamstvenog roka ne može biti duže od 24 mjeseci, a ono počinje teći početkom upotrebe ili primopredaje radova koji su bili osigurani tijekom cijelog vremena izgradnje odnosno montaže.

Osiguranjem se ne naknađuje trošak za otklanjanje nedostataka koji se pojavio u jamstvenom roku koji pada na teret izvođača (na primjer, skriveni nedostatak izgrađene građevine za vrijeme jamstvenog roka postane uočljiv nedostatak), već samo posljedična šteta koju takav nedostatak prouzroči.

Z.3.19. Smanjenje osnovnog pokrića i dopuna osnovnog i proširenog pokrića

Prema ovim Uvjetima osiguravateljno pokriće kod građevnog/montažnog osiguranja (točka Z.1.) može se smanjiti u odnosu na osnovno pokriće ili proširiti u odnosu na osnovno i prošireno pokriće, uz primjenu međunarodnih klauzula iz Uvjeta za osiguranje izgradnje/montaže od svih rizika, skraćeni naziv CAR I EAR (CONTRACTORS/ERECTION ALL RISKINSURANCE).

Sve klauzule navedene su u Prilogu 1. ovih Uvjeta i sastavni su dio Uvjeta.

Z.4. LOM POSTROJENJA, OPREME, STROJEVA I APARATA U NJIHOVOM POGONU

Z.4.1. Preambula

Osiguranje rizika loma nije namijenjeno za pokrivanje troškova koji se odnose na redovno ili investicijsko održavanje postrojenja, opreme, strojeva i aparata (prema preporuci proizvođača ili ovlaštenog serviser), već se osiguranjem pruža pokriće za direktne štete oštećenja ili uništenja osigurane stvari (ili strojeva koji se pojedinačno ili generičko/po rodu, navode u polici ili posebnom popisu) zbog nezgode u njihovom pogonu (do kojih dođe uz normalna i za njih propisana opterećenja i predviđene radne operacije - funkcije) ili običnom nepažnjom radnika.

Podnezgodom se podrazumijeva usvine predvidivi i iznenadni događaji koji nastaju u vezi sa uporabom (korištenjem) osiguranog predmeta.

Prilikom preuzimanja u osiguranje predmet osiguranja zajedno sa svojim radnim komponentama mora biti ispravan te spreman za rad i posjedovati sve zakonom određene ateste i slične dokumente kojima se dokazuje ispravnost odnosno spremnost za rad.

Z.4.2. Osigurane stvari smatraju se pokrivene osiguranjem kada se koriste u predviđenim uvjetima rada i u svrhe za koje su namijenjene u mjestu osiguranja navedenom u polici i to:

- (a) kad su montirane i spremne za rad
- (b) kad se nalaze u radu
- (c) kad su u najmu ili na posudbi, pod uvjetom da rade u predviđenim uvjetima i da služe predviđenoj namjeni
- (d) kad se rasklapaju i sklapaju zbog premještanja ili popravka, kao i za vrijeme trajanja popravka, na mjestu korištenja osigurane stvari ili u radionici osiguranika, pod uvjetom da premještanje ili popravak obavljaju radnici osiguranika ili ovlašteni predstavnici proizvođača ili serviseri
- (e) kad se zbog provjere ispravnosti, popravka ili premještanja prevoze kopnenim prijevozom - ali samo u granicama mjesta osiguranja odnosno najviše do 15 km cestovne udaljenosti izvan granica mjesta osiguranja.

Z.4.3. Osiguranim se smatra i punjenje, postolje, ležište ili temelj osiguranog postrojenja, opreme, stroja ili aparata isključivo ako je njihova vrijednost sadržana u svoti osiguranja navedenoj u polici za predmet osiguranja.

Z.4.4. ISKLJUČENJA - Osiguravatelj nije u obvezi naknaditi štetu nastalu na stvarima naročito:

- (a) koja je prouzročena bilo kojim rizikom iz točke M., MM. ili Z. ovih Uvjeta koji je ugovoren ili je mogao biti ugovoren policom
- (b) prije nego je dokazano da su osigurane stvari ispravne i spremne za siguran rad (na *primjer*, u vrijeme montiranja i probnog pogona ili puštanja u rad prije konačnog popravka)
- (c) ako imaju nedostatke i greške koje su bile ili su morale biti poznate osiguraniku ili ugovaratelju
- (d) zbog povrede tehničkih i drugih propisa o eksploataciji stvari, održavanju i zaštitnim mjerama
- (e) zbog nedovoljnog redovitog i investicijskog održavanja
- (f) štete zbog prekomjerne naslage korozije, kamenca, taloga, mulja i sl.
- (g) štete zbog uporabe osigurane stvari preko granica koje nadmašuju njihovu projektnu izdržljivost (vršno opterećenje)
- (h) štete zbog dinamičkog vitlanja rotacijskih dijelova strojeva (pojam vitlanje znači tehničko podvrgavanje rotacijskih strojeva vrtnji sa većim brojem okretaja od predviđenih za redovitu eksploataciju kako bi se ispitala sposobnost stroja da izdrži brzinu koje se može pojaviti u neredovitim uvjetima - na *primjer*, kod rotora, turbina), ako se posebno ne ugovori pokriće tijekom takvog testiranja
- (i) štete zbog namjere ili krajnje (grube) nepažnje radnika ili koje druge osobe
- (j) bilo kakve posredne štete nastale u svezi sa osiguranim slučajem (na *primjer*, štete propadanja robe zbog zaustavljanja pogona, penali uslijed kašnjenja u isporuci, smanjenje vrijednosti nakon popravka, ekološke štete)

- (k) štete zbog nekvalitetnih zahvata tijekom sanacije ili pokušaja sanacije štete, koji su provedeni od strane nestručnih osoba ili institucija kao i zbog popravaka koji su obavljani uporabom neadekvatnih alata, zamjenskih dijelova i materijala
- (l) štete zbog dorada, preinaka i konstrukcijskih izmjena koji su za posljedicu imali promjene karakteristika u odnosu na projektirane, ako takve izmjene nisu usuglašene sa projektantom i proizvođačem ili dokazive
- (m) štete u jamstvenom roku za koje po zakonskim propisima ili po ugovoru odgovara proizvođač, isporučiocu stvari ili neka druga osoba (na *primjer*, zbog lošeg dizajna - konstrukcije, uslijed nepravilnosti u proizvodnji, greškama u materijalu, loše kvalitete u izradi, montaži ili transportu)
- (n) kvarovi nastali kao direktna posljedica dotrajalosti komponente stvari - dotrajalost stvari nastaje kada prođe razdoblje očekivanog korisnog vijeka trajanja komponente i kada je ispunjen kriterij za njezinu zamjenu - što je odredio proizvođač (na *primjer*, motor stroja se mijenja nakon 10.000 sati bez obzira što bi mogao još raditi)
- (o) troškove rasklapanja i sklapanja koji su učinjeni u svrhu redovitog pregleda ili periodičkog održavanja (periodičkog popravka ili zamjene istrošenih dijelova) pa i kada se tom prilikom utvrdi oštećenje koje se smatra osiguranim rizikom po ovim Uvjetima. Naknada iz osiguranja će u ovom slučaju obuhvatiti samo troškove popravka ili zamjene oštećenih dijelova koji nisu bili predviđeni za popravak ili zamjenu
- (p) veći trošak popravka - iznad troška popravka koje bi zaračunao najskuplji osposobljeni stručnjak u Bosni i Hercegovini - koji nastaje zbog popravka izvan teritorija Bosne i Hercegovine ili potrebe da se popravak u Bosni i Hercegovini obavi od strane stranih stručnjaka, ako se ne ugovori drugačije
- (q) ako je predmet uništen ili oštećen iz razloga koji se - uvažavajući tekst police i/ili ovdje navedeno za ovaj rizik te uz primjenu načela pravičnosti - objektivno i opravdano

ne mogu smatrati osiguranim rizikom *nezgode*. Kako osiguranje nije namijenjeno za pokrivanje troškova i događaja koji se odnose na održavanje postrojenja, opreme, strojeva i aparata, navodimo neke primjere koje osiguranje ne pokriva:

- (i) štete zbog neposredne posljedice trajnih kemijskih, toplinskih, mehaničkih, vremenskih i drugih utjecaja i uvjeta smještaja i rada (na *primjer*, oštećenja od vlage zbog smještaja u vlažnu prostoriju neprikladnu za stroj, oksidacija, korozija, zračenje, prekomjerne vibracije, zamor materijala)
- (ii) štete kao posljedice svih oblika trošenja, habanja, propadanja uslijed starosti, abrazije, erozije, kavitacije, uslijed smrzavanja vode u cijevima, uređajima i spremnicima, propadanja uslijed nedostatka uporabe.

- (r) KLAUZULA ZA ELEKTRONIČKE KOMPONENTE (SKLOPOVE) PREDMETA OSIGURANJA - pokriva štete za elektroničke komponente (sklop koji je sastavljen od elektroničkih elemenata - na *primjer*, čip, tranzistor, otpornik - povezanih u integrirani krug) postoji isključivo uz dokaz vizualne prepoznatljivosti štete izazvane vanjskim uzrokom (izvan elektroničke komponente ili izvan cijelog predmeta osiguranja).

No ako uslijed prethodno navedenih isključenja (na *primjer*, zbog korozije komponente) dođe do događaja koji bi se mogao smatrati nezgodom (na *primjer*, lom osovine motora) takav daljnji događaj će se smatrati štetnim događajem.

Z.4.5. Osiguranik je u obvezi dokazati da uništenje ili oštećenje nije nastalo uslijed nekog od uzroka navedenih u Z.4.4.

Z.4.6. ISKLJUČENJA - Osiguranje se ne odnosi na sljedeće sklopove (dijelove) osigurane stvari (postrojenja, opreme, strojeva i aparata) odnosno ne smatraju se predmetom osiguranja čak niti kada je njihova vrijednost sadržana u vrijednosti osigurane stvari:

- (a) sve vrste alata koji služe za obradu materijala: na *primjer*, noževi, glodala, svrdla, pile, brusno kamenje, škare, rezne oštrice, matrice, kalupi, krune alata za bušenje i sl.
- (b) dijelovi koji neposredno služe za lomljenje i sitnjenje (na *primjer*, kugle mlinova, udarni čekići, čeljusti i radne ploče drobilica i sl.)
- (c) stezni pribor ako nije sastavni dio predmeta osiguranja (stroja) ili ako se prema važećim propisima ne ubraja u materijalna osnovna sredstva poslovne evidencije osiguranika
- (d) radni dijelovi poljoprivrednih strojeva (na *primjer*, raonici plugova, klinovi drljača, motike i sl.)
- (e) dijelovi koji su izloženi neposrednom termičkom utjecaju (razaranju): na *primjer*, obloge posuda, plamenik gorionika, rešetke ložišta, elektrootporni grijači, elektrode industrijskih peći, posude za taljenje i prenošenje taljenog materijala
- (f) prijenosne trake, lanci, trake ili užad transportnih uređaja, osim ako nije ugovoreno drugačije
- (g) sigurnosni dijelovi jednokratnog učinka, osim katodnih odvodnika
- (h) eksploatacijski (pogonski) materijal (na *primjer*, gorivo, mazivo, rashladna sredstva, sredstva za čišćenje)
- (i) katalizatori
- (j) korisnički programski paketi (uključujući podatke i baze podataka) kreirani i uneseni od strane korisnika, a koje je moguće sačuvati (back up) pohranjivanjem na neovisnom nosaču podataka bilo koje vrste (na *primjer*, čvrsti diskovi, USB, CD, DVD mediji i sl.) i programi bilo koje vrste koji su ponovo dobavljivi putem prvotno otkupljene licence
- (k) nosači podataka (na *primjer*, mediji za snimanje i pohranjivanje informacija, npr. CD ili DVD mediji i sl.)
- (l) potrošni materijal i dijelovi koji su izloženi ubrzanom habanju, trošenju i redovitoj periodičkoj zamjeni, *naročito*: sita, reljefne i druge zamjenjive obloge, zamjenjive obloge valjka, savitljive cijevi ili gipki pomični kabelski vodovi (na *primjer*, kod dizalica),

remenje, četke, ulošci, filteri, sredstva za začepljivanje i tehničko-termičko izolaciju, brtve, membrane (hidraulika, tlačne sklopke, kompenzatori pritiska, zvučnici itd.), dijelovi spojnice (gumeni prsteni, umeci, lamele i sl.), ležajevi vanjskog promjera manjeg od 200 mm, opruge, svjetlosni izvor stvari koji nije u direktnoj vezi sa pokrivenom štetom (na *primjer*, pregorijevanje svjetlosnih dioda, žarulja, neon cijevi na reklamnom displeju), dijelovi stvari oštećeni kao posljedica agresivne svakodnevne uporabe dezinficijensa (na *primjer*, sonde medicinskih uređaja), zamjenjivi mediji informatičke opreme (ink-kazete, toneri i sl.).

Z.4.7. Za niže navedene dijelove (komponente, sklopove) osigurane stvari ne može se ugovoriti pokriće iznosa procijenjene istrošenosti (otkup AMORTIZIRANE vrijednosti) kod djelomičnih šteta te se pri utvrđivanju naknade iz osiguranja uvijek obračunava umanjeње na ime procijenjene istrošenosti (amortizacije) neovisno o modelu utvrđivanja visine vrijednosti osigurane stvari pa čak i onda kada je drugačije ugovoreno za predmet osiguranja u čijem se sastavu nalaze:

- (a) *kod valjaka i ležajeva valjaka* - iznos procijenjene istrošenosti se odbija od štete u ovisnosti od procijenjenog vijeka trajanja, stvarnog vremena rada, istrošenosti, provaljane količine materijala
- (b) *kod habajućih dijelova* predmeta osiguranja koji nisu isključeni iz osiguranja (na *primjer*, hvataljke, lopate za punjenje i slični dijelovi koji se uslijed povećanog habanja za vreme rada moraju češće mijenjati)
- (c) *kod klipnih kompresora i motora sa unutrašnjim izgaranjem snage iznad 174 Kw (približno 236 KS)* - za glavu cilindra, košuljice cilindra klipove, klipni prsten motora odnosno kompresora
- (d) *kod strojeva ili aparata kojima je plin pogonsko gorivo*
- (e) *rendgenske cijevi i ventili* - iznos procijenjene istrošenosti se odbija od štete razmjerno omjeru broja odradenih ekspozicija (ili sati rada) u trenutku štete i vijeka trajanja u broju ekspozicija (ili sati rada) deklariranom od strane proizvođača. Ako

ne postoji autonomno brojilo ekspozicija ili sati rada, umanjeње se određuje na osnovu raspoloživih tehničkih podataka i tehničke amortizacije u skladu sa pravilima struke

- (f) *koherentni izvori svjetlosti kod laserskih uređaja* - iznos procijenjene istrošenosti se odbija od štete prema broju sati rada
- (g) *video rotirajuće glave na uređajima za snimanje i reprodukciju slike* - iznos procijenjene istrošenosti odbija se od štete za svaku godinu upotrebe ovisno o predviđenom vijeku upotrebe deklariranom od strane proizvođača
- (h) *krupni alat* - iznos procijenjene istrošenosti se odbija od štete u ovisnosti broja komada izradenih ili obrađenih alata prema ukupnom broj komada za koje je alat projektiran, broju sati rada u odnosu na ukupan broj sati predviđen projektom
- (i) *akumulatorske baterije, ulje i ostala punjenja osigurane stvari* - iznos procijenjene istrošenosti utvrđen razmjerno vremenu uporabe i propisanog vijeka trajanja se odbija od štete.

Z.4.8. POSEBNE KLAUZULE - uz navođenje u polici i naplatu dodatne premije osiguranjem se može obuhvatiti i sljedeći rizik:

- (3) **KLAUZULA 89-03 | OSIGURANJE PRIJENOSNIH TRAKA, LANACA, TRAKA I UŽADI TRANSPORTNIH UREĐAJA** - uz doplatnu premiju, osiguranje možete proširiti i na prijenosne trake, lance, trake i užad transportnih strojeva. Kod obračuna djelomične štete uvijek se odbija iznos na ime procijenjene istrošenosti ovisno o uvjetima smještaja i rada kao i vremena provedenog u eksploataciji
- (4) **KLAUZULA 89-04 | ŠTETE NA ELEKTRONIČKIM KOMPONENTAMA** - uz doplatnu premiju ugovara se pokriće štete na elektroničkoj komponenti bez dokaza vizualne prepoznatljivosti štete izazvane vanjskim uzrokom (izvan te komponente ili predmeta osiguranja u cijelosti)
- (5) **KLAUZULA 89-05 | ŠTETE ZBOG DINAMIČKOG VITLANJA** - uz doplatnu premiju ugovara se pokriće za štete tijekom dinamičkog ispitivanja (vitlanja) rotacijskih dijelova stroja

- (6) **KLAUZULA 89-06 | VEĆI TROŠAK POPRAVKA U INOZEMSTVU ILI POPRAVAK OD STRANE INOZEMNIH SERVISERA U BIH** - uz doplatnu premiju ugovara se pokriće za veće troškove popravka - iznad troškova koje bi zaračunao najskuplji osposobljeni stručnjak u Bosni i Hercegovini - ako popravak nije moguće obaviti u Bosni i Hercegovini, odnosno ako je potrebno da ga u Bosni i Hercegovini popravljaju strani stručnjaci. U troškove stranog popravljača ubrajaju se i prijevozni i sa time u vezi drugi troškovi.

Z.4.9. U SLUČAJU ponavljajućih (uzastopnih) šteta, uzrokovanih operativnom pogreškom ili običnom nepažnjom ili stanjem elektroenergetske mreže ili smještajem osigurane stvari, na istom sklopu ili cjelokupnom predmetu osiguranja, obračunata osigurnina se umanjuje neovisno o ugovorenoj franšizi, ali nakon odbitka franšize - u pojedinoj osiguravateljskoj godini - kako slijedi:

- (a) kod treće štete obračunata osigurnina se umanjuje za 20%
- (b) kod četvrte štete obračunata osigurnina se umanjuje za 40%
- (c) kod pete i svake naredne štete obračunata osigurnina se umanjuje za 50%.

- (7) **KLAUZULA 89-07 | POSREDNA ŠTETA LOMA RASHLADNE OPREME HLADNJAČE** - osigurava se posredna šteta isključivo na hlađenju robe uslijed nastupanja rizika nepredviđenog i iznenadnog loma rashladne opreme hladnjače koji ima za posljedicu promjenu režima hlađenja, potpuni prestanak hlađenja, štetnog djelovanja sredstava za hlađenje na uskladištenu robu ili onemogućavanje održavanja kontrolirane atmosfere u hladnjači.

Hladnjačom se smatra građevina (prostorija) za čuvanje pokvarljive robe opskrbljena rashladnom opremom za održavanje niske temperature. Predmet osiguranja po ovim Uvjetima ne može biti roba smještena u prijevoznom sredstvu sa hladnjačom (tzv. kamion ili vagon hladnjača).

Osiguranjem po ovoj klauzuli nisu pokrivena šteta koja se ne mogu pripisati posrednoj šteti uslijed loma opreme kao na *primjer*, šteta:

- (i) prirodnim kvarom robe (prirodni nedostatak), bolešću i pojavom plijesni

- (ii) zbog nepravilnog pakiranja robe, neprikladne ambalaže ili uskladištenja u hladnjači
- (iii) pogrešno zadanom temperaturom u hladnjači koja se ne može pripisati kvaru rashladne opreme
- (iv) trajnim ili postepenim djelovanjem raznih utjecaja koji dovode do korozije i postepenog djelomičnog ili potpunog uništenja ambalaže i robe u vezi sa tim
- (v) kalo (gubitak koji nastaje na robi zbog sušenja i isparavanja, a odražava se u težini, površini ili opsegu, tj. volumenu) robe
- (vi) koje su posljedica ne isporuke električne energije iz javne električne mreže, ako je do ne isporuke došlo namjerno, očekivano ili planirano (na *primjer*, neplaćanje računa, servis mreže ili postrojenja i sl.)
- (vii) ako do prestanka ili promjene hlađenja putem agregata na fosilna goriva dođe uslijed manjka pogonskog goriva ili drugog medija koje je podložno kontroli
- (viii) posljedične štete kao na *primjer*, trošak zakupa hladnjače, izgubljena dobit, gubitak tržišta, umanjena mogućnost upotrebe i tome slične štete.

Z.5. OSTALA NENAVIDENA DOPUNSKA OSIGURANJA IMOVINE

Opseg ostalih dopunskih osiguranja karakterističnih pri osiguranju pojedine vrste imovine - poljoprivrednih usjeva, nasada bilja i plodova zemlje (na *primjer*, rizik gubitka količine/kvalitete plodova, proljetni mraz, posolica) ili osnovnog stada/matičnog jata kod domaćih životinja (na *primjer*, rizik bolesti stada, nesretnog slučaja, ranjavanja, trovanja stada) određuje se Posebnim (dodatnim) uvjetima osiguranja.

PRILOG 1.

DODATNO PROŠIRENJE OSNOVNOG I PROŠIRENOG POKRIĆA

Ugovara se i podrazumijeva se, inače podliježući Uvjetima, isključenjima i odredbama sadržanim u polici ili njenim dodacima i pod uvjetom da je plaćena ugovorena dodatna premija

KLAUZULA 009 ✪ **POKRIĆE UNIŠTENJA (GUBITKA), OŠTEĆENJA ILI ODGOVORNOSTI ZBOG POTRESA**

(...) DA će osiguravatelj isplatiti osigurninu za uništenje (gubitak), oštećenje ili odgovornost direktno ili indirektno prouzročenu potresom ili koja je rezultat potresa, tj. prirodnog podrhtavanja tla koji se očitovao intenzitetom od 5 stupnjeva i više po Mercalli-Cancani-Siebergovoj ljestvici (MCS ljestvica).

KLAUZULA 010 ★ POKRIĆE UNIŠTENJA (GUBITKA), OŠTEĆENJA I ODGOVORNOSTI USLIJED POPLAVE

(...) DA će osiguravatelj isplatiti osigurninu za uništenje (gubitak), oštećenje ili odgovornost direktno prouzročenu poplavom i neposredno nakon povlačenja (otjecanja) vode.

KLAUZULA 100 ★ POKRIĆE ZA TESTIRANJE STROJEVA I INSTALACIJA

(...) DA će se razdoblje pokrića proširiti kako bi uključivalo razdoblje probnog pogona ili probnog punjenja, ali ne duže od četiri tjedna od datuma početka testiranja.

Ako se pak testira dio postrojenja ili jedan ili više strojeva i/ili pušta u pogon ili preuzima, pokriće za taj dio postrojenja ili stroja i bilo kakva odgovornost koja iz toga proizlazi prestaje dok se pokriće nastavlja za preostale dijelove na koje se gore navedeno ne primjenjuje.

Nadalje se ugovara i podrazumijeva

Da se za postrojenja i instalacije koje se podvrgavaju testiranju brišu isključenja c) i d) iz točke Z.3.6., a primjenjuje se sljedeće isključenje:

»uništenje (gubitak) ili oštećenje uslijed lošeg projekta, tj. dizajna, loše kvalitete materijala ili greške na odljevku, lošom kvalitetom izvedbe radova osim grešaka u montaži«.

U slučaju da se ustanovi da se testiraju prethodno rabljeni strojevi (koji nisu novi), osiguranje će prestati odmah po početku probnog pokretanja (testiranja).

KLAUZULA 115 ★ POKRIĆE ZA RIZIK PROJEKTANTA

(...) Da će se isključenje c) Posebnih isključenja točke Z.3.6. izbrisati, a isključenje d) zamijeniti sljedećim tekstom:

»troškovi zamjene, popravka ili ispravljanja uništenih (gubitka) ili oštećenih pozicija zbog lošeg materijala i/ili loše izvedbe radova i/ili lošeg projekta, ali ovo isključenje će biti ograničeno na pozicije koje su neposredno pogođene i neće se smatrati da isključuje gubitak ili oštećenje ispravno izvršenih pozicija koji proizlazi iz nezgode uslijed takvog lošeg materijala i/ili loše izvedbe radova i/ili lošeg projekta«.

KLAUZULA 119 ★ POSTOJEĆA IMOVINA ILI IMOVINA KOJA PRIPADA I LIJENJAČUVANJU I LI POD NADZOROM OSIGURANIKA

(...) DA će se osiguranje proširiti na pokriće uništenja (gubitka) ili oštećenja postojeće imovine ili imovine koja pripada ili je na čuvanju ili pod nadzorom osiguranika, a koji je prouzročen ili proizlazi iz gradnje ili montaže pozicija osiguranih Z.3.3. odnosno Z.3.5.

Osiguravatelj će osiguraniku naknaditi samo štetu ili oštećenje na osiguranoj imovini ako je prije početka građenja ona bila u dobrom stanju i ako su poduzete nužne sigurnosne mjere.

Što se tiče štete ili oštećenja uzrokovano vibracijom ili uklanjanjem i oslabljivanjem potpornih konstrukcija, osiguravatelj će osiguraniku naknaditi isključivo štetu proiziđu kao posljedicu rušenja građevine ili njezinog dijela odnosno deformacija mehaničke otpornosti i stabilnosti nedopuštena stupnja, a ne za površinsko, tj. zanemarivo oštećenje koje ne ugrožava stabilnost osigurane imovine niti ne ugrožava one koji se njome koriste.

Osiguravatelj neće osiguraniku naknaditi:

- (a) uništenje (gubitak) ili oštećenje koje je predvidivo obzirom na prirodu građevinsko/montažnih radova ili načinu na koji se ti radovi izvode
- (b) troškove uobičajenih i/ili nužnih sigurnosnih mjera za sprečavanje nastanka ili minimiziranje šteta koje je potrebno poduzeti tijekom trajanja osiguranja.

KLAUZULA 202 ★ GRAĐEVINSKA I MONTAŽNA POSTROJENJA, MEHANIZACIJA (STROJEVI), OPREMA ILI ALAT

(...) DA će se osiguranje proširiti na pokriće uništenja (gubitka) ili oštećenja građevinskog i montažnog postrojenja, mehanizacije (strojeva), opreme ili alata navedenog u polici, a koja je postavljena za potrebe gradilišta i služi za izgradnju/montažu u navedenom trajanju, a čija vrijednost nije sadržana u ugovoru o izgradnji/montaži (predračunska vrijednost), već čini osnovna sredstva osiguranika ili je kod njega u najmu, u leasingu ili na korištenju.

Isključene su štete:

- (a) uništenja (gubitka) ili oštećenja zbog električnog, elektroničkog ili mehaničkog kvara (loma), otkazivanja motora, loma ili poremećaja u radu, smrzavanja ulja ili drugog fluida, lošeg ili nedostatnog podmazivanja ili nedostatka ulja ili drugog fluida, ali ako kao posljedica takvog kvara (loma) ili poremećaja u radu nastane nezgoda koja bi prouzročila daljnje oštećenje, takvo posljedično oštećenje će se naknaditi

- (b) na motornim vozilima registriranim za opću cestovnu upotrebu, plovilu ili bilo kakvoj zračnoj letjelici

Djelomične štete će se naknaditi bez odbitka na ime amortizirane vrijednosti, a kod Totalne štete naknada se obračunava prema stvarnoj vrijednosti predmeta osiguranja u trenutku i mjestu nastanka štete, umanjeno za vrijednost ostatka, koji u svakom slučaju ostaje osiguraniku.

Vrijednost ostatka se računa prema stvarnoj vrijednosti u trenutku nastanka štete.

KLAUZULA 116 ☼ POKRIĆE ZA OSIGURANE POZICIJE RADOVA KOJI SU PREUZETI ILI PUŠTENI U RAD

(...) DA će se osiguranje proširiti kako bi pokrivalo:

Uništenje (gubitak) ili oštećenje pozicija osiguranih radova preuzetih ili puštenih u rad ako takvo uništenje (gubitak) ili oštećenje potječe iz razdoblja gradnje/montaže pozicija osiguranih po Z.3.3. odnosno Z.3.5. i ako se dogodi tijekom trajanja pokrića.

KLAUZULA 120 ☼ VIBRACIJA, UKLANJANJE PODGRADE

(...) DA će se osiguranje odgovornosti prema trećim osobama (prema Z.3.12. i Z.3.13.) proširiti na pokriće od odgovornosti prema trećima koje slijedi nakon uništenja (gubitka) ili oštećenja stvari prouzročenog vibracijama ili skidanjem ili oslabljenjem potpornih konstrukcija ili podgrade, pod uvjetom da će:

- (a) osiguravatelj isplatiti osiguraniku odštetu vezanu uz odgovornost za uništenje (gubitak) ili oštećenje na bilo kakvoj stvari, zemljištu ili građevini samo ako takvo uništenje (gubitak) ili oštećenje ima kao posljedicu rušenje građevine ili njezinog dijela odnosno deformacija mehaničke otpornosti i stabilnosti nedopuštena stupnja
- (b) osiguravatelj isplatiti osiguraniku odštetu vezanu uz odgovornost za uništenje (gubitak) ili oštećenje na bilo kakvoj stvari ili zemljištu ili građevini samo ako je prije početka izvođenja radova bila u dobrom stanju i ako su bile poduzete sve uobičajene i/ili nužne mjere za sprečavanje nastanka štete
- (c) osiguranik, ako to od njega bude zatraženo, prije početka izvođenja radova na svoj vlastiti trošak pripremiti izvješće o stanju bilo kojeg ugroženog zemljišta ili građevine prije početka izvođenja radova.

Osiguravatelj neće osiguraniku isplatiti odštetu vezano uz odgovornost za:

- (a) uništenje (gubitak) ili oštećenje koje je predvidivo obzirom na prirodu građevinsko/montažnih radova ili načinu na koji se ti radovi izvode
- (b) zanemarivo, tj. čisto površinsko oštećenje koje ne ugrožava stabilnost osigurane imovine, jer su deformacije pojedinih dijelova građevine dopuštenog stupnja, niti ne ugrožava one koji se njome koriste
- (c) troškove uobičajenih i/ili nužnih sigurnosnih mjera za sprečavanje nastanka ili minimiziranje šteta koje je potrebno poduzeti tijekom trajanja osiguranja

KLAUZULA 003 ☼ POKRIĆE ZA RAZDOBLJA ODRŽAVANJA

(...) DA će se osiguranje od odgovornosti (prema Z.3.12. i Z.3.13.) proširiti i na razdoblje održavanja u jamstvenom roku navedenom polici za uništenje (gubitak) ili oštećenja koje prouzroči osigurani izvođač - tijekom svojih posjeta unutar ugovorenog servisnog održavanja ili popravaka u jamstvenom roku - na predmetu osiguranja navedenom u polici, nakon primopredaje radova investitoru.

Trajanje jamstvenog roka po ovoj Klauzuli se navodi u polici, koji ne može biti duži od 24 mjeseci od dana primopredaje radova ili početka korištenja, ovisno što je ranije.

Ne smatra se u pokriću:

- (a) trošak za otklanjanje materijalnog nedostatka zbog toga što se izvođač nije držao svojih obveza u pogledu kvalitete radova i materijala tijekom izvođenja radova (na primjer, reklamacija lošeg materijala ili za loše izvedene radove) ili
- (b) posljedična šteta nastala uslijed materijalnog nedostatka koji potiče iz razdoblja izvođenja radova, tj. prije primopredaje radova naručitelju.

KLAUZULA 200 ☼ RIZIK PROIZVOĐAČA

(...) Da će se isključenje c) Posebnih isključenja točke Z.3.6. izbrisati, a točka d) zamijeniti sljedećim tekstom:

»svi troškovi zamjene, popravka ili ispravljanja uništenih (gubitka) ili oštećenih pozicija zbog lošeg materijala ili greške na odljevku, i/ili lošeg projekta i/ili loše izvedbe radova osim grešaka u montaži, koje bi osiguranik bio dužan snositi da je takva manjkavost bila otkrivena prije nastanka štete«.

Ova Klauzula se ne može ugovoriti za područje građevinarstva (točka Z.3.3.) već samo za montažno osiguranje (točka Z.3.5.).

KLAUZULA 201 ☀ JAMSTVO ZA NEDOSTATKE (ISPRAVNOST STVARI)

(...) DA će se osiguranje proširiti na trajanje jamstvenog roka navedenog u polici (ali najviše 24 mjeseci) u kojem će se pokriti uništenje (gubitak) ili oštećenje na predmetu osiguranja:

- (a) koje prouzroči osigurani izvođač - tijekom svojih posjeta unutar ugovorenog servisnog održavanja ili popravaka u jamstvenom roku, nakon primopredaje radova investitoru
- (b) koje nastane u jamstvenom roku, a potječe od nedostatka koji je nastao zbog toga što se izvođač nije držao svojih obveza u pogledu kvalitete radova i materijala tijekom izvođenja radova i prije primopredaje radova.

Ovom klauzulom se naknađuju i:

- (c) štete koje nastanu uslijed grešaka u montaži, lošeg projekta, lošeg materijala ili greške na odljevku, i/ili loše izvedbe radova, ali uz isključenje troškova koje bi osiguranik bio dužan snositi da je takva greška (manjkavost) bila otkrivena prije nastanka štete.

Osiguravatelj po ovoj Klauzuli ne naknađuje:

- (d) uništenje (gubitak) ili oštećenje koje nastane direktno ili indirektno iz ili povezano sa požarom, eksplozijom ili djelovanjem više sile, niti će se pokriće odnositi na bilo kakvu odgovornost prema trećima.

Ova Klauzula se ne može ugovoriti za područje građevinarstva (točka Z.3.3.) već samo za montažno osiguranje (točka Z.3.5.).

KLAUZULA 5050 ☀ 50/50 ZAKAŠNJELO OTVARANJE POŠILJKE GRAĐEVINSKOG I/ILI INSTALACIJSKOG MATERIJALA, OPREME ILI ELEMANATA ZA UGRADNJU/MONTAŽU

(...) DA osiguranik preuzima na sebe obvezu pažljivog pregleda svake pošiljke građevinskog i/ili instalacijskog materijala, opreme ili elemenata namijenjenog za ugradnju/montažu, koji je predmet osiguranja, odmah po istovaru na gradilištu kako bi se utvrdilo eventualno uništenje (gubitak) ili oštećenje stvari nastalo tijekom prijevoza.

Za sve stvari koje su istovarene i ostavljene zapakirane u vanjskoj (transportnoj) ambalaži sa namjerom da se na gradilištu kasnije otpakiraju prema planu ugradnje, svako takvo pakiranje mora biti pojedinačno pažljivo vizualno pregledano da se utvrdi postoje li vidljivi znakovi oštećenja vanjske ambalaže. Ako

postoje vidljivi znakovi oštećenja ambalaže pošiljke, tu pošiljku treba odmah raspakirati i uočenu štetu prijaviti prijevozniku.

No ako se pažljivim vizualnim pregledom po istovaru sa prijevoznog sredstva na gradilištu ne uoče znakovi oštećenja vanjske ambalaže pošiljke, niti drugi znakovi ili indikatori (na *primjer*, indikator prevrtanja na pakiranju pošiljke koji pri nagibu većem od 45° pokazuje da je pošiljka bila prevrnutna) ne ukazuju na to da je došlo do nepridržavanja propisa ili uputa o postupanju sa pošiljkom ili da je ista pretrpjela štetu, a po otvaranju pošiljke se ipak utvrdi da je do štete došlo, svaka takva šteta se dužna prvenstveno rješavati sa prijevoznikom.

Isključivo ako nije moguće sa apsolutnom sigurnošću utvrditi je li šteta nastala za vrijeme prijevoza (uključivo utovar i istovar) ili nakon prijevoza - za vrijeme kad se nalazila na gradilištu - ugovara se da će takva šteta biti umanjena za 50% od stvarnog iznosa štete umanjenog za eventualnu ugovorenu franšizu.

ISKLUČENJA IZ OSNOVNOG POKRIĆA

Ugovara se i podrazumijeva se, inače podliježući Uvjetima, isključenjima i odredbama sadržanim u polici ili njenim dodacima i pod uvjetom da je to navedeno u polici.

KLAUZULA 012 | ISKLJUČENJE GUBITKA, OŠTEĆENJA ILI ODGOVORNOSTI ZBOG OLUJE ILI OŠTEĆENJA VODOM ZBOG VJETRA OLUJE

(...) DA osiguravatelj neće isplatiti odštetu za uništenje (gubitak) ili oštećenje ili odgovornost direktno ili indirektno prouzročenu olujom koja je jednaka ili veća od stupnja 8 po Beaufortovoj skali (što znači brzina vjetra veća od 62 km/h) ili oštećenja od vremenskih oborina koja nastaju u svezi ili kao posljedica takve oluje.

KLAUZULA 191 | ISKLJUČENJE ŠTETE POŽARA ILI ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU USLIJED POŽARA

(...) DA osiguravatelj neće isplatiti odštetu za troškove nastale za rizik požara, eksplozije, štete nastale tijekom gašenja požara ili rezultirajućeg urušavanja ili rušenja, kao niti za štete onečišćenja ili kontaminacije tla.

KLAUZULA 203 | RABLJENA MEHANIZACIJA I OPREMA

(...) DA osiguravatelj neće pokriti štetu na rabljenoj građevinskoj mehanizaciji (strojevima) kao predmetu osiguranja koja je nastala:

- (a) tijekom prethodnog korištenja

- (b) uslijed rastavljanja (ako rastavljanje nije obuhvaćeno policom)
- (c) štete na nemetalnim dijelovima predmeta osiguranja (na *primjer*, na staklima).

KLAUZULA 001 | ISKLJUČENJE ZA ŠTETU USLIJED ŠTRAJKA, GRAĐANSKE POBUNE I GRAĐANSKOG NEMIRA

(...) DA osiguravatelj neće pokriti uništenje (gubitak) ili oštećenja zbog štrajka, građanske pobune i građanskog nemira koji će u smislu ove Klauzule značiti (uvijek prema ovdje navedenim Posebnim uvjetima) gubitak ili oštećenje osigurane imovine koje je direktno prouzročeno:

- (1) činom bilo koje osobe koja zajedno sa drugima sudjeluje u bilo kakvom ometanju javnog mira (bilo da je to u svezi sa štrajkom ili obustavom rada ili ne), sa tim da to nije događaj naveden u uvjetu 2 ovdje navedenih Posebnih uvjeta
- (2) djelovanjem bilo kojeg zakonski konstituiranog tijela vlasti u suzbijanju ili pokušaju suzbijanja svakog takvog ometanja ili u umanjivanju posljedica svakog takvog ometanja
- (3) namjernom radnjom bilo kojeg štrajkaša ili radnika isključenih iz posla (lock-out) počinjenom u svrhu potpomaganja štrajka ili kod otpora protiv isključenja sa posla
- (4) djelovanjem bilo kojeg zakonski konstituiranog organa vlasti u sprečavanju ili pokušaju
- (5) sprečavanja svakog takvog djela ili u umanjivanju posljedica takvog djela.
Pod uvjetom da je u daljem tekstu izričito dogovoreno i potvrđeno da:
- (6) će svi uvjeti, isključenja i odredbe police vrijediti za osiguranje dano po ovom proširenju police, osim ako su isti izričito izmijenjeni sljedećim Posebnim uvjetima, a smatrat će se da svako spominjanje gubitka ili oštećenja u uvjetima police znači uključivanje opasnosti koje se osiguravaju ovom policom
- (7) sljedeći Posebni uvjeti će vrijediti samo za osiguranje po ovom proširenju police, a uvjeti police će vrijediti za osiguranje po ovoj polici kao da ovaj dodatak, tj. klauzula nije napravljen uz ovu policu.

POSEBNI UVJETI

(1) Ovo osiguranje neće pokrivati:

- (a) gubitak ili oštećenje koje je rezultat potpunog ili djelomičnog prestanka rada ili sprečavanja, ometanja ili prekida bilo kojeg procesa ili operacije rada
- (b) gubitak ili oštećenje prouzročeno stalnim ili privremenim lišavanjem posjeda koje je rezultat konfiskacije, oduzimanja silom ili rekviriranja od strane bilo kojeg zakonski konstituiranog tijela vlasti
- (c) gubitak ili oštećenje prouzročeno stalnim ili privremenim lišavanjem posjeda bilo koje zgrade koje je rezultat nezakonitog zauzimanja takve zgrade od strane bilo koje osobe
- (d) posljedični gubitak ili odgovornost bilo koje vrste ili opisa, bilo kakva plaćanja iznad iznosa odštete za materijalnu štetu koju pruža ova polica.

Međutim, pod uvjetom da osiguravatelj nije oslobođen po gornjoj točki b) ili c) bilo kakve obveze plaćanja prema osiguraniku u odnosu na fizičko oštećenje osigurane imovine koje je nastalo prije lišavanja posjeda ili privremenog lišavanja posjeda.

(2) Ovo osiguranje neće pokrivati nikakav gubitak ili oštećenje prouzročeno ili nastalo kao posljedica direktno ili indirektno bilo kojeg od sljedećih događaja:

- (a) rat, invazija, čin stranog neprijatelja, neprijateljstva ili ratne operacije (bilo da je rat objavljen ili ne), građanski rat
- (b) pobuna, građanski nemir pod pretpostavkom veličine narodnog ustanka, vojni ustanak, revolucija, vojna ili oteta vlast
- (c) bilo koje djelo bilo koje osobe koja djeluje u ime ili u svezi sa bilo kojom organizacijom sa aktivnostima koje su usmjerene prema svrgavanju silom državne vlade de jure ili de facto ili izvršenja pritiska na nju pomoću terorizma ili sile.

(3) U svakoj parnici, tužbi ili drugom postupku gdje se osiguravatelj poziva na to da iz razloga odredbi ovog uvjeta gubitak ili šteta nisu pokriveni ovim osiguranjem, osiguranik mora dokazati da je takav gubitak ili oštećenje pokriven.

- (4) Podrazumijevat će se da će limit odštete po bilo kojem događaju kako je dolje navedeno biti limit odštete za uništenje (gubitak) ili oštećenje pokriveno po ovoj Klauzuli tijekom uzastopnog razdoblja od 168 sati.
- (5) Ukupna odgovornost osiguravatelja tijekom razdoblja pokrića ove police bit će ograničena na dvostruki limit odštete po bilo kojem događaju.
- (6) Limit odštete po svakom događaju kao i odbačna franšiza navedeni su u polici osiguranja.

Ovi Uvjeti stupaju na snagu 01.11.2018. god. i primjenjuju se na novo sklopljene ugovore od datuma stupanja na snagu ovih Uvjeta.

Ugovori o osiguranju zaključeni do momenta usvajanja ovih Uvjeta se smatraju važećim do isteka roka trajanja ugovora.

Stupanjem na snagu ovih Općih uvjeta prestaju važiti:

- *Opća pravila za osiguranje imovine od 10.01.2007.*
- *Uvjeti za osiguranje od opasnosti požara i nekih drugih opasnosti od 09.12.2011.*
- *Uvjeti za osiguranje od opasnosti provalne krađe i razbojstva od 10.01.2007.*
- *Uvjeti za osiguranje stakla od loma od 10.01.2007.*
- *Uvjeti za osiguranje stana i stvari domaćinstva od 10.01.2007.*
- *Uvjeti za osiguranje strojeva od loma i nekih drugih opasnosti od 10.01.2007.*
- *Uvjeti za osiguranje objekata u izgradnji od 10.01.2007.*
- *Uvjeti za osiguranje objekata u montaži od 10.01.2007.*

Datum: 09.10.2018.god.

Broj: 18595421

